

არსენალი

საინჟინერო
ბრძანებულება

№6 (178) 15-28 პირი, 2013 წ. სახელმძღვანელო ნაკვეთი უანი 2 ლარი

ექსკლუზივი:
„არსენალზე“ ქართული
ავტობიტი გეოგრაფია

1425/2
2013

როგორ
შეიქმნება
ავტობიტი
ჩრდილოკავკასიელი
„გოგონები“

ჯავახიშვილები
არა ბრძოლისთვის...

**როგორ
უსვენდა
სტალინი
რუხველგს**

22

**სოსუენ უკუას
თუკუეი
ნენენ**

18

41 სუგუგუნო სუიუსიუ

34 გიიგუ ჯუვუნგრანსოგზიორუეი

**გოგუვლის
ჯარისკუეი**

24

**რუნეთი
დ-30-უგის
რუგუნუარას
იუნუგს**

49

სარჩევი

- 4** სახელმწიფო სტატუსები კალიფორნია
- 7** პროკურატურა თბილისში ბრძანდებით დახმარების მიხედვით გამოძიება
- 8** ჯანდაცვითი პრობლემები არა ბრძანდებით სამართალი
- 10** მოსკოვი ბაიონ C-300 ირანის მიხედვით სამხარეო
- 12** რუმინული მთავრობის განცხადებით „არაკომერციული“ ორგანიზაციები სამხარეო
- 14** კანადის მთავრობის განცხადებით კავშირები
- 16** საპარტიო პარტიების უფლებამოსილება კავშირები
- 18** სოხუმის ყურის ტერიტორია შეიქმნა კავშირები
- 22** რუმინული მთავრობის განცხადებით სამხარეო
- 24** მოსკოვი ბაიონ C-300 ირანის მიხედვით სამხარეო
- 30** 500 მთავარი მთავრობის მთავრობის სამხარეო
- 34** მთავარი მთავრობის მთავრობის სამხარეო
- 38** ნაღვის განაწილება სამხარეო
- 41** საგარეო პოლიტიკა სამხარეო
- 44** ჯიშის პოლიტიკა სამხარეო
- 46** ღიაობის პოლიტიკა სამხარეო
- 49** რუსეთი D-30-ების მთავრობის მთავრობის სამხარეო
- 52** „არაკომერციული“ ორგანიზაციების მთავრობის სამხარეო

კვლევითი

გაზიანის პოლიტიკის მიმდინარეობის საქართველოს და აშშ-ის ერთობლივი სამხედრო სწავლება Agile Spirit 2013, რომელშიც ქართული მხრიდან 23-ე ბატალიონი, ხოლო აშშ-დან სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის 350 სამხედრო მოსამსახურე მონაწილეობს.

ასეთი ერთობლივი სწავლება შესაძლებელია ტარდება და მხნად ისახავს სხვადასხვა ქვეყნის საბრძოლო დანაყოფებს შორის ურთიერთშედეგის გაღრმავებას, რაც მათ მოგვიანებით ატლანტიკის ISAF-ის ოპერაციაში ერთობლივად მონაწილეობის დროს გამოადგებათ.

ბოლო წლებში ქართული არმია არ იყო განვითარებული სამხედრო სწავლებებით, იმედია, მომავალში მათი სავსე წყობით და სწავლება უფრო ინტენსიური და მასშტაბით გახსნის ვახუშტი.

მთავარი რედაქტორი
ირაკლი ალამაშვილი
პასუხისმგებელი რედაქტორი
თინათინ ჩაჩავაძე
კომპიუტერული უზრუნველყოფა
დათო მონიაშვილი

შეზღვევა!
გამოცემის „არაკომერციული“
და 8000-ზე მეტი.
ორ კვირის მართვა!
ტელ: 238-26-74; 238-26-73

რედაქციის მთავრობის
მისამართი: მთავრობის
სამსახურის

გამოცემის მთავრობის
11.03.2013

გაზეთი „კვირის პალიტიკის“
მთავრობის
რედაქციის მთავრობის:
თბილისი, მთავრობის ქ. N49
ტელ: 238-83-07 (121)

სამსახურის მთავრობის:
ტელ: 237-78-07; 238-78-70
email: arsenalii@kvirispalitra.com
მთავრობის მთავრობის
ორ კვირის მართვა!
პარაკმის

გრიზანეთში უსარგავლო სავაჭრო აღჭურვილობაში 1.5 მლრდ გირვანძა გაღაცა

ბრიტანეთის პარლამენტის წევრებმა კრიტიკის ქარცეცხლი დაატყვეს ქვეყნის თავდაცვის სამინისტროს. ამის მიზეზი 2009-2011 წლებში 1.5 მლრდ გირვანძა სტრუქტურის სრულიად უსარგავლო სამხედრო აღჭურვილობაში დანახარჯვა გახდა.

სპეციალურ ანგარიშში აღნიშნულია, რომ სახელმწიფო სახსრების მნიშვნელოვანი ნაწილი იმ უნიფორმებისა და საძირბლო მასალების შეტანას მოხმარდა, რომელიც შეზღვევით არავინ არ გამოიყენა. და ეს ყველაფერი ბრიტანულ კანონმდებელთა აღმოფხვრებას ქვეყანაში არსებული სახელმწიფო სახსრების განკარგვის ეკონომიკური პოლიტიკის ფონზე იწყებს — განსაკუთრებით სამხედრო სფეროში. თანაც, ამ პრობლემის შესახებ კონტროლის პალატა თავდაცვის სამინისტროს უკვე 20 წელია მოუთხოვს.

თავის მხრე ბრიტანეთის თავდაცვის სამინისტრო საყვედურებს თავდახრალი ხედვება და პრობლის დასვას, რომ სამხედრო ტექნიკაზე ყოველწლიურ ხარჯებს 2015 წლისთვის 500 მლნ გირვანძა სტრუქტურით შეამცირებს.

სამხედრო სფეროში მოღვაწე სამეცნიერო სააგენტო DARPA სამხედრო ეკონომიკის წარმოებაში ახალ მიმართულებას უფრის საფუძველს. ახლა ამერიკელ სამხედროებს გაცეკლება შესურს და იაფი მიღებული სურს, რომელიც მართალია მუხრბოლს სუპერმუსიკალიტობებს უფრ მსიკესს, მაგრამ სამაგიეროდ, ჩვეულებრივ აღჭურვილობის წინას „აეუნოლებს“. ახალი ეკონომიკის ამერიკელი ქვეყნის ამჟამინდელ ეკონომიკასა და სტანდარტული აღჭურვილობის წინაზე იქნება გათვლილი. არე ახალ კონსტრუქციას, რომელიც სხვათა შორის, უნიფორმაში იქნე-

უბრალოთ „ფრინავი ჯოკი“ უფრო სწრაფი და ახვანი გზისგა

ისრაელის კომპანია Urban Aeronautics-ი უპილოტო საფრენი აპარატის AirMule-ს („მფრინავი ჯოკი“) უფრო სწრაფი და უფრტიკალური აფრენის მქონე უფრთაზე შემოაბის. მოდელის გამოყენება ვარისკაცთა აღჭურვილობის ტრანსპორტირებისა და ასევე, დაჭრიალა ვაკუაციისთვის იგეგმება.

ახალი აპარატი უწინდელზე 20%-ით დიდი მოცულობისა და 50%-ით მეტი ტვირთწონის იქნება. აეროდინამიკულ მალში გამოცდამ აჩ-

ვენა, რომ თავისა და ბოლოში ითითხნით აღჭურვილი მოდელი 463 კმ/სთ სიქარეს განავითარებს. აღსანიშნავია, რომ კრეცივრული სქემატი ფრენისას აპარატის ცხერი დაბლა დაიქვეს, რაც დიდი სიქრთაფი მოზრბობას განაბარბებს.

გვიანული მოყვარულები რეაქტიული ფრთებით უჩინავ სწავლობენ

გერმანულ ენოხიასტია ვაგუა რეაქტიულ ფრთებზე. სახელად Skyflash-ზე შემოაბის, რომელიც ადამიანს 500 კმ-ზე 250 კმ/სთ სიქართი ფრენის საშუალებას მსიკესს.

სხვა მსგავსი, „ადამიანური ფრთებისგან“ განსხვავებით Skyflash-ით ფრენისთვის სტარტის ალება შეუქმდებიდან სულაც არაა აუცილებელი. ფრთებქვეშ ვრტიკალურად მოუფ პილოტს, ქვეშთან ბორბლები აქვს, პაერში კი, თვითფრინავის მსგავსად, ასაფრენი ბილიკიანი იქნება.

რეაქტიული ფრთების საცვლი ვარიატია პილოტის ურთად 115 კგ-იონის, მისი განი კი 3,4 მეტრია. ის ორი ტურბორეაქტიული ძრავითა და შვე მონიტორეული პარამუტითაა აღჭურვილი. აპარატის გამოცდა მოკლე მანძილზე უკვე დაწყებულია და მისი სრულფასოვანი ფრენა კი 2013 წლის შეუამა დაეგეგმილი.

უპროგრესი მსუბუქი და იაფი ჯოკია?

ბა ინტეგრირებული, სულაც არ მოიხივება 5 სო-ის განმელებში 100 კგ ტვირთის მქონე მებრძოლის ტარება, მას მხოლოდ 45 კგ-ის ტვირთის საკოთარ ითუზე ალება „დაეყვლება“.

დასასრულ, უკვე დაბეჯითებით შეიძლება თქმას, რომ სულ მალე ეკონომიკის მალეტექნოლოგიური არამისი საეკონომიკო აღჭურვილობის ჩვეულებრივ შემადგენელი ნაწილი გახდება. მრავალი ქვეყნის არამის რაციონობის შემცირების ხარით ტექნიკის ფრთზე, სულ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება ითითული მებრძოლის ფრთეკრა მახასიათებლების ამაღლება.

რუსეთი დასვენს — სხენს აირჩინალი აზარ სჭირდება!

ხუმრობა არ გვენოთ — რუსეთის თავდაცვის სამინისტრომ რადიაციული, ქიმიური და ბიოლოგიური იარაღისგან თავდასაცავ სწავლებებში ადგილის გამოსათვის სუფლებლად ცხენებისთვის განკუთვნილი ათათასობით აირწინალის განადგურება გადაწყვიტა.

ქიმიური იარაღისგან ინდივიდუალური დაცვის საშუალებების შექმნა საბჭოთა კავშირმა ვახუღი საუკუნის 40-იანი წლებიდან ფრანგული და გერმანული მოდელების მიბაძვით დაიწყო. მეორე მსოფლიო ომის დროს და შენდუ-

გაც სხვადასხვა ქვეყნის შეარაღებულ ძალებში ხშირად იყენებდნენ ცხენებს და მათთვისაც, როგორც აღმანათლებლის, დაცვის საშუალებების შექმნა საჭირო იყო, თუმცა XXI საუკუნეში, როცა „ქიმიური იარაღის აკრძალვის საერთაშორისო კონვენცია“ კარგა ხნის ამოქმედებულია (1997 წლიდან) და თან, თანამედროვე სამხედრო სფეროში ცხენს მხოლოდ სიმბოლური ფუნქცია თუ აკისრია, ამ ოთხეუბა ცხენებისთვის განკუთვნილი აირწინალების „შვიდ დღის თვის“ გაღწახვამ აზრი დაკარგა.

ქალი ჯარში? ლაგაზი ნაშრომად!

მეორე ქალები კაცობრიობის ისტორიაში მხოლოდ გამორჩეულ შემთხვევებში წინდებოდნენ. დღეს კი, 21-ე საუკუნეში, ქალი-პოლიციელი და ქალი-ჯარისკაცი ადარების უკვირს. და მაინც, ქალი-ჯარისკაცი — კი თუ არა? ეს საკითხი კვლავაც სადავოა, გამსაკუთრებით მამაკაცთა შორის. ძლიერი სქესის წარმომადგენელია დიდი ნაწილის აზრით, ქალი მოყვრებისთვის, ბავშვებზე ზრუნვისა და ოჯახის საქმეებისთვისაა შექმნილი, მათი დაცვა კი მამაკაცის საქმეა...

სხვა საქმეა, რომ ქალი, როგორც ვეღვლაფერს, არმბასაც აღამაზებს. ქვემოთ სამი სხვადასხვა ქვეყნის სამხედრო სამსახურში მყოფ ქალებს წარმოვიდგინოთ.

ტრადიციულ სამოსში გამოწყობილი მხიკიული ქალი-ჯარისკაცები ადღუნზე, რომელიც ესპანეთისგან დამოუკიდებლობის მოპოვების 200 წლისთავს შეეძენა.

ფილიპინების ნაციონალური პოლიციის მანდილონებმა კი იარაღის ფლობის თავიანთი ოსტატობა მანილას სამხრეთით, ტაგუგაის პოლიციის შტაბბინასთან სადემონსტრაციო გამოხვლისას წარმოადგინეს.

აი, სომალის დედაქალაქ მოგადიშოს პლატეზე კვლავად მოხირონე ამ ამერიკელ სამხედრო მოსამსახურებს კი იარაღი ამკარად ამძიებთ. ამ დროს მაინც...

ავსტრალია „ომოგანს“

ორანი ათასაზე მეტეაველი ავავეა

მარტის დასწყისში ავსტრალიის მეორე უდიდესი ქალაქის მელბურნის სახლოეუს, 80 კმ-ში, პლანეტის

ამ ნაწილში უსხვილეხი საერთაშორისო ვიამოუ გაიმართა. შოუში მონაწილეობა სამხედრო და სამოქალაქო საევაიო ტექნიკის დამის ვეღლა მსხვიდმა მწარმოებელმა შილი, მაყურებლებს საშუალება ჰქონდათ „საქსში“ ცხადდ ჟინათ აეროკოსმოსურა სფეროს ისეთი იშვიათი შედგურება, როგორცაა, მაგალითად, F-22 Raptor-ი. სანახაობის 200 ათასამდე მაყურებელი შეედა, რომელიათვის სპეციალურად გასართობი პროგრამა დაიდვა. შოუ პლანეტის საუკეთესო ვიაჯგუფებისა და თანამედროვე გამანადგურებლების F-18-ისა და F-22-ის შესაძლებლობების წარმოდგენებმა დაამწერა, რისი კულმინაციაც ბრილიის დიდებულ სცენარის წყენება გახლდათ.

„კლ-ქაილა“: როგორ დაეხმალეთ უპილოტოებს?

ანგზავონი ახალი ბიზის სფერო აპარატურა უპილოტოებს

უპილოტო საფრენი აპარატებით მიმდინარეული ფიზიკურ-ტექნიკური ავღანიონის და პაკისტანის მოსახლეობას დიდი ზიანი მიაყენა. მას შემდეგ, რაც ამერიკელმა შეიღობიან მოსახლეობამ მსხვერპლის შექცევის მხარე იფრინის მიტანა არა ნაგებობებზე, არამედ ტერიტორიაზე ავტომობილებზე დაიწყო, „კლ-ქაილა“ ბუფერებს დაფიქრდნენ, თუ როგორ დამოკიდებული ელექტრონული თვალისგან თავიანთი სატრანსპორტო საშუალებები.

და აი, ინტერნეტში ვიპოვეთ ფორუმებზე უკვე გამოჩნდა საინტერესო რჩევა უპილოტო აპარატის კამერებისგან ავტომობილის დასამალვად. ლაბარაკია აფრიაკის სახელმწიფო მალის აუზნებულების მიერ ნაღვ ზერხზე — ერთგვარ ბუნებრივ შალითა-კამუფლაჟზე, რომელიც ტალახისა და ბალახისგან კეთდება.

მანქანის ტალახის სქელი ფენით ნამდვილი ბალახითა თუ ფოთლებით შენდება, რა თქმა უნდა, მას შეუძლებელია იმ ველურ კამერებისთვის გახდის, რომლებიც მხოლოდ ხილვად დაბალხარის მუშაობენ. თუმცა, თბოვიზორების შემთხვევაში დამალვა ტერიტორიებსა თუ პარტიზანებს აკარად არ გამოუვათ, მით უმეტეს, გააიდგომების დროს, რომელსაც ძრავის საბურველზე ინტერაქციულ დაბალხარის კარგად ჩანს.

სამხედრო სფეროში პერსექტიული კვლევების ამერიკული სააგენტო DARPA სამ-ნახევარ წელიწადში ახალი ტიპის, ვრცელკალვური აერენა-დამუცების ფუნქციის მქონე საფრენი აპარატის შექმნას აპირებს. საუბარია მველემენტის უფრო სწრაფ და მეტი ტერიტორიების მქონე ანალოგზე.

თანამედროვე ხრახნიანი საფრენი აპარატები სავსოდ ნელა აღწევენ სათანადო სიმაღლეს, პორინონტაჟური ფრენისას კი ატევი დიდ სისწრაფეს ავითარებენ, რაც ბრძოლის დროს მის სიცოცხლისუნარიანობას აკლებს. ავიატრანსპორტის

ახალმა სახეობამ კი მნიშვნელოვნად უნდა აამაღლოს შეთარაღებული ძალების შესაძლებლობები უპირველესად კი სისწრაფის ხარჯზე, რაც 550 კმ/სთ-ს უნდა შეადგენდეს. ასეთი კი შესაძლიარა იყოს თვითმფრინავი რეაქტიული ძრავით კონცენტრალანია, ჰაბრილი ამწე ენტელატორებით და ა.შ.

გვემით აპარატის პროტოტიპებმა, რომლის პირიბითა სახელია X-Plane, 42 თვეს საცდელი ფრენები უნდა განახორციელონ, ხოლო მომდევნო 9 თვეში კი სამხედრო მითხერხება სრულად უნდა დააგეგმიფიფიონ.

აპრიკალიაი „ოქროს უნიოკაჟა“ გაღალინა?

მასაუხეტის ტექნოლოგიური ინსტიტუტის მეტერიია ჯგუფი სრულად ახალი ტიპის „ოქინერ“ სამხედრო საბრძოლვე მუშაობს, რომელსაც სურათლოდ, ველო სიფეფიან ერთოდ, მქრბლის აღქრეფიბამას არსებული მსხვერპლ-ელექტრონიკა უნდა ჩააიცილოს.

ახალი უნიოკამის ქსოვილი იქონის მიკრობოკუკანი იქნება და გარდა იმისა, რომ ის მქრბლის განმრთილობის მდგომარეობის კონტროლსა და მეთაურბასთან კეშმარს დაამყარებს, ქინურ და ბაქტერიოლოგიურ საფრთხეებსაც გასაუფლებს.

ოქროს ძაღები ერთგვარი მრავალფუნქციურა რატევილი ბოკუკის როლს შეასრულებს, მათი ქვლი კი სხვადასხვაგვარი სიგნალს გამოიმუშავებს. შეგალიოდ, ბოკუკის

შეუძლია ამომცნობი სისტემა „ქემა/იეხი“-ს ფუნქციები შეითვისოს — სამისოდ ავტომატის ლანტრული მხანამომხურლის უცნობე მამართე იქნება საქმარისი, ასეოდ სერვის ოქროს მიკრობოკუკი მიიღებს სიგნალს და საბასუბო სიგნალს გაუგზავნის მხანამომხურლის უნიფორმას.

ახე სვლეაა გაზაფხულის მოსვლას ბელორუსის სავსარეუნი სავსარეუნი

ბელორუსის სავსარეუნი დანიშნულებების რაზმის მქრბილებს ერთი საინტერესო წეხი აქეთ — ველოდირის კირბამი, რომელიც საადლოზო მარხვას უძღვის წინ, საწვებელ წარმოდგენას მართავენ. საცენამელები საკუთარ ოსტატობასა და გამძლეობას წარმოაჩინენ: ჯერ თვლში მდგარნი შიშველ ტანზე გაიფრულ წეაღს იხსამენ, შემდეგ კი თვით ალბოდებულ აგურებს ამტკიცებენ, ამას გარდა, ბეგირის გადამწევიც

კვირებთან ერთმანეთს, ბოლის კი საწვერებელ ქეურ მუშტეკრის — ველო-ველოს წინააღმდეგ მართავენ.

ამ საინტერესო წარმოდგენის ნახვა ნებისმიერ მსურველს შეუძლია — სამხედრო ნაწილის ტერიტორიაზე შესვლა ნებადართულია. სხვათა შორის, სამხედროები სტუმრებს ჯარისკაციური საშარეულოს კრძებით — ფაფოთა და ბლინფიბიაე უმასპინძლებენ.

პროკურატურა თავდასხვაში გრანდიოზულ დანაკლისს იკვლევს

**„2005-2011 წლებში თავდასხვის უწყებაში ასეულობით მილიონი ლარი
დანაკლისი შეიძლება აღმოჩნდეს“ — შიარდიათ შთაპარაკობს პროკურატურაში**

საქართველოს შიარდია პროკურატურა არჩილ კბილაშვილი არ გამოირჩევა, რომ უახლოეს პერიოდში საზოგადოებისთვის ცნობილი გახდეს 2005-2012 წლებში თავდაცვის სამინისტროს სტრუქტურაში რამდენიმე ასეული მილიონი ლარის დანაკლისის შესახებ.

როგორც ჩანს, შიარდია პროკურატურა თავდაცვის სამინისტროს გერარალურ ინსპექციასთან ერთად აქტიურად იკვლევს იმ მასალებს, რაც ამ 8-წლიან პერიოდს ეხება, როდესაც თავდაცვის უწყებას „ნაციონალური მოძრაობის“ მიერ დანიშნული მინისტრები მართავდნენ.

საინტერესოა, რატომ არ მოხერხდა შიარდია პროკურატურის დაინტერესების არეალში 2004 წელი, როდესაც ქვეყნის სათავეში ახალმოსულმა „ნაციონალურმა მოძრაობამ“ მხოლოდ ერთი წლის განმავლობაში თავდაცვის სამინისტრო შეცვალა და არსებობს ეჭვი, რომ ფინანსური დარღვევები არც მასმინ ავლდა შეიარაღებულ ძალებს.

მით უმეტეს, 2004 წელს თითქმის მთელ ქართულ არმიას შიარდია ჯერ კიდევ პოლიტიკურ ჩრდილში მყოფი ბინჩეშენი ბიძინა ივანიშვილი აფინანსებდა. ეს ინფორმაცია იმალებოდა

და როდესაც ამ სტატიის ავტორმა მაშინ ორჯერ დაწერა, რომ ბინჩეშენი ივანიშვილი დიდ დახმარებას უწყდა საქართველოს შეიარაღებულ ძალებს (იქნებოდა სამხედროებისთვის ყოველთვიურად ხელფასის გადარიცხვა თუ მილიონობით ლარის დარღვევების საწვავის შექნა ქართული ტანკებისა თუ ავიაციისთვის), ამას „ნაციონალური მოძრაობის“ ლიდერებს დიდი გაღიზიანება მოჰყვა.

თუკი პროკურატურა დაინტერესდება 2004 წლის საქმეებით არ არის გამორიცხული, აღმოაჩინოს ძალიან საინტერესო ფაქტები, მთი შირის ისიც, თუ ხშირად როგორ არამინიშნობდა ხარჯვდა თავდაცვის სამინისტროს მანქანული ხელმძღვანელობა ბინჩეშენი ივანიშვილის მიერ ქართული არმიისთვის ყოველთვიურად გადარიცხულ მილიონებს.

სამხედრო ბიუჯეტის არამინიშნობა ხარჯვა, ე.წ. „ატკატები“ საზღვარგარეთ შეიარაღების შესუდვის დროს, დარღვევები ტენდერების გამოცხადებისა და ჩატარების პროცესში — აი, ის არასრული სია, სადაც პროკურატურის გამოძიებულმა ბეგერი საინტერესო რამ შეიძლება ამოუჩინოკონ იმ ყოფილ თუ მოქმედ ჩინოფიციებს,

ენიც ბოლო 8 წელი თავდაცვის უწყებაში ბრძანებებს იძლეოდა.

ძალზე საინტერესო იქნებოდა 2008 წლის აგვისტოს ომის პერიოდის დეტალური გამოკვლევაც, კერძოდ, რა ირეცხებოდა ომამდე ქართული არმიის შეიარაღებაში და რა დარჩა აგვისტოს ომის შემდგომ, ხომ არ ჩამოიწერა მატერიალური ფასეულობები ვითომ ომში განადგურებისა და დაკარგვის მოტივით „ნაციონალური მოძრაობა“ ანალოგობა, რომ შევარდნიას დროს, 2003 წელს 60 მლნ ლარიანი სამხედრო ბიუჯეტი ხუთ წელში 1,5 მლნ ლარამდე გაზარდეს, რითაც მთელს ელენად გააძლიერეს ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობა.

თუკი შიარდია პროკურატურა დაასახოფებს, რომ რეაქციან პერიოდში თავდაცვის უწყებას მართლაც აქვს რამდენიმე ასეული მილიონი ლარის დანაკლისი, ეს გრანდიოზულ სკანდალში გადაიზარდება, რადგან აღმოჩნდება, რომ სამხედრო ბიუჯეტის 25-ჯერ გამზრდელი ყოფილი ხელმძღვანელები სინამდვილეში პირად ქეთილდღეობაზე უფრო ფოქრობდა, ვიდრე ქვეყნის ინტერესებზე.

ირაკლი ანდიაშვილი

ჯავანეილები არა ბრძოლისთვის...

შენი ქვეყანა და მისი დამცველები არ ვიყვარს, თუკი მათთვის უკარგის ვაზნებს და ნაკლებად დაცულ ჯავანეილებებს ფიქრობ და ამით მოგებასაც ნახულობ, ვოფელ შემთხვევაში, სწორედ ასეთი სურნი ახდის მორიგ სკანდალს.

თვედაცვის სამინისტროს ოფიციალური ინფორმაციის თანახმად, 2009 წელს კომპანია „ტრეიდ ალიანს ჯგუფისგან“ 1 მლნ 680 ათას დოლარად იყიდეს უკრაინული Телохранитель М3-ის ტიპის 3 ათასი ჯავანეილეტი, ამ

თავდაცვის სამინისტროს გენერალური ინსპექცია 4 წლის წინ შექანილ ვითი უკრაინული ჯავანეილეგზონ გავო მთავარ პროკურატურას განსაუბრეს უზგავნის გავოქიზონის დასაწყებად

უწყების გენერალური ინსპექციის მიერ ჩატარებული მოკვლევის დროს გაირკვა, რომ უკრაინული ჯავანეილეტები დაბალხარისხიანია და შეზღუდულ ცუ-

დად დაიცვება, რადგან მცირე ჯავანეილეტებით გამოიარჩეოდა.

მათვე ცნობით უკრაინული ჯავანეილეტები რომ დაბალი ხარისხისა იყო, თავდაცვის სამინისტროს მამხინდელს ხელმძღვანელობამ იცოდა, მაგრამ სამართლებრივი რეაგირება არ მოუხდენია. საქართველოს თავდაცვის სამინისტროსა და შპს „ტრეიდ ალიანს ჯგუფს“ შორის მიღება-ჩაბარების აქტი 3 ათასი ჯავანეილეტის მიღებაზე არ შედგენილა, სასაქონლო ხელნაწები და საგადასახლო ანგარიშგაქვრება არ გამოქვრიოლა. მოუხდევად ამისა, კომპანიის ანგარიშზე დარჩა თავდაცვის სამინისტროსგან დარიცხული 2 მლნ 821056 ლარი.

ომში მიმავალი სამხედროებისთვის
სულერთი არ არის, როგორი
ჯავანეილეტი აციეიოთ...

მოხვლელი და მწიფობიდან გამო-
სული „კალამიჩოების“ დიდი პარტიის
შესიდეის შემდეგ ეს შიორე მნიშვნელო-
ვანი სკანდალია, რაც გახულ წლებში
თვდაციის სამინისტროს მიერ საჯარო
შესიდეებს უკავშირდება.

ინტერნეტში არის ინფორმაცია
Телохранитель М3 ტიპის ჯეჰმან-
ფილტვებზე, რომლებსაც უკრაინული
ფირმა TEMP-3000 წარმოებს. ფირმის
ინფორმაციით, Телохранитель М3 მა-
ღულად სატარებელი ბინჩესკლასის
ჯეჰმანფილტვებია, რომლის შიდა ფი-
ბრებში თავდება ექვსი ჯეჰმანფილა,
რომლებიც „მკაბრიუსა“ და „ტექსი“
პასტილფილტვების ტიპებისგან იცავს
მეღობელს.

რა საჭირო იყო 3 ათასი იხეთი ჯეჰ-
მანფილტვის შექმნა, რომელიც ქუჩური
გარჩევის დროს თუ გამოდგება, რად-
გან ბრძოლის ველზე მონაწილეობის
„კალამიჩოებისგან“ დაუცველს დატო-
ვდა ქართული არმიის მებრძოლებს.
მეღია, როცა ჯარისკაცს ბრძოლის
ველზე ჯეჰმანფილტვის იმედი აქვს და
ის კი ტყვეაგამტარი აღმოჩნდება.

თვდაციის სამინისტროს
მიერ გავრცელებულ ამ
ფოტოებზე უკრაინაში
ნაიფი და დაწუნებული
ჯეჰმანფილტვები მოჩანს

ჯეჰმანფილტვი
Бромекорсар-0

ეს უკრაინარობის
ბრალი იყო თუ შიგების
სურვილი, მაყარი პრო-
კურატურის გასარკვევია.

თუკი მაინცდამაინც ამ უკრაინუ-
ლი ფირმისგან სურდათ ჯეჰმანფი-
ლტვების შექმნა იმ მოტივით, რომ
აგვისტოს იმის შემდგომ, 2009
წელს, სხვა ქვეყნებს რუსეთის
შიშითი საქართველოსთვის
გამოეცხადებელი ემბარ-
გო ქეზნდათ დაწესებუ-
ლი აარადისა და სამხედრო
აღჭურვილობის მყიდვებზე,
მამსნ კოლიფიქციით და ამა-
ვე ფირმის ბერად მაღალი
დონის დაცემის ჯეჰმანფილტვ-
ბი შეეხნათ, თუნდაც Корсар-ი და
Бромекорсар-ი, რომლებიც АКМ-ისა
და СВД-ს ტყვეებსაც კი უღებენ.

ჯეჰმანფილტვების დაკავშირებუ-
ლი პრობლემები არახალია ქართული
არმიისთვის, თვის დროს, ჯეჰმან-
ფილტვების ხარისხით უკმაყოფილო
იყვნენ ის ქართული სამხედროები,
რომლებსაც 2003-2008 წლებში ვერა-
ში საერთაშორისო სამხედრო მისიაში
სწედათ მონაწილეობა.

2004-2012 წლებში „ნაციონალურმა
მომართამ“ შიდი თვდაციის მინისტრი
გამოცკვალა. ყოველ მათგანს უწევდა
მისი ურთული ჯეჰუო მაყვლა, რომე-
ლიც თვისი ინტერესებიდან გამომდინარე,
ფიღობობდა შიარალებსა და სამ-
ხედრო აღჭურვილობას სახელაყარი
ეს პროცესი აბსოლუტურად გაუშქარ-
ვულე გახლდათ საზოგადოებისთვის,
რადგან ამის სამხედრო საიდუმლოების
დაციის მოტივით ხსნიდნენ.

როგორც ნანს, საჯარო შესიდეების
კიდევ არაერთი ფაქტი გახდება ცნო-
ბალი საზოგადოებისთვის, რაზეც თვ-
დაციის სამინისტროს გენერალური
ინსპექციის მუშაობის ტემპიც მიუთი-
თებს.

P.S. ჯეჰმანფილტვების კონკურენ-
ტურარიანი ნიშნების შექმნა და სე-
რალი წარმოების დაწყება ქართული
სპეციალისტებსაც შეუძლიათ, თუკი სა-
ხელმწიფო უფრო მეტ ყურადღებას და-
უთობს მათ დაფინანსებას, მით უმეტეს,
რომ მსებრეს გამძლე ჯეჰმანფილტვების
მოთხოვნა მთელ მსოფლიოში ყოველ-
წლიურად იზრდება.

ირაპალი ალადაშვილი

მოსკოვმა გაემოს C-300 ისევ მიჰყიდა

**რუსეთი აგრივებს აზერბაიჯანისთვის თანაბეროვე სახეერო
გენიის მიყივანს, მიხედავად იისა, რომ მისი მთავარი პარტნიორი
სამხრეთ კავკასიაში – სომხეთი ამის კავგორიული წინააღმდეგია**

გაბაღის რადიოლოკაციური
სადგურაიდან რუსი
სპეციალისტები მიმგზავრებან

რუსულმა კომპრირაციამ „როსბო-რონიქსპორტმა“ გაერველა ოფიცია-ლური ინფორმაცია იის შესახებ, რომ ბაქოში უკვე ჩაიტანა აზერბაიჯანის მიერ შეკვეთილი C-300 ტიპის საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსი.

ეს განცხადება პასუხა ბოლო დროს გერველებული ხმისა, თითქოს გაბრახებულმა რუსეთის პრეზიდენტმა ბრძანა, შეწყვეტათ აზერბაიჯანისთვის შეიარაღების მიწოდება.

რუსული და სომხური პრესის მიხედვით პრეზიდენტ პუტინის გაბრახების მიზეზი შეიძლება ის გარემოება გამხდარეთ, რომ აზერბაიჯანმა არ გაუკრძალა რუსეთს გაბაღის რადიოლოკაციური სადგურის არენდის ვადა ძველი პირობებით 2002 წლიდან რუსეთი გაბაღის რადიოლოკატორის გამოყენებისთვის ბაქოს ყოველწლიურ 7 მლნ დოლარიან არენდას უხდიდა. ათწლიანი კონტრაქტის მიწურულს, 2012 წელს, აზერბაიჯანმა მოსკოვისგან ყოველწლიური არენდის თანხის გაზრდა ჯერ 15 მლნ-მდე, შემდეგ 150 მლნ-მდე ბოლოს კი 300 მლნ დოლარამდე მოითხოვა. კრებლს არ აწყობდა ბაქოს ეს შეთავაზება და 2012 წლის ბოლოს ოფიციალურად შეწყვიტა გაბაღის რადიოლოკატორის ექსპლუატაცია, შეიძლება

63060 დონი: დღესათვის აზერბაიჯანის საჰაერო თვითღვივების განვითარებაში რუსული C-300PMU-2 Фаворит-ების არანაკლებ სამი დღეიანი (36 გასაშვები დანადგარი), ისრაელის წარმოების „ბარაკ-8“ ტიპის ერთი დღეიანი (6 გასაშვები დანადგარი), შორსმოქმედი C-200-ის 4 გასაშვები დანადგარი, მოდერნიზებული C-125-ის 4 კომპლექსი, აგრეთვე, სახმელეთო ჯარების პარასაინაღმდეგო თვითღვივების დანაყოფში შემავალი Osa-ს, Бух-ის, Стрела-10-ისა და Крив-ის მობილური საშენიარო-სარაკეტო კომპლექსები.

ისტონიკ, რომ არსებობს ფუნქციონარებას იწყებს ისევე დანიშნულების თანამდროვე რადიოლოკატორი.

სომხეთში იმპლემენტირ, რომ გაბალის რადიოლოკატორის თვითღვივების უზრუნველყოფის მიზნით ურთიერთობა გაუქმდებოდა სამხედრო-ტექნიკურ სფეროშიც, რაც შეუძლებელ გახდოდა აზერბაიჯანის მიერ თანამდროვე რუსული შეიარაღების შესყიდვების გაგრძელებას.

კრეწნის ძალზე უფროხანს ბაქოს მიერ თანამდროვე შეიარაღების პარტიების შესყიდვას ითქმის მთელი მსოფლიოს მასშტაბით სომეხი დამოუკიდებლობის და სამხედროები საჯაროდ შეიძლება ვერ აპროტესტებენ, თუკა ნამდვილად არ მოსწონთ, რომ სომხეთის მთავარი სტრატეგიული პარტნიორი — რუსეთი თანამდროვე შეიარაღების ფინის მათ ყველაზე ზეარაული მძინააღმდეგე — აზერბაიჯანზე.

2011 წლის ადელუმე ბაქოს რუსული თანამდროვე საშენიარო-სარაკეტო კომპლექსი C-300 PMU-2 ფავორიტ-

ების გამომხიარვეჩისთვის თვითვე ცივი წყლის გადახმის ტილეუბა იყო, თუნიღვივ იმდრო, რომ აზერბაიჯანულ აეფორიტებს“ (სოციური ინფორმაციის თანახმად, ბაქოს დღესვე შესყიდული აქვს აეფორიტების“ სამი დღეიანი 36 გასაშვები დანადგარითა და 112 საშენიარო რაკეტით) 200 კმ-ის რადიუსში 27 კმ სიმაღლეზე მტრები 36 საჰაერო თვითღვივების მძინარეულებით შეუქნაათ

საშენიარო რაკეტების ერთდროულად გამწვება, თუკა ბაქო აეფორიტებს“ დანიშნისაბრების ხაზის სახილევის განაიფებებს, მათ შეუძლებათ საჰაერო სერვისი გაკონტროლებათ არა მარტო მთავი ვარაზდის, არამედ სომხეთის ტერიტორიის დიდი ნაწილის თვითვე.

რეორე ნის, რუსეთისთვის, რომელიც სომხეთის სამხრეთ კავკასიაში სტრატეგიულ პარტნიორობასა და მხარდაჭერას იეეცება, არანაკლებ მნიშვნელოვნია კარგ ფაზად შეიარაღების გაუფლა და მოუგების ნაზე. ზეფერითი ინფორმაციის თანახმად, აეფორიტებს“ ითავიულ დღეიანობა ბაქომ მოსკოვს არანაკლებ 150 მლნ დოლარი გადაუხადა.

„როსობრონიქსიმორტის“ განცხადებამ არ არის დაკონტრელებული, თუ C-300-ის რომელი მდიფიკაციაა მძინარე აზერბაიჯანის, სავარაუდოდ, იხიე აეფორიტა“ უნდა იფოს, რაც აზერბაიჯანის საჰაერო თვითღვივების სისტემის ანერაიმგასწე მალად აქცეეს არა მარტო სახრეთ კავკასიაში, არამედ მუხობელ რეგიონებშიც.

როგორ შეეძლოდნენ აფხაზეთში ჩრდილოკავკასიელი „ბოჯიკები“

ჩრდილოეთი აფხაზების 1992 წლის 14 აგვისტოს რომელი ქალაქში იყვნენ და რა იყო მათი როლი აფხაზეთში? რა იყო მათი ურთიერთობები აფხაზებთან და რა როლი ითამაშეს აფხაზეთში 1992 წლის აგვისტოს შემდეგ?

— დაურ, როგორ აღმოჩნდა მათი ჩრდილო კავკასიაში და 1992 წლის 14 აგვისტოს რომელი ქალაქში იყვნენ?

— მათი რუსეთის ერთ-ერთ უმაღლეს სასწავლებელში იურიდიულ განათლებას ვეულებოდი და რომ არა იმის, ახლა იურისტი ვიქნებოდი და კარგი სამსახური მქონებოდა.

1992 წლის აგვისტოში ნაღწიკში ყვარდოვლ შკოლარიან სტუქრად ვიყავი, როცა ტელევიზიით იმის დაწყება გვივიდა.

— როგორ იყო შენი რეაქცია, როცა იმის დაწყების ამბავი შეიტყვე?

— არ დავიძალავ და გვეტყვი, რომ იმის დაწყებას ვეულებოდი ველოდი. მაშინ რომელი ვითარება იყო შექმნილი და კონფერენტაციის შედარებული დაპირისპირებაში გადამზრდის დიდი ალბათობა იგრძნობოდა.

გვივიდა თუ არა იმის დაწყება, შე და შენი შვედარი მამინევი ქუჩაში გამოედიოდა, სადაც უამრავი ადამიანი იყო. ჩვენ ერთმანეთს აზრებს ვუზიარებდით და ახალი ამბების გაგებას ვცდილობდით ბევრი ღირსი ვეულებოდა.

სტიქურად ორგანიზებულ მიტინგებზე გაისმოდა მოწოდებები: „გადაკარნახოთ აფხაზეთი“, „შეაწიროთ საქართველოს აგრესია“, „დაეჭვმართო ჩვენს ქმებს აფხაზეთს“ და სხვ.

ჩვენ მათი ახალგაზრდები ვიყავით, უნერგის მოზღვევებას ვგრძნობდით, ძალია გვეწოდა და ერთი სურვილი გვექონდა, აფხაზეთში, რაც შეიძლება სწრაფად ჩავსულიყავით იმის შედეგების გათვლა მაშინ შეუძლებელი იყო და ვერც იმის ვიფიქრებდით, რომ ამ დაპირისპირებაში გამარჯვებული რუსეთი დაიწვოდა.

დაიწყო მოხალისეთა ჩქერა და

რუსეთის რამდენადაც ცნობილია, 1992 წლის 14 აგვისტოს საღამოს ნაღწიკიდან მოხალისეთა პირველი ჯგუფი დაახლოებით 30-მდე კაცი სვლიან სოსნდღევეს (რუსეთის არმიის ვიფელი პოლკონიკი, 1993 წლის მაისიდან 1996 წლის აგვისტომდე აფხაზეთის თვდაცვის მინისტრი) ატლებუსით წაიყვანა, მდინარე ფსოლზე ხიდი დაურკოლებლად გადალახა და ბიჭინთაში ჩაიყვანა.

— რა ხდებოდა მომდევნო დღეებში და რა ორგანიზაციული მუშაობა მიმდინარეობდა მოხალისეთა შესაგროვებლად?

— იმში მონაწილეობის სურვილი ერთია, მაგრამ საჭირო იყო იარაღი, რომელიც არ გვექონდა და მაშინ გაჩნდა ჩვენთვის გადასვლის იდეა. ვიცოდი, რომ რუსებმა იქიდან გასვლისას გვერად ჯოპარ დედაკეს დიდძალი იარაღი და სამხედრო ტექნიკა დაურკვეს.

15-16 აგვისტოს საღამოს 7 ავტობუსით ნაღწიკიდან დაახლოებით 150-მდე მოხალისე (ყვარდოვლები, ჩერქეზები, რუსეთის წყვილი აფხაზეთი და სხვ) გროზნოში მფიციით იარაღის მიღების სურვილით მოხალისეებს გროზნოში

არაფინ ელოდა და ჩვენი გამოჩენა მოულოდნელი გამოდგა. მუსა შანიბოევი (კეკელიძის მთავლ ხალხთა კონფედერაციის პრეზიდენტი) თურქეთში იყო წასული.

საკუთარ ხარჯზე კომინგში ეცხოვრობოდა ჩვენ არავის ეახსოვდით და არც არაფერი ფაქტობრივად, რომ რაღაცით დაეცხმარებოდა. იარაღის ვიდრეს მხოლოდ ისინი ახერხებდნენ, ვისაც უფლი ქონდა.

ასეთ გაურკვეველ ვითარებაში გვიღია სამი დღე. ვიდრე ჩვენებში ნაცონობები არ მოიხდეს, მათ შორის სამილ ბასაევი და სამხაო პანკაროვი აღმოჩნდნენ.

სწორედ მათი დახმარებით მოხერხდა ჩვენთვის პირველ პრეზიდენტთან, ჯოჰარ დუდაევის შეხვედრა.

— რა განიხილეთ დუდაევთან შეხვედრაზე?

— იარაღის თაობაზე კონკრეტული არაფერი უთქვამს, მაგრამ **მოითხოვა გუდაუთასთან მდებარე ბომბორის აეროდრომის აღება და იქ მყოფი რუსი სამხედროების განადგურება ისე, რომ ტყვეებიც არ ატყვევანა.**

მხოლოდ ამას შემდეგ დაიწყებოდა ჩვენთან და აუხაზეთში თვითმფრინავებით იარაღის და მათ შორის მძიმე შეიარაღების გადმოსროლა.

შეხვედის შემდეგ იმ დასკვნამდე მივდივით, რომ დუდაევი მთლად ნორმალურ ჭკუაზე არ იყო.

ამ შეხვედრის კონკრეტული შედეგი კი ის იყო, რომ ჩვენ გროზნოსთან „ქერნორჯიე“ დასახლებაში მდებარე ფიჯილ რუსულ სამხედრო ქალაქში გადავიღეთ სადაც ბაზა შამილ ბასაევის რაზმს ქონდა.

ბასაევის რაზმი შეიარაღებით, დისციპლინითა და ორგანიზებულობით გამოირჩეოდა. მათ რიგებში მრავლად იყვნენ მებრძოლები, ვინც ვარაზაღში იყო ნაბრძოლი და საბრძოლო გამოცდილებას ფლობდა.

— აუხაზეთში კეკელიძის გეგილი ჩახვედი. მამინდელი რუსეთის ხელისუფლება ხელის შეშლას ხომ არ შეეცადა?

— როცა ცნობილი გახდა, რომ აუხაზეთში კეკელიძის მოთვას გეგილი მოგეპყრება ჩახველა, ბევრმა მოხალისემ წამოსვლაზე უარი თქვა.

ბასაევა მოხალისეებს კითხვით მოგეპარათა, თუ ვინ შეიძლება მთებში შეგზურობას და ჩვენ შორის ასეთები აღმოჩნდნენ.

სულ დაახლოებით 200-250 კაცი დაჯერნით და მათ შორის 70 ჩქარა იყო. ასევე იყვნენ ვაბარდოელები, ადიდელები, აბაზები, ჩერქეზები, ვარაზაელები, აუხაზები და სხვები.

შეიარაღებულები მხოლოდ-ჩვენთვის იყვნენ, ხოლო დანარჩენებთან იარაღი 10-15%-ს თუ ექნებოდა.

წამოსვლის წინ ჯოჰარ დუდაევმა სიტყვით მოგეპარათა: „თუ უკან დაიხევი, მაშინ უკუიხი იქნება, რომ სახლში არ დაბრუნდები“.

სატვიროო მანქანებით ყაბარდოსკენ წამოვიდით გზაში ჩვენს კოლონას ბეგრი მანქანა მოაცილებდა, ზოგიერთი კიდევაც შემოგვიერთოდა. ჩვენს რიგებში შეტად ამალელებული პატრიოტული განწყობა და ერთუზიანობა ხუფედა, რომელსაც ვერაფერი შეეცედა.

მთებში საარული ძალიან რთულია, მაგრამ გამოციდელი შეგზურების დახმარებით 21 აგვისტოს საანარის უღელტეხილი დეჰბილით და მეორე დღეს აუხაზეთში, სოფელ ფსხუში ვიყვით.

გზაში რუსი ძალოვნებებთან წინააღმდეგობა არ შეგხვედრია და გგონია, რომ მოსკოვში შექმნილ სიტუაციას ვერც ათეითცნობიერებდნენ.

თუმცა, რუსები ჩვენ შემდეგ გამოსული რუსულან გელაევის 300-კაციანი ჯგუფის დაკეებას პატიგორსკთან შეეცადნენ, მაგრამ ამ შემთხვევაში თავდ რუსებმა არ იციოდნენ, როგორ ვმოქმედით მაშინ გელაევის ხალხმა მძველებიც კი აიყვანეს.

თხზურ ჩანახატი

სანარის უღელტეხილი სიამღელეში ზღვის დონიდან თითქმის 3 ათას მეტრზე მდებარეობს და უღელმარხეის ხედებით გამოირჩევა, მაგრამ 1992 წლის აგვისტოში „ბოევიკთა“ შეპოლწევის ერთ-ერთი გზად იქცა

კავასიური მოვლენა

აზერბაიჯანი თურქული ტანკსწინააღმდეგო მართავდი სარაკტო კომპლექსის UMTAS-ის წარმოებას გვემუხ

აზერბაიჯანი

● აზერბაიჯანში გამოიყენა IDEX-2013-ის შედეგობის დროს ცნობილი გახდა, რომ აზერბაიჯანი თურქეთის ერთობლივ ტანკსწინააღმდეგო მართავდი სარაკტო კომპლექსების UMTAS-ისა და OMTAS-ის წარმოებას ასრულებს.

● 23 თებერვალს თურქეთის თავდაცვითი მრეწველობის მდიანმა მურად ბაიარმა განაცხადა, რომ შეკვეთა მდებარე — T-129 ATAK-ის, ტანკი — Altay-ს უსაფრთხო საფრენი აპარატი — Anka-ს პროგრამებში აზერბაიჯანის მონაწილეობა ქვეყნის სამხედრო მრეწველობისა და სამხედრო ტექნოლოგიების განვითარებას დაეხმარება.

● 25 თებერვალს ბაქოში ბინაგადინის რაიონის დასახლება ჩინკოში ერთ-ერთი სამხედრო ნაწილის ჯარისკაცებსა და მსახულებებს შორის მასობრივი ჩხუბი მოხდა. სამხედროებს ორი საოქოლაქო პირი დანუბი მსამედ დაქურს. დამკვეთლები სამხედროებიც არან.

● თვდაცვის სამინისტროს კადრების სამართავი უფროხად მთლოკონიკო ვიდად ასკეროვი დაინიშნა.

● 28 თებერვალს ვახახის რაიონის ერთ-ერთი სამხედრო ნაწილის პოსტზე ტაბულური იარაღით მოკლული ჯარისკაცი იმედეს, რუსუელიკის სამხედრო პროკურორის მადადილის შაფიად იმრანოვის განცხადებით ჯერჯერობით მთელი საოქოქლია, ჯარისკაცმა თვი მოიკლა თუ მკვლელობის

მსხვერპლი გახდა. 2 მარტს ჯარისკაცი მსობიღო სოფელში დაიკანდა და სამკლეთარო პროცესში მე-3 შამქირის საარმთი კრანუის მეთაურ გენერალ-ლეიტენანტი რეჟის აკპეროვი მონაწილეობდა.

● მანდარე წლის ხეცტემბერს თურქეთში აზერბაიჯან-თურქეთ-ვახახის სეიქეცენაფიუების ერთობლივი სწელება Anadolu ჩატარდება.

● თვდაცვის სამინისტროსა და სამხედრო პროკურატურის ერთობლივი რეიდით ზოფერთ სამხედრო ნაწილში ფინანსური დარღვევები გამოვლინდა, რის გამოც საფინანსო სამსახურის რამდენიმე უფროსია დაკვეთული.

● 3 მარტს ფონტისსარა ხაზზე აზერბაიჯანის არმიის ჯარისკაცი ქვეთსწინააღმდეგო ნაღმიუ აფიქიდა და მსხე ქრადობებით პოსტყელში გადაიქენეს.

სომეხი ჯარისკაცები არცთუ იმეითად აზერბაიჯანელი სნაიპერების მსხვერპლი ხდებიან

● 3 მარტს ტურტერის რაიონში დასლოცებულ ერთ-ერთი სამხედრო ნაწილში ჯარისკაცმა ტაბულური იარაღით თვი მოიკლა.

● მთავრობაში წარდგენილი პროექტი, რომლის მიღების შემთხვევში სამხედრო ნაწილებს ფინანსოვების სამტატი ერთეულები დაემატება. ფინანსოვებით ბატალიონები და ბრინგდები დაკომპლექტდება. მათი დანომრულება სეფტაურ მოვლენებსა და განსაკუთრებით თვითმკვლელობისთან ბრძოლა ექნება.

● აზერბაიჯანის პარლამენტი — მინიმუმისა განახლავს დამატების კანონში აზერბაიჯანის რესპუბლიკის მონაწილეობის შესახებდის ოპერაციკვში“. ევლლებები კრძოლ შეტება სამხედრო სამხედრო ოპერაციკვში მონაწილე სამხედროებისთვის და მათ შორის დაღუპულებისთვის განსაკუთრებული სტატუსის მინაჭებას არის წინადადება, რომ თუ სამხედრო მსამსახურე საქონომოსრის უსაფრთხოებისთვის ვისრობა ჩადანა, მსკურთხული გისრის“ წოდება მიენიჭოს.

● გაბალის რადიოლოკაციური სარეგურის თვდაცვისა და პრაპორშიკო დღმს ნაწილმა აზერბაიჯანი უკუ დატევა და რუსეთში დაბრუნდა. აფიქლზე ასამდე თვდაცვის თვახი ჯერ კიდევ რჩება.

● 5 მარტს პაკისტანის ქილაქ კანონში მრავალეროვანი სამხედრო-სახლავი სწელება Aman-2013 დაიწყო და მასში 34 ქვეყნის წარმომადგენლებთან ერთად აზერბაიჯანელი სამხედროებიც მონაწილეობენ.

მიმოიღვა

სამხრეთის
სამხედრო ოლქის მფრინავთა
ჯგუფმა გადაამზადება Ми-35М
ტიპის შვეულმფრენებზე გაიარეს

სომხეთი

● 22 თებერვალს თავუქის რაიონის სოფელ ბერდევანში თანამებრძოლის დაკრძალვისას ჯარისკაცებმა სოფელს უთხრეს, რომ ყარაბაღში ციხის გამყოფ ზაზზე აზერბაიჯანელებმა მიწელი ხიდილიერით რაიჯენ აუღიონანაწერებს გოგონების ხითა სოქები ჯარისკაცები ბუნებრივ რეაქციას ამფლავებენ, საფრებდან თავს ყოფენ და აზერბაიჯანელი სნაიპერების მსხვერპნი ხდებიან.

● სომხეთის პარლამენტი გინიხლავს ცვლადლებს კანონში „ალტერნატიული სამსახურის შესახებ“, რომელიც სამხედრო ალტერნატიული სამსახურის 35-დან 30 თვემდე შემცირებას ითვალისწინებს. ცვლადება ასევე შეეხება რესპუბლიკური სპეციალური კომისიის შემქმნას, სადაც თითოეული განცხადება იქნება განხილული და გადაწყვეტენ, ახალგაზრდა სამოქალაქო თუ სამხედრო ალტერნატიულ სამსახურში გაიგზავნოს.

ჩრდილო კავკასია

● 1-ელ მარტს რუსეთის საპაერო-სადესანტო ჯარების სარდალმა, გენერალ-პოლკოვნიკმა ვლადიმერ შამაროვმა განაცხადა, რომ საჭიროების შემთხვევაში საპაერო-სადესანტო ჯარები საბრძოლო ამოცანების შესასრულებლად სწრაფი რეაგირების ძალების სახით შეიძლება ცხინვალის რეჯიმონში, აფხაზეთსა და სომხეთში გაიგზავნოს.

● 4 მარტს დასრულდა კრასნოდარისა და სტავროპოლის ბაზებში საფრენოსნო-ტექტიკური სწავლებები. მასში 100-მდე მფრინავი და 30-ზე მეტი შვეულმფრენი, მათ შორის Ми-28Н-ები და Ми-35М-ები მონაწილეობდნენ.

● სამხრეთის სამხედრო ოლქის საარმიო და მოიერიშე ჯიაციის 150-ზე მეტმა მფრინავმა გადაამზადება ლიპეცისა და ტორჟკის ცენტრებში გაიარა. მფრინავებმა ორ თვეში თეორიულ მომზადებასთან ერთად თანამდროვე ტრენაჟორებზე ახალი შვეულმფრენები (Ка-52, Ми-28Н, Ми-35М) და მოიერიშე Су-25СМ3 ათვისესეს.

კოფლიპკონ კვირის

ოკუპირებული აფხაზეთი

● საოკუპაციო ჯარების მე-7 სამხედრო ბაზის ციხელმცოროვნელთა ქვედანაყოფებმა წყნელდის სამიო სისწავლო-საჭერონელ კომპლექსში ფარჯიმუს წერტილებში დაახლოებით 100 სამხედრო მონაწილეობდა და შეიარაღებისა და სამხედრო ტექნიკის 30 ერთეული გამოიფრეს. დასკვნითი ვტპამ ქვეითთა რეაქტიული ციხელმცოროცნ РПО-А-ის საბრძოლო სროლას დაეთმო, სადაც სამხრეთი პირობითი მოწინააღმდეგის საციხელ წერტილებსა და მსუბუქედ დაჯავშულ ტექნიკას განამახიერებდნენ.

ოკუპირებული ცხინვალის რეჯიმონი

● 21 თებერვალს ლეონიდ თიბილევა სეპარატისტული შუარადგებული ფორმირების ცეხმის მე-20 წელით დაკემრებით ცხინვალში თეატრალურ მოედანზე თეატრის უწყებას დროში საზეიმოდ გადასცა.

● შუარადგებულ ფორმირებათა შექმნის მე-20 წელით დაკემრებით საზეიმო კრებაზე თეატრის უწყების ხელმძღვანელმა, გენერალ-ლეიტენანტმა ვალერი იახნიფეცმა შიდაუწყებრივი შედეგითა, სამახსორო საწყერებითა და ფულადი პრემიებით სამხედროები დააჯილდოვა.

თითხალიარკაბული მარაბაბლი

● 25 თებერვალს თეთიალიარბული რესპუბლიკის ხელმძღვანელმა ბაკო სააკიანმა ხელი მოაწერა განკარგულებას და ერთ-ერთი სამხედრო ნაწილის 59-მა სამხედრო მოსამსახურემ ჯილდოდ 50-50 აიახი დრამი (დაახლოებით 120 დოლარი) მიიღო.

თმშპრ ჩანანამი

სეპარატისტული ცხინვალის სამხედრო ფორმირებებისთვის დროში გადაცემა

საქართველოს პრეზიდენტის უფლებამოსილებაში „შეზღვევის გზით“ ილვა

ახალ ხელისუფლებასა და საქართველოს პრეზიდენტს შორის, რომელიც იმპერიალიზმის დასრულებას დასასრულს მოუახლოვდა, კვირა არ გავა, რომ მიხელო სააკაშვილი რომელიმე უფლებამოსილებას არ დაეშვებოდეს.

2012 წლის 1-ლი ოქტომბრის არჩევნებში დამარცხებულმა სააკაშვილმა (იგივე „ნაციონალიზმი“) პოზიციების გამკაცრება „საკუთარი“ სექსამსახურების — სახელმწიფო დაცვის სექსამსახურისა და სახელმწიფო დაზვერვის სამსახურის გააქვითვაში მოინდომა.

ორვე სექსამსახური და ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ერთგული კადრებით იყო და ნაწილობრივ კიდევ არის დაკომპლექტებული. ამიტომაც უნდათ თუ არა, მაინც უწყით პრეზიდენტის განკარგულებების შესრულება.

არჩევნებში მტკიცეული დამარცხების ერთი კვირის თავზე საქართველოს პრეზიდენტმა „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს“ დებულების დამტკიცების შესახებ“ პრინციპულად (ცვლილება შეტანა — შსს-ს დაქვემდებარებაში შვიდი „სახელისუფლებო“ სექციალური კავშირებისა და ინფორმაციის სააგენტო“) ამ უწყების მართვის

სფეროდან გაიყვანა და სახელმწიფო დაცვის სექციალურ სამსახურს (სდსს) გადასცა, რითაც ეს უკანასკნელი საქართველოს სექსამსახურების შორის ყველაზე მღიერ სტრუქტურად ჩამოყალიბდა.

საკაშვილს ამ სახელით „ტყობა“ დიდხანს არ დასცალდა. 2013 წლის თებერვლის ბოლოს სდსს შესაბამისი კანონში შესული ცვლილებების შემდეგ პრემიერ-მინისტრმა დაიქვემდებარა.

პარალელურად პარლამენტის მიერ მოშადებული ახალი კანონპროექტები პრეზიდენტს უფლებამოსილებას კიდევ უფრო შეუქცევინებს. განსახილველად წარდგენილი კანონპროექტი იმ საკანონმდებლო ინიციატივასა და კანონის ნაწილსა, რომლის საფუძველზეც საქართველოს დაზვერვის სამსახური პრეზიდენტის კონტროლიდან პრემიერ-მინისტრის დაქვემდებარებაში გადადის.

ცვლილებები, დაკავშირებული სახელმწიფო საიდუმლო ინფორმაციის გასაიდუმლოების ვალების გაგრძელებასთან, მისთვის გრაფის მოხსნის, ასევე კლასიფიცირებული ინფორმაციის დაცვის მხრე პრეზიდენტისთვის მინიჭებული უფლებამოსილებისა და სახელმწიფო საიდუმლო ინფორმაციისთან დაკავშირებულ სხვა საკითხთა მათგორბის კომპეტენციამი გადახვალაგ ითვალისწინებს.

დღეს ინფორმაციის სახელმწიფო საიდუმლოებისთვის მიკუთვნებისა და საიდუმლოების დაცვის საქმეში პრეზიდენტს შემდეგი უფლებამოსილებები აქვს: ამტკიცებს „სახელმწიფო საიდუმლოებისათვის ინფორმაციის მიკუთვნებისა და დაცვის წესს“, სახელმწიფო საიდუმლოებას მიკუთვნებულ ცნობას ნუსხას, ასევე იმ თანამდებობის პირს ნუსხას, რომელიც სახელმწიფო საიდუმლოებისათვის კონკრეტული ინფორმაციის მიკუთვნების უფლებამოსილება აქვთ.

ამტკიცებს იმ თანამდებობის პირს ნუსხას, რომელიც უფლებამოსილი არიან გასცენ სახელმწიფო საიდუმლოებასთან დაშვების ნებართვა.

პრეზიდენტი განსახილველს სახელმწიფო კანცელარიის იმ თანამდებობის პირსა უფლებამოსილებას, რომლებიც უზრუნველყოფენ სახელმწიფო საიდუმლოების დაცვას სახელმწიფო კანცელარიისაში.

საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში წყვეტს აღნიშნული კანონის შესაბამისად სახელმწიფო საიდუმლოებისათვის ცნობების მიკუთვნებისა და დაცვის სხვა საკითხებს, ასევე უფლებამოსილია, პარლამენტის წინაშე ვჯულის წინადადებათა სახელმწიფო საიდუმლოების გრაფის მოხსნას ნდობის ვჯულის მიერ წარდგენილ სახელმწიფო საიდუმ-

ლოვის ხარისხის მქონე ინფორმაცია. პარლამენტში ინიცირებული კანონპროექტის გათვალისწინებით კი, ზემოაღნიშნული და კანონით გათვალისწინებული უფლებამოსილებებიდან პრეზიდენტს რჩება მხოლოდ მკვირვლე ფუნქციები: ამტკიცებს სახელმწიფო საიდუმლოებას მიკუთვნებულ ცნობათს ნუსხას, ატერვს და თანამდებობის პირთა ნუსხას, რომელთაც სახელმწიფო საიდუმლოებისათვის კონკრეტული ინფორმაციის მიკუთვნების უფლებამოსილება აქვთ და ასევე იმ თანამდებობის პირთა ნუსხას, რომელნიც უფლებამოსილი არიან სახელმწიფო საიდუმლოებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის პირთა ნუსხას, რომელნიც უფლებამოსილი არიან სახელმწიფო საიდუმლოებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის მიკუთვნებას და დაცვას წესის¹ დამტკიცება, ასევე მათგანის კანცელარიის იმ თანამდებობის პირთა უფლებამოსილებების განსაზღვრა, რომლებიც სახელმწიფო კანცელარიამ სახელმწიფო საიდუმლოების დაცვის უზრუნველყოფენ.

ასევე მათგანობა გადამწყვეტს საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში აღნიშნული კანონის შესაბამისად სახელმწიფო საიდუმლოებისათვის ცნობების მიკუთვნებისა და დაცვის სხვა საკითხებს.

ინიცირებული კანონპროექტით გათვალისწინებულია ისიც, რომ მათგანობა ხდება უფლებამოსილი პარლამენტის წევრების ადგილის წინააღმდეგობით სახელმწიფო საიდუმლოების გრძელ მოხსნის ნდობის ადგილის მიერ წარდგენილ სახელმწიფო საიდუმლოების ხარისხის მქონე ინფორმაციას.

ჩვენი მხრით პარლამენტში წარდგენილი ცვლილებების მომხადგრა გამაჩვენებელია მათგანობის წვერებისთვის ზოგადად დოკუმენტებს წვდომის უქონლობით საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებას გარკვეულ დო-

კუმენტების წვდომის პრობლემას აქვთ და ისინი იძიებენ მოქმედებებს, რომ ამ დოკუმენტებზე პირდაპირი გასვლა სჭირდება — ან გასაღებლებზე, ან გრძელ მოხსნაზე. ამასთან, აუცილებელია პარლამენტის საქმიანობის გასაყარება. ეს პრინციპული საკითხია, არსებობს დადასტურებული ინფორმაცია, რომ საქმის დახსნაზე ფიცილი პოლიტკატიბებს უარი მიუცხადებენ.

უნდა ითქვას, რომ პარლამენტში განსახილველად წარდგენილი კანონპროექტი იმ საკანონმდებლო ინიციატივას წარმოადგენს, რომლის საფუძველზეც დახსნის საშუალება პრეზიდენტის კონტროლიდან გაედა პრეზიდენტის დამტკიცებას. ასევე ცვლილებები შეედა კონტრდახსნის საშუალების შესახებ.

დღეს მოქმედ კანონის თანახმად, საქართველოს დახსნის საშუალება არის საქართველოს პრეზიდენტის უშუალო დამტკიცებასთან არსებული აღმასრულებელი ხელისუფლების სპეციალური დახსნის დამტკიცება, რომელიც საქართველოს ეროვნული ინტერესების დასაცავად სადახსნეო საქმიანობას შეედა. საშუალების საქმიანობის მიხანა საყარო საფრთხეებისა და რისკების განსაზღვრა, ქვეყნის სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირების აუცილებელი სადახსნეო ინფორმაციით უზრუნველყოფა პოლიტიკურ, კონომიკურ თვდაცვის, ინფორმაციულ, კოლოკიურ და ეროვნული უსაფრთხოების სხვა სფეროებში გადამწყვეტობების მისაღებად.

დახსნის საშუალება დამოუკიდებელი და ანგარიშგაღებელია საქართველოს პრეზიდენტისა და საქართველოს ეროვნული უმამროების საბჭოს წინაშე.

საშუალო ხელმძღვანელობის საშუალების უფროსი, რომელსაც თანამდებობაზე ნიშნის და თანამდებობიდან

ათვისყოფილებს საქართველოს პარლამენტი დერტა.

საშუალოების უფროსი არის საქართველოს პრეზიდენტის მთავარი მმტველი დახსნის საკითხებში და ხელმძღვანელობის საქართველოს პრეზიდენტის მიერ დამტკიცებული ეროვნული სადახსნეო პროგრამის განხორციელება.

ყველა ზემოაღნიშნული ფუნქცია მთავრობის დამტკიცებასთან დახსნის საშუალების უფროსი სწორედ მთავრობის და ეროვნული უმამროების საბჭოს წინაშე იქნება ანგარიშგაღებელი და მთავრობის წარუდგენს სადახსნეო ინფორმაციას, სადახსნეო პრეზიდენტისა.

სადახსნეო საშუალების უფროსსაც თანამდებობაზე დაინიშნის და თანამდებობაზე მოხსნის პრეზიდენტის მიხანა და ის დახსნის საკითხებში პრეზიდენტის ნაცვლად, პრეზიდენტის მთავარი მმტველი დახსნის საშუალების ფარგლებში გათვალისწინებულია ისიც, რომ კონტრდახსნის კოორდინაციაზე პასუხისმგებელი საშუალო მთავრობის მიერ განისაზღვრება და საშუალების საქმიანობაზე სამთავრობო კონტროლი დამტკიცდება.

შავათი სახ სვლავში?

დღეს არსებული პოლიტიკური და პირისპირება საუბრისა დაფრე რომ გადგინდნიათ, დავიანახოთ, რომ სააკაშვილმა „საათი უნდა გააჩრდოს“ და დანებდეს, სიღლიწობით და მშინელობით ხელს ატვლას² წინადა იყო, დახსნეო-კონტრდახსნეო უფრო მშობუქი ფრეო არიან.

პრეზიდენტს „უკვლავ“ საუბრისა დაფრეებს: აცლიან უფლებამოსილებას და სააკაშვილი მხოლოდ „დილომატი“ — უმამროების საბჭოს აპარატის იმეხება რჩება. თუქა მას შენდვ, რაც პრეზიდენტის ერთგულ ამ უკანასკნელ სტრუქტურა დაფინანსება შეუქცია, რა უნდა გააკეთოს სახელმწიფო კანცელარიის „დიუმაში“ მე-7 ხართილმა?

საკაშვილი ხელ მალე ითქვას ადარ დაჩრება სრიახილი უფლებამოსილება და სტრუქტურა. ამას თუთინაც ხდება და ამიტომაც ბოლო დროს უფრო კარგეს სიმშველას და წინასწრობას. იქნებ ახლამ მისგან მოსაღლიწეული ყველაზე დიდი საფრთხე?

ამისი კვლავმშვილი

ესპერტი ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებში, უმამროების გადამღვარა

პოლ კარნიკი

„ლიბა“
სამკორნალო ბაპოტიანება
სამსოკათოლობია

- ერექციის ხარისხის გაუმჯობესება
- სქესობრივი აქტის გახანგრძლივება
- ყველა სახის სექსუალური დარღვევის მკურნალობა
- სექსუალური წარუმატებლობის მოლოდინის შიშის მოხსნა

ხელმძღვანელი პროფესორი არნილ ბაქრაძე

მის: თბილესაშვილის №19ა ☎ 890 32-21-21; 32-21-21, 72-59-39

www.league.ge

სოსუნის ყურას თურქები წაენდენ

გერმანული
გვირგვინი

სასყიროს ობობაგული
„ტყვარული“

თურქული ტანკერ MAG-1

6 000-ტონიანი
მცურავი დოკი

საბჭოთა ტანკერ
„უმბას“ ნაშთები

ახლანან ცნობილი გაიქცა, რომ გასული წლის ოქტომბერში კახსაკოა გორსაკოა პარასოცტაგოს“ გორვავით თარქალი ფირმა Sherkert Yesilirmak-ი სოსუნის ყურის ჩაძირული გაგზისგან განწმადსა გაუწა.

- გიმფინარა საგზაგოას ორი გიზანი აგს:
- პორტის აგვარონი დიდი ტონაჟის სავარო და სგზგავრო გგგზისთვის უფრო უსაფრთხო იყო;
- სოსუნი ტარისტაგისთვის და განსაუთრავით რუსეთიდან ჩამოსალი დაგვანახლავისთვის რაგ გიძილგა გიგზივავალი გაგვას.

გურ კიდგე ძალაშია საქარფილოს პრეზიდენტის 1996 წლის 31 იანვრის №140 და 1999 წლის 19 მაისის №328 ბრძანებულებები, რომელთა თანახმად სოსუნისა და იმამნიის პორტები უცხო ქვეყნების გემებისთვის დახურულია. ამის შესახებ ინფორმირებული არიან საერთაშორისო საზღვაო ორგანიზაციის (IMO) წევრი სახელმწიფოები, მაგრამ აფხაზეთის პორტებში უცხო ქვეყნების ზატვიროთ და სამგზავრო გემების მიმოსვლა არასოდეს შეწყვეტილა.

2009 წლის შემოდგომამდე საქართველოს სანაპირო დაცვა ბრძანებულების დამრღვევი გემების დაკვეთას მინც ახერხებდა. მაგრამ მას შემდეგ, რაც ოამშირემ რუსეთის სანაპირო დაცვის დიფიზიონის კატარღები შემოვიდნენ, გემების დაკვეთა შესწრადა. შესაბამისად, მოიმატა აფხაზეთის პორტებში შესული გემების რაოდენობამ და ტვირობრუნეაც გაიზარდა.

რეკონსტრუქცია უკვე ჩაუტარდა ოამშირის პორტს, სადაც გაღრმედა პორტის ფსკერი, გემსაღგომები შექანისმებით აღიჭურვა, მისასვლელი

გზები შეკეთდა და ქვანახშირის დასაყრული რკინატონის მოედნები მომზადდა.

რეკონსტრუირებული პორტი ახლა 3-5 ათის ტ-მდე ტვირთამწიფობის გემების იღებს და ოამშირიდან თურქეთში შეუფერხებლად ქვანახშირი და რკინის გარით იგზავნება.

როგორც ჩანს, დღის წესრიგში სოსუნის პორტის მოწესრიგების საკითხი დღეა, რათა იქ ძველი დროის მსგავსად სოციალურ სამგზავრო დაინერგები შემოვიდნენ და უცოვლ ტურისტებს აფხაზეთის გაგნობის საშუალება მივეყო.

ჩაძირული გემებისგან სოსუნის ყურის გასუფთავება თურქებს დაახლოებით 1 მლნ დოლარი უკედებათ. მარტო მცურავი ამწის ფრეზლილიური არენა 4 ათასი დოლარია.

სამუშაოების სწყის ეტაპზე 21 მეყინაივი, მეჯალამბარე და სხვა სპეციალისტი იყო დაკავებული. ჩაძირული გემი წყალზემოთ და წყალქვეშ

პატარ-პატარა ნაწილებად იჭრება, მცურავი აწეით ბარჯაზე იტვირთება და თურქეთში იგზავნება. უკანთი მილიანად Sherkert Yesilirmak-ის საკონსტრუქციო გადაღის და საბაჟო გადასახადს არ ექვემდებარება — ასეთია ადგილობრივი კანონი.

სოხუმის ყურეში ჩაძირულ გემებში ყველაზე დიდი ტანკერი „ემბას“, რომლის მარჯვენა პორტი ზღვის მხარეს 12 მ სიღრმეზე და მარცხენა პორტით სანაპიროსკენ 9 მ სიღრმეზეა ჩაძირული. „ემბას“ ცხვირის ნაწილი წვლის ზედაპირიდან არის ამოწეული და ნაპირიდანაც კარგად ჩანს. თითქმის შუაში ათეული წლის წინ ჩაძირული ტანკერის ნაშთები ნივარებით არის დაფარული, ტრიუმები და ტანკები სილა-ლაშითაა გამოვსებული და დაიყვრება ინტერესის ობიექტება.

ჩაძირული გემი ნაოსნობის უსაფრთხოებას დიდ საფრთხეს უქმნის — ქარები და წყალქვეშა დინებები გემის ნაშის დროადარო მდებარეობას უცვლის, რაც საზღვაო ლოცებში ყოველთვის არ აისახება და შეიძლება ტრავმების მიზეზიც კი გახდეს. გერმანული ინფორმაციით „ემბას“ ნაშთები უკვე თურქეთში უნდა იყოს გაგზავნილი.

თურქ მსხლეურებს ასევე მოუწევთ 2009 წლის 14 დეკემბერს შტორმის დროს მდინარე ბეჟლუის მახლობლად ნაპირზე გარდაცვლილი თურქული ტანკერის

წელიდან ტანკერ „ემბას“ ცხვირის ამოწევის ოპერაციას

MAG-1-ის კორპუსის დაგმნა, ნაპირიდან ზღვაში გაცევა და შემდეგ ბუქსირით თურქეთში გადაყვანა. გამოირეული ტანკერის გამო მდინარე ბესლეთი პლატოს ფორმირებას ვეღარ ახერხებს და ტურბანის მახლობლად პლატო დაახლოებით 200 მ-ზე პრაქტიკულად გაქრა.

შუქურის რაიონში ნაპირიდან დაახლოებით 200-250 მ-შია ჩაძირული თურქული მშრალმტვირთოშიანი გემი Izabella და მისი ზედაპირის ნაწილი ასევე წვლის ზედაპირზეა დარჩენილი. გემი 2009 წლის სექტემბერში შუაში გადატვდა და შემდეგ ჩაიძირა, მაგრამ ქარიშხალი და ზღვის დინება „აჩაბეღას“ პერიოდულად მდებარეობას უცვლის.

საგარეოდო ეს Izabella-1 (წყალწვევა 350 ტ, სიგრძე 45 მ) უნდა იყოს, რომელიც 2004 წლის 30 ივლისს დაახლოებით 21 სთ-ზე ბიჭვინთის მახლობლად ქართული სასაზღვაო-საპატრულო კატარღის მოთხოვნებს არ დაემორჩილა და ჯერ პაერში გამაფრთხილებელი, შემდეგ კი ზედაპირის მისარეულებით 3Y-23-2-ით ცეცხლი გაიხსნა. დაზიანების მიუხედავად, კეი-პაქმა სოხუმის პორტში შესვლა მაინც მოახერხა.

აფხაზეთის ხელისუფლება ასევე განიხილავს სოხუმის გემშიმკვებელი ქარხნის აკატორიაში ჩაძირული და ნაპირზე გამოჩეული გემების ამოღების საკითხსაც.

სოხუმის გემთარემონტო ქარხნის აკატორია

სოხუმის ყურეში უბეტელის დროში, პირველ და მეორე მსოფლიო ომებში, აფხაზეთის ომის დროს და შემდგომ წლებში მრავალი მკურავი სასუფალები ჩაიძირა. ახლა ჩაიძირული გემების ამონეკეთი თუქმული ფორმა არის დაკავებული

ერთ დროს სოხუმის პორტს მიულ შვიზღვისპირეთში ვველაზე შრავლრიცხოვანი სახეირნო თბომავლები ფლოტი ჰეფდა, რომლის ერთი ნაწილი ახლა ნაპირზე იფინგება

სოხუმის პორტი დიდი სატვირთო კანის არახოდეს ყოფილა, მაგრამ პირველი და მეორე მსოფლიო ომების წლებში სოხუმის ყურეს თავს ბერი გემი აფარებდა. 1942-44 წლებში სოხუმის პორტი გერმანული ჯეაიციისა და წყალქვეშა ნაუბის სამხზუნდ არაერთგზის იქცა.

სოხუმის რეიდზე 1942 წლის 15 აგვისტოს გერმანიის ავიაციამ სამზხერო-სატვირთო ორთქლმავალი ასერეონა უკრანა“ (288 ბრეტო რეისტრირებული ტონა) ჩაძირა. ეკაპიფინდ 2 კაცი დაიღუპა. 1954 წლის 13 ნოემბერს გემს ამონევა მოზრზნდა და ჯართად ჩაბარდა.

1942 წლის 15 აგვისტოს ასევე დაიღუპა 100 ტონა წყალქვეშის ბუქსირი „არკორდი“, რასაც ეკაპიფის 5 წყერის სიცოცხლე შექწირა.

1942 წლის 9 სექტემბერს ვინულ-მჭერულმა „ტოროსმა“ ნოფროსიისკოდან სოხუმში ბუქსირით გადმოიყენა 6 ათახი ტონის რეინაბეტონის მკურავი დოკი. 23 სექტემბერს გერმანულმა თეიმფრინაეებმა დოკი დაზიანეს და 10 მ სიღრმეზე ჩაძირეს, ხოლო მისი დაზიანებული კვლები სოხუმის ყურეს ახლაც ამჟღეინებს“.

1942 წლის 29 იანვარს ქერჩის მახ-

ლობლად, კაიმი-ბურუნის პორტში, გერმანიის ავიაციამ ტანკერი „ემბა“ (7886 ბრუტო რეგისტრირებული ტონა) დაზიანა. მასში „ემბა“ ბუქსირით სოხუმში გადმოიყვანეს, სადაც პორტის აკვტორიაში პატარა ხიდრმისზე დაძირეს, ზენდაშნი შენიღბეს და შავი ზღვის ფლოტი მცურავ საშუალებად იფუნქცია. ამ ემბაკობამ არ გაჭრა და 1943 წლის 30 თვისს გერმანულმა წყალქვეშა ნავმა **U-24**-მა „ემბას“ ორი ტორპედო მოარტყა. აფეთქებამ ტანკერი დაშალა და კორპუსის ნარჩენები სოხუმის ვერის ფსკერზე დარჩა.

1943 წლის 25 თვისს გერმანულმა წყალქვეშა ნავმა **U-24**-მა სოხუმთან შავი ზღვის ფლოტის მტრადევი ხომალდის — 476 ტ წყალქვეშის **BT-411** „ზაშოტიკის“ ტორპედოება შეძლო.

1944 წლის 29 მაისს სოხუმის ყურში გერმანულმა წყალქვეშა ნავმა **U-23**-მა 71 ტ წყალქვეშის საბუქსირე ორთქლმავალი „სმელი“ ჩაძირა. ეკიპაჟის 11 წევრი დაიღუპა.

1992-93 წლების აფხაზეთის ომის დროს სოხუმის ყურეში რამდენიმე თვითმფრინავი ჩამოვარდა და სახერხი ვა-

ტარლების დაღუპავც გამოიყვანილ არ არის.

1993 წლის 4 თვისს გუისთის სანაპიროსთან ხარბიფილი დევალების შესრულებისას დაახლოებით 15-40 სო-ზე აფხაზეტმა ქართული მოიფრინე **Cy-25** ჩამოავდეს. მფრინავი კახა თვარო გადარჩა.

1993 წლის 21 სექტემბერს აფხაზეთის ცეცხლს ემსხვერპლა სამგზავრო თვითმფრინავი **Ty-134**, რომელიც სოხუმი-სოჭის რეისს ასრულებდა. თვითმფრინავში მყოფი ყველა მგზავრი მამინ დაიღუპა.

ძველად შვე ზღვას, ალბათ, პირველად ბერძენი ზღვაოსნები ესტუმრნენ და პონტოს აქსინოს (არასტუმართმოყვარე) უწოდეს. გაეიდა ხანი, ბერძნებმა დამოკიდებულება შეიცვალეს და შვე ზღვას პონტოს გუისინოსი (სტუმართმოყვარე ზღვა) შეარტყეს, რათა ზღვის ღმერთის მოწავლება მიეღოთ და სანაპიროზე ზღლსაფრული პორტები შექვენათ.

შვე ზღვამი ცურვას სანაპირო ზოლის კოლონზაცია მოჰყვა და ბერძნული დასახლებები გაჩნდა. დაახლოებით 2500 წლის წინ

კოლხეთის სანაპიროზე მიღეტელმა ვაჭრებმა დააარსეს კოლონია დიოსკურია, რომელიც მამინდელ სამგაროს საეჭრო-გაონომიკურ ურთიფრობაში დიდ როლს თამაშობდა.

ბერძნები რომაელებმა შეცვალეს და ძველი წელთაღრიცხვის I საუკუნეში აღმოცენდა ქალაქი სებასტოპოლისი, რომელიც VI საუკუნიდან ბიზანტიელთა ზღლში გააფიდა.

XIII-XV საუკუნეებში სებასტოპოლისი გერუელებს გაეფიო, რომლებიც XVI საუკუნიდან თურქებმა შეცვალეს და ციხეზიმავრე ზუზუმი-კალე დააარსეს.

1810 წელს სუზუმი-კალე რუხებმა დაიკაფეს, 1877-78 წლებს რუსეთ-თურქეთის ომში ის თურქებმა დროებით უკან დაიბარუნეს, მაგრამ შემდეგ ისევ დათმეს.

სოხუმის ყურეში ნაპოინა ძველი პეროიდის ამფორებისა და ბიფოსების ნამსხვერვეები, კრამიტები და აგურები, რაც იმის ნიშანია, რომ წყალქვეშ ლეგენდარულ დიოსკურიასთან დაკავშირებული მრავალი არტეფაქტი გამოხეურებას ელოდება.

თხზურ ჩანახიძე

ძველი დიოსკურიის ნამუბო

როგორ უსვენდა სტალინი რუხველს

2013 წლის მარტის დეკანოზის საბჭოთა დიქტატორის, იოსებ სტალინის მარტოველი დღეა 60 წელი გასრულდა. მიუხედავად იმისა, რომ ნახევარ საუკუნეა გვიან გავიდა, რაც „როგო“ გიძის ზარს ადარებდას ბიარ-მომხარის, მისი პიროვნება ყველა დღე იმეორებს იმეორებს.

დღეს „არსებლის“ მართლაც გვიწავს მკითხველს სტალინის მოღვაწეობის ერთი, ალბათ, ყველაზე საინტერესო და მუშაობის სფერო, ანუ, საბჭოთა კავშირის მართვის მეთოდების შესახებ.

ფარული მოხმევა საბჭოთა იმპერიაში

მსოფლიო ისტორიაში, ალბათ არ არსებობდა დიქტატორი, რომელიც სტალინის დარად იყენებდა სპეცსამსახურების შესაძლებლობებს. ჯამე-შობა, დეპრესიისგან და დეპრესიისგან, ფარული მოხმევა და ბოლოს, მისთვის მიუღებელი პოლიტიკური ოპორტუნობის დეკლარაცია, ეს ყველაფერი საბჭოთა დიქტატორის პირადი ძალაუფლების გამყარებას ემსახურებოდა. ისიც უნდა ითქვას, რომ სტალინისთვის მიზნის მისაღწევად არ არსებობდა არც რაიმე სამართლებრივი ან მორალური დაბრკობა.

„ესეც ფლობს ინფორმაციას, ის ბატონობს სხვებზე“. დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ ეს ტერმინები და ერთ-ერთი პირველი ოსებ სტალინმა გამოიყენა პრაქტიკაში.

1922 წელს საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ვენერაბელი მდიანის თედობარევილად შედარებით უმნიშვნელო პოსტზე დანიშნულმა, მდიანობაში იმით განიმტკიცა, რომ ჯერ მოღვაწეობდა, ხოლო შემდეგ კი ფიზიკურად გაიანდგურა მოწინააღმდეგე.

ამ საიდუმლო ოპერაციებში სტალინის უპირატესობა ის იყო, რომ ფარულად უსმენდა ოპორტუნობის სატელეფონო საუბრებს და აღრევი იცოდა მათი მიზან-ზნაგანი.

თედობარევილად, როცა საბჭოთა სპეცსამსახურებს სტალინის კადრები

ციას, ბიზნესკონკურენტებს, მოკლედ, მტერ-მოყვარეს. განსაკუთრებით საინტერესოა, ეინ-ეის უსმენს და როგორ

საბჭოთა კავშირში კავება და შის უსმენდა ყველას და თუ „კრემლის“ სანქცია იყო, თვით რუსულენოვანსა და ოსების პირველ პირებსაც კი.

დაუნერული კანონით პარტიული მუშაკის მოხმევა იკრძალებოდა, მაგრამ თუ ის მუშაობდა ბაზრის დირექტორთან, ცნობილ მეცნიერთან ან მხახიბთან, მაშინ კავება ერთ ემსაკურ ხერხს იყენებდა, — ის მოხმენზე რაყდა არა უშუალოდ ოპერატიული დაინტერესების ობიექტს, არამედ მის სამეგობროსა და სახანუგაოს, რომელთანაც ობიექტს სისტემური სატელეფონო კონტაქტი ჰქონდა. ამ მეთოდით ბენეფიციარია, ანუ თუ გვიან, ამ პარტიულ მუშაკზე დაიდგინდა კომპრომატი, რომელსაც საჭირო დროს აუფრთხილებდნენ ცხვირის. დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ ფარული მოხმევის ეს სისტემა სწორედ ოსებ სტალინმა შექმნა.

წელი საზოგადოების დიდი ინტერესი ფარული მოხმევის თემსადმი ყოველთვის დიდი იყო, არის და იქნება. „საქ-მობრობის“ მმართველობის პერიოდში უკანონო ფარული ჩანაწერები და მათი მონტაჟის საფუძველზე აგებული „ტელევიზიები“ ღამის ერთადერთი ტელევიზიული პროგრამები იყვნენ.

წინა ხელისუფლებისთვის მიზანი ამართლებდა საშუალებას. ცხვირების ამგვარი კრედი და კონკრეტული სამართლებრივი ნაკადების ხელისუფლებას საბჭოთა კომუნისტური რეჟიმის გვერდით მიუჩნის ადგილს. ქალაქზე საბჭოთა რეჟიმზე იცავდა დემოკრატიის პრინციპებსა და ადამიანის უფლებებს, რეალურად კი ბევრს გავსიხვს, თუ რა ხდებოდა.

ფარული მოხმევის საკითხი უკვე მრავალი წელია მსოფლიო პრობლემადაა ქცეული. უსმენენ ყველას: ცოლებს, ქმრებს, შვილებს, საყვარლებს და საყვარლის საყვარლებს, ოპიზი-

ჯერ კიდევ არ ხელმძღვანელობდნენ, ეს დელიკატური მისია მის უერთგულეს თანამშრომლებს ევალებოდათ თუცა საკუთარ კაბინეტში მოწყობილი პულტებიდან მას თავდაცვით უწყვეტ ქვეყნის იმ უმაღლესი თანამდებობის პირებს, შერეუბნისა და ხელგეობის მუშაობის ფარულ მოსმენას, რომელთაც ნოქს-კლასტრული ინფორმაციების გამო სპეცტრულურობით ედავებოდა და სპეციატყვიხიან უსახურებოდნენ. სტალინის ერთ-ერთი თანამშრომელი ბორის ბაგანოვი თავად შეესწრო ამგვარ ფაქტს.

გ.3360 დონიძე: ბორის ბაგანოვი (1900-1982 წწ.) საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის პოლიტბიუროს ტექნიკური დეპარტამენტი 1923-1927 წლებში და ამ პერიოდში ყოველდღიური შეხვედრები ჰქონდა სტალინთან. ის ამხანაგებად პოლიტბიუროს დიდ წევრებს და ხელმძღვანელებს ეყვალა ორგანიზაციულად საკითხის გადაჭრას, ამიტომაც სტალინის სამუშაო კაბინეტში წინასწარი შეთანხმების გარეშე შესვლის უფლება ჰქონდა.

1928 წლის 1-ელ იანვარს ბორის ბაგანოვმა არაღკაცურად გადაკვეთა სარსეთის საზღვარი და უცხოეთში გაიქცა. 1929-1930 წლებში საფრანგეთის განუყოფამ იბეჭდებოდა მისი მოკვლევები. სტალინი იმდენად ფოფიდა დანატრეხებულს ამ პუბლიკაციებით, რომ განთავსების გამოხელის დღესვე მოსკოში უგზავნიდნენ.

ბაგანოვი თავის მოგონებებში აღწერს ერთ საინტერესო შემთხვევას. სტალინის კაბინეტში მყოფი დედად მუსულმა დაინახა, რომ სტალინს ხელში ტელეფონის ყურმილი ეკავა და დამაბული უსმენდა. გაუღდა საკმაო დრო - სტალინი კვლავ უსმენს, თავად კი ხმას არ იღებს.

სტალინის მაგიდაზე კი ხელუხლებული დგას ოთხი ტელეფონი. მათ შორის ერთი, ყველაზე საიდუმლო ე.წ. „ეკრტუშკა“ (სსრკ-ის პარტიული და სამთავრობო სატელეფონო კავშირის დახურული სისტემა), რომლითაც მხოლოდ 200-მდე აპონენტო სარეგულირებდა.

ბაგანოვმა მხოლოდ ამის შემდეგ შეაშინა, რომ სტალინს ხელ სხვა, მჭკრულ ტელეფონის ყურმილი ეკავა, რომლის საღებურ სტალინს სამუშაო მაგიდის ერთ-ერთი მონრდილი უჯრატში მიიკლავებოდა.

ამ დროს სტალინმაეც აიხვდა და გამპირაევი შერა მთაქრო ტექნიკურ მდიანს. ბაგანოვმა ბოდიში მოიხადა და კაბინეტი დატოვა.

შეთხველისთვის საინტერესო იქნება ის ფაქტი, რომ ჩუკას თავმჯდომარის, ვლადიმერ ბერესნიკის „ეკრტუშკის“ ნომერი 007 იყო - ცნობილი ინველისტად მწერლის, იან ფლემინგის წარმოებების მთავარი გმირის „ჯეიმს

ბონდის“ ოპერატიული ფსევდონიმი. ბუნებრივია, ეს დამთხვევა იყო.

ბაგანოვის შტაკეობით სტალინი იმ საიდუმლო ტელეფონით სწორედ ე.წ. „ეკრტუშკას“ უსმენდა. როგორც შემდეგ გაირკვა, ამ ფარული მოსმენების ტექნიკურ მხარეზე პასუხისმგებელი სტალინის სხვა ტექნიკური მდიანი - გროგორი ტენიე ვოილდა. მისი სიტყვებით „ეკრტუშკაც“ და ფარული მოსმენის აპარატურაც ერთმა ჩუბოსლდეაკელმა იმეინერმა დაამონტაჟა, რომელსაც მალე გაშუშობა დააბრალეს და დახვრიტეს.

შემდეგ წლებში „ეკრტუშკა“ ეწეული შეიკვალა და სტალინის ამგვარ დაუკლებებს მისი ერთგული სახეობები და მინისტრები: ააგოდა, ვეფოე, ბერია, შერკულაევი, აბაკოშვილი, კრუჯლელი და იგნატევი ასრულებდნენ.

დანამტლებით შეიძლება ითქვას, რომ საბჭოთა კავშირის საეკრო-პოლიტიკური უკრის ფორმირებაში ფარულ მოსმენებს დიდი ავლი ეკავა.

1922 წლიდან მოსკოვში მღებარე სხვადასხვა ქვეყნის საელჩოების მხარე-ბანაკებობები (როგორც სამუშაო კაბინეტები, ასევე საცხოვრებელი ბინები) და დასასვენებელი ოთახები) მოსამტენი აპარატურით იყო აღჭურვილი. ბუნებრივია, ისმინებოდა მათი სატელეფონო საუბრებიც.

დოკუმენტური წყაროები და მემუარული ლიტერატურა ადასტურებს, რომ საერთაშორისო კონფერენციებზე (თერანი, აალტა და პორტსაიმი) ფარული მოსმენები სტალინის უშუალო დეკალბით ხორციელდებოდა.

როგორ „მოიტაცა“ სტალინმა რუხველები

1943 წლის ნოემბრის ბოლოს თერანში გაიმართა სამი დიდი მოკემტე სახელმწიფოს ხელმძღვანელთა კონფერენცია. სტალინი წინასწარ მოუხადა ამ უაღრესად მნიშვნელოვანი შეხვედრისთვის.

ჯერ საბჭოთა დახვეწევამ გააერკვლა დეზინფორმაცია (რომელისაც დღესაც ბუერს სჯერა), რომ გერმანელებს განზრახული ჰქონდათ თეს დახმოდნენ სტალინს, დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრ უინსტონ ჩერჩილსა და აშშ-ის პრეზიდენტ ფრანკლინ რუხველს.

შერეე ვტამზე აშშ-ის პრეზიდენტი რუხველტი თერანში ამერიკის საელჩოში შეიდა, რომელიც კონფერენციის ჩატარების ადეკლიდან კოლომტრ-ნახვერით იყო დამორებული, სადაც სტალინისგან საიდუმლო წერილი დახვდა.

უსაფრთხოების გამომტანაზე, საბჭოთა ლიდერი მას საბჭოთა საელჩოში გადასვლას და კონფერენციის დასრულებამდე იქ დარჩენას სთავაზობდა.

პარალელურად, საბჭოთა კავშირის საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარი მოლოტოვი ამერიკელებს არწმუნებდა,

რომ გერმანელთა სპეცტრუშკის წევრნი სადელი თავდასხმის თაობაზე ინფორმაცია ჰქონდა.

უნდა ითქვას, რომ რუხველებს ჯერ წერილობდა შესთავაზა ბრიტანეთის საელჩოში გადასვლა. თუცა რუხველებმა, რომელსაც არ სურდა სტალინისთვის ამერიკულ-ბრიტანულ შეთქმულების არსებობაში დავაქვებლად საბაბი მიეცა, სტალინის წინადადება მიიღო.

ჩერჩილმა ამას წინააღმდეგობა ეწედა რუხველებს და რუხველების გადაწყვეტილება ცალკვად მოიწონა, მაგრამ შემდეგ ჩერჩილი ამბობდა, რომ „რუსებმა პრეზიდენტი მოიტაცეს“.

სტალინმა კარგად გამოიყენა ის გარემოება, რომ აშშ-ის პრეზიდენტი დროებით საბჭოთა საელჩოში ცხოვრობდა.

ამისი ალადაგვინილი

ესსტრეტი გრონელი უსაფრთხოების საკითხებში, უმნიშვნელობის გადაჭვრათა პოლიტორონი

(დახასტრული შემდეგ ნომერში)

სტალინი თავის თანამებრობლებს ეპტით უმარებდა და სატელეფონო მოსმენების ბაღლის „მტრების“ გამოსაღვლენად სჭირდებოდა

გოგავლის ჯარისკაცი

მსხვილი სახარისო შენაერთების მასშტაბური შეახვედრები იღობ ხანის წარსულს ჩაგხარდა. თანამედროვე ლოკალური პრფილიტები მსხვერპლად მიდგომას საჭიროვას. უაზრანი დანაყოფის გამოყენების სადაცლოდ, ამჟამინ მხირა მოზილარ და მათალაყოფისათლ ჯგუფებუ პეთფაბა. მასაბამისად, ჯარისკაცების მთა მომანების ფართო სპეხრი იბუბა, რომელთა მალაწარ მრამაღჯაროვან აღჯარვილთობას საჭიროვას.

გახული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში აშშ-სა და NATO-ს წევრი ქროვის რამდენიმე ქვეყანა ამბიციურ ახალ პროექტზე მუშაობას შეუდგა, — სამხედრო ხელმძღვანელობას ცალკეული ჯარისკაცის აღმოჩენად ბელ საბრძოლო ერთეულად გადაქცევა სურდა, რითვისაც აღჭურვილობაში დაცვის, სამინისტრის აღმოჩენის, იფრტივიტირებისა და განადგურების ველაზე თანამედროვე საშუალებები შევიდოდა. ამ ამოცანების საფუძველზე „მომავლის ჯარისკაცის“ კონცეფცია ჩამოყალიბდა.

ამერიკა ერთ-ერთი პირველი იყო, ვინც ამ კონცეფციის რეალიზაციას შეუდგა, — 1989 წელს პენტაგონმა პროგრამა Land Warrior-ი წამოიწყო, რომელიც ჯარისკაცისთვის ახალი ვეპირების შექმნას თვალისწინებდა. პროგრამის კელეფასა და პროექტის განვითარებაზე ამოხიბი მონ დღღარა დაიხარჯა.

მომავლის ჯარისკაცის ვეპირების მთავარი ფუნქცია ცალკეული ჯარისკაცისა და ასევე მთლიანად ქვედანაყოფის საბრძოლო ეფექტურობის გაზრდა. „დინამიკური ვეპირანი“, ნაღების აღმოჩენის სისტემა და თერმოსტრუქტურული ქსირილეზა, რომლებიც რეგანისმს გადაზურებისა და გაცემებისგან იცავენ, ჯარისკაცების სიცოცხლისუნარიანობას გაზრდის. ზოგიერთი ქვეყნის პრო-

ექტი ქიმიურ-ბიოლოგიურ დაცვასაც თვალისწინებს.

2003 წლისთვის აშშ-ში მომავლის ჯარისკაცის ვეპირების ორი ვარიანტი მომზადდა — Land Warrior Block 1 და Land Warrior Block 2. ეს უკანასკნელი Stryker-ებით აღჭურვილი ბრიგადების პირადი შემადგენლობისთვის იყო ვანკეიონილი.

ვეპირანტიანსპორტიორი და მისი ქვედანაყოფი (ვეპირების ჩათვლით) ერთიან ინფორმაციულ სისტემაში არიან გერტიანებული. Stryker-ი არა მხოლოდ პირადი შემადგენლობის გადაყანასა და საცეცხლე მხარდაჭერას უზრუნველყოფს. მისი გამოყენება „საბრძოლო სერვისი“ ერთგვარ საინფორმაციო ცენტრადაც შეიძლება, რომელიც ქვედანაყოფებს შორის ინფორმაციის გაცემას უზრუნველყოფს.

პროექტის განვითარების შემდგომ ეტაპზე საბაზო ვარიანტად Land Warrior Block 2 აირჩიეს. 2006 წლის მაისის საველე პირობებში წვლიწმდე მუტხანს 23-ე ქვეითი დევიზიის მე-4 ბრიგადამს მშობლის ჯარისკაცის ვეპირების 440 კომპლექტი გამოიცადა.

2007 წლის ზაფხულში Land Warrior-ის 200 კომპლექტით აღჭურვილი მე-4 ბრიგადი ერთაში გაიგზავნა და ამუნიციამ დამატყოფილებული შედეგები აჩვენა. თუმცა პროექტი მალევე შეჩერდა. სტეციალისტები ჯარისკაცისთვის

უფრო სრულყოფილი ვეპირების — Future Force Warrior-ის შექმნას შეუდგნენ.

სხვადასხვა ქვეყნის მომავლის ჯარისკაცის ვეპირებას განსხვავებული კომპონენტები აქვს. თუმცა ვველა მთავანის მთავარი ატრიაბუტეზია ვეუქმანფილტბი, ჩაფხუტი, დამის ხედვის საშუალებები, რადიოსადგური, ნავიგატორი, კეების ბლოკები და გაუმჯობესებული ცეცხლსასროლი იარაღი. ვეპირების შედარებით ძირი ვეუქმანტეზია — დანერული მანძილმზობი, ჩაფხუტზე დამატებული დისპლეი, ელექტრონული რუკები, თბოვიზორი. არსებობს სკამაოღ ვეპირტიკური კომპონენტებიც — ვეპირისწეზა, დინამიკური ვეუქმანი, ჯარისკაცის ფინიკური მდგომარობის კონტროლის (პულსი, ტემპერატურა, სისხლის წნევა) სისტემა. მომავლის ჯარისკაცის ვეპირების აღჭურვილობის მასობრივად გამოყენებას ხელს სწორედ ახეთი თანამედროვე სისტემების მეტრისტრად დიდი დირბეულება უშლის.

აშშ-ის გარდა, მომავლის ჯარისკაცის ვეპირებაზე ევროპაშიც მუშაობენ. საფრანკეთმა და გერმანიამ პროექტების რეალიზება 1996 წელს დაიწვეს. პირველი პროტოტიპის გამოყენება იუგოსლავიის საბრძოლო მოქმედებებშიც იცემქმობდა. მაგრამ გამოცდებზე ნარუნები დაბალი ეფექტურობის გამო პროექტების დაფინანსება მალე შეწყდა.

XXI საუკუნის ვარისკაციის ეკვიპირების ფაბრიკას ეს ქვეყნები მხოლოდ ფაბრიკის სამხედრო კონტინენტის წევრების შემდეგ დაუბრუნდნენ. 2003 წლის ბოლის ფრანგულმა „საქვამს“ თუდაცვის სამინისტროსგან FELIN-ის (Fantassin a Equipement et Liaisons Integres — ქვეთის ინტეგრირებული აღჭურვილობა და კავშირის საშუალებები) კომპლექსის შექმნის დაქვლება მიიღო.

ამჟამად FELIN-ის სამი მოდიფიკაცია არსებობს: რაგითი ვარისკაციის, ათულებსა და ოცულებს მითითებული. ამასთან, თითოეული დამატებითი — ინდივიდუალური, სპეციალური და ანტიტერორისტული მოხმარების ვაჟივად იყოფა.

არმიის საჯარისო შენაერთების განსხვავებული ფუნქციებიდან გამომდინარე, FELIN-ს სერიულად ზუთ ვარიანტად წარმოებენ და თითოეული შემადგენლობაში იქნება: იარაღი, ტყვიანაწალი, ჯეჟმანთიფუტე, კავშირისა და ინფორმაციის გაცვლის საშუალებები, პირტატული კომიუტერი, ჩაფხუტი ორი დისკლითა და მიკროფონი, GPS მიმღები და აკუმულატორები. ფრანგული ეკვიპირების წინა (წყელისა და საკევის ერთდღიანი მარაგი) 25 კგ-ს არ აღემატება.

ხელშეკრულებით შწარმოებულმა ფრანგულ არმიას FELIN-ის 31 455 კომპლექტი უნდა გადასცეს, საიდანაც ქვეითები — 22 588, ჯეჟმანსატანკო ვაჟები — 2 801, საინჟინრო ნაწილები — 3 576 და არტილერიისტები — 2480 კომპლექტს მიიღებენ.

სამძოლი ბარბეშში გამოცდა ფრანგულმა ეკვიპირებამ 2007 წელს აღწინაშე (50 კომპლექტი) გააარა. საორიენტაციოდ ერთი კომპლექტი 45 ათასი დღიანი ვიძირება.

რაც შეეხება გერმანიას, სამამულო წარმოების მომავლის ვარისკაციის ეკვიპირებაზე კომპანია „რაიმენტალ დიფენსის ელექტრონიკსი“ 2004 წლიდან მუშაობს. კომპლექსი IdZ აღწინაშე მყოფ გერმანულ სამხედრო კონტინენტზე გათვლილია.

ანალოგების მსგეჟსად, IdZ-ის ბარიანი კომპონენტებია: დცეა, კავშირის საშუალებები, იარაღი და ციფრული ტექნოლოგიები.

სპეციალისტებმა კომპლექსი თანაშთან გააუმჯობესეს და IdZ2-ზე წინაშე

ლო შეიკვალა. დღეს ამ ვარსკაცს G6 dius აქვია. უახლოეს მომუცდში მსწინა ინტეგრირება Boxer-ის ტიპის ჯეჟმანტრანსპორტიორსა და ახალ Puma-ს ტიპის კვეთისა საბრძოლო მანქანაში მოხდება. ამ შემთხვევაში ამერიკული Land Warrior-ის მსგეჟსად ჯეჟმანსატანა საინფორმაციო ცენტრის ფუნქციას შესარწმუნებს და მასში მსდღიანი საბრძოლო მანქანის ენერჯივაროებით ეკვიპირების აკუმულატორების დამუხტვას შეძლებენ.

სპეციალისტები ასეე მუშაობენ კომპლექსისთვის საარტდელიო ცცხლის მაროი, ნაძიების აღმოსაწინი და სხვა სახის დეტექტორების დამატებაზე.

გერმანულ Gladius-ის შეიარაღებაში შედის: 5,56 მმ-იანი ავტომატი G36, 40 მმ-იანი ლულიტყეჟა უჟმარსატეორცი AG36, 4,6 მმ-იანი პისტოლეტევიამფრეევი MP7A1, 5,56 მმ-იანი ტყვიამფრეევი MGA და 12,7 მმ-იანი მსხვილკალიბრიანი სნაიპერული შამხანა G82. ყველა (MP7A1-ის გარდა) დღე-ღამის ხედის ოპტიკური საშუა-

ამერიკული Future Force Warrior-ზე მუშაობა რამდენიმე მიმართულებით მიმდინარეობს. ერთ-ერთი ვარიანტი საქმოდ ფერუისტულია. პროექტზე სპეციალურად შექმნილი საჯარისო ნაწილტეორლოგიების ინსტიტუტი მუშაობს, რომელმაც მოცემული ფეხტეიკის შესასრულებლად აშშ-ის არმიისგან 50 მლნ დღიარის გრანტი მიიღო.

ეკვიპირების მოაწარი ელემენტო, რამდენიმე მილიმეტრის სისქის დინამიკური ჯეჟმანი“ იქნება. მღლეკულარულკომპონენტებიანი საფარი ერთდღიურად ვზოზონისა და ჯეჟმანთიფუტის ფუნქციებს შეასრულებს. ჯეჟმანის შეასრულებლად მავნიტურ-რეოლოგიური სისხტების გამოყენება იცეჟება. მავნიტური ყელის ხეშეჟმეჟებით ისინი 0,001 წმ-ში შეარღვებიან.

ეკვიპირების შემადგენლობაში ასეე ვარისკაციის ფიზიკური მღეგომარეობის კონტროლის სისტემა შეეა, რომელიც გულისცეჟას, სხეულის ტემპერატურის, წყეის, დაღღილობისა და სტრესის დონეს გააკონტროლებს.

ინოვაციური ტექნოლოგიები

მოძველის ჯარისკაცის კონცეფცია ქვეითობისა და ჯეიმსტრანსპორტიორის ერთიან ინჟინერიატურ სისტემაში გაერთიანებასაც ითვალისწინებს

ნებისმიერ არს ადპტურობა. დამატებით ადპტურობაში გათვალისწინებულია: დამის ხედვის მწიფობა, თბოგამბრუნება (მხოლოდ მთავრებისთვის), ლაზერული მანძილზომის, დანაკვირვის მართვის საინჟინერიატურ და მონიტორინგის სისტემების აღმოჩენის სისტემები, პორტატიული კომპიუტერი და მასობრივი განადგურების არაიდისგან დაცვის საშუალებები. ვეაბრება მიდღეული სექსიონი შექმნილი, ამიტომ ჯარისკაცი მხოლოდ კონკრეტული ამოცანის შესრულებისთვის საჭირო იარაღისა და ადპტურობის გამოიყენებს.

8 თებერვალს ცნობილი გახდა, რომ გერმანიის არმიამ 84 მლნ ევროდ „გრანდ-მეტალიტან“ Gladus-ის 60 კომპლექტი შეიძინა. ვეაბრების ერთი კომპლექტი ათეულის ოდენობის საბრძოლო დანაფრთხ ადპტურებს. პირველ 30 კომპლექტს

მოძველის ჯარისკაცის ინჟინერიატურ ეკიპირება Land Warrior

მოძველის ჯარისკაცის ევლანზე ძვირად ღირებულ პროგრამაზე ბრიტანული მუშაობენ. FIST-ზე (Future Integrated Soldier Technology — მოძველის ჯარისკაცის ინტეგრირებული ტექნოლოგიები) მუშაობა 1994 წელს დაიწყო. პირველი სრულყოფილი ნიმუშის წარმოდგენა 2015 წლისთვის იგეგმება. ვეაბრების საშუალო ღირებულება 84 ათასი ევრო იქნება, რაც ხვათ ევროპულ ანალიტიკურ დახარჯებით 3-ჯერ მეტია. 2015-2020 წლებში ბრიტანული არმია FIST-ებით 30-35 ათასი ჯარისკაცის ადპტურებს აპირებს.

სამხედროები განაფულებენ მილიტარულ, ხოლო დანარჩენს წლის ბოლოს. G40-5-ით აღჭურვილი ჯარისკაცების გავრცელება გერმანია უღანეთში აპირებს.

მომავლის ჯარისკაცის ეკიპირება საკმაოდ აქტუალური საკითხია. არსებული ცნობებით მის შესაქმნელად 25-მდე ქვეყანა მუშაობს და მათ შორისაა ესპანეთი (COMFUT), რუსეთი (Ратник), პოლონეთი (Projekt TYTAN), იტალია (Soldato Futuro), სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკა (African Warrior), კანადა (Integrated Soldier System Project). მომავლის ჯარისკაცის ეკიპირება რამდენიმე სახელმწიფოს მონაწილეობით ან სახელმწიფოებრივი იმპორტირებული მაკომპლექტების გამოყენებითაც იქნება. არმიებისთვის თანამედროვე

არსებული ცნობებით, დღეს მომავლის ჯარისკაცის ეკიპირების თემატიკაზე 25-მდე ქვეყანა მუშაობს

FELIN-ში აღჭურვილობის ექვსი კომპონენტი შედის:

- თერმოვიზიონული და წყალმტევნი ქსოვილისაგან დაზოადებული უნიფორმა, რომელიც ჯარისკაცს ინფრარითული სპექტრში ნიღბავს. აღჭურვილობის შემადგენლობაშია სპეციალური თელეტრიც, რომელზეც ვიდეოჩანურცლებთან ერთად სათადარიგო მქონეები და ხელფეხმარები მაგრიდება;
- გადასატანი პორტატული ულტრაბალი პლატფორმა და რადიოელექტრონიული აღჭურვილობა;
- პირადი იარაღი სამ ვარიანტშია წარმოდგენილი — 5,56 მმ-იანი სი-ეზიშო შაშხანა **FAMAS F1**, 5,56 მმ-იანი ტვიპიანურევი **Minimi** და 7,62 მმ-იანი სნაიპერული შაშხანა **FR-F2**. ყველა მათგანი ახალი თაობის დღე-ღამის სამხსენებითა და მცირეგაბარიტული ვიდეოკამერებითაა აღჭურვილი. ეს უკანასკნელი ოპტიკური არხით პორტატულ მონიტორთანაა შეერთებული. შესაბამისად, ჯარისკაცს ცეცხლის წარმოება ან მიმდებარე ტერიტორიის შეფასებება საწერიდან ან შერბის კუთხიდან შეუძლებია.
- საბრძოლო ჩაფხუტე, კეფშირისა და ინფორმაციის ასახვის ოპტიკურ-ელექტრონული სისტემებით ამ უკანასკნელის შემადგენლობაშია ვიდეოკამერა, რომლის საშუალებითაც დანახული გამოსახულება დანაყოფის მეთაურის ეკრანზე აისახება. მასობრივი განადგურების იარაღისგან დასაცავად, ჩაფხუტეში სპეციალური დამცავი ნიღბია ინტეგრირებული;
- **JIM MR**-ის ტიპის მრავალფუნქციური პირადი ხოთბურ არხის, დახვეწილი მანძილშია და ციფრულ კომპასს აერთიანებს;
- ენერგომომარაგების ინდივიდუალური საშუალებები **FELIN**-ის შეუფერხებელ ფუნქციონირებას 24 სთ-ის განმავლობაში უზრუნველყოფენ;

აღჭურვილობის შექმნას პორტუგალია (**Soldado do Futuro**), რუსეთი (**Individual Fighting System**), სინგაპური (**Advanced Combat Man System**), ბრაზილია (**COBRA**) და ჩეჩნი მუშობელი ახერბადაიანიც ცდილობს.

პროექტების სიმრავლის მიუხედავად, მათი შექმნისას პრაქტიკულად ყველა სახელმწიფო ერთნაირ პრობლემას წყევება. ერთნაირ ინფორმაციულ ველში გაერთიანება და ყველა კომპონენტის გამართული მუშაობის უზრუნველყოფა დიდ დროსა და შრომას მოითხოვს.

უფრო ლიდერებად მომავლის ჯარისკაცის ეკიპირების შექმნაში საფრანგეთი და გერმანია არიან. ამ ქვეყნებმა ათეანით პროექტები სერვად ღირებულ მიიყენეს და შეიარაღებაშიც მიიღეს, ორედ ქვეყნის ეკიპირება ყველაზე თანამედროვე აღჭურვილობას შეიცავს. თუმცა მომავლის ჯარისკაცების მასობრივად გამოყენებას სწორედ თანამედროვე სისტემების შექმნებამ დიდი დიობეულება უშლის.

ალექსანდრა ავათიძე

**B-1B
Lancer**

აფრიკელთა შვიარალება

176

იკვლა სასიკვდილო იარაღი იყო. ზულუს ხალხს (სამხრ აფრიკა) 1816-1828 წლებში მართავდა მეფე შაკა, რომლის იმპერია ათიათასობით კვკმ-ზე იყო გადაჭიმული. სწორედ შაკამ შექმნა ახალი სა-ჩხვლეტი იარაღი — იკვლა, მოკლე შუბი ფართო პირით იკვლა უფრო ეფექტური იარაღი იყო, ვიდრე ტრადიციული სასროლი შუბები, რომელთაც იმ ტერიტორიაზე მცხოვრები ხალხები იყენებდნენ.

177

ასეგაი სასროლი შუბი იყო. მათ უფრო პატარა და მსუბუქი პირები ჰქონდათ, ვიდრე იკვლას. ზულუს მეომრები ბრძოლას ასეგაის ორი ან სამი გასროლით იწყებდნენ. შემდეგ იკვლებით გადადიოდნენ შეტევაზე.

178

ზულუს მეომრები მუზარადს უფრო თემოსაწონებლად ატარებდნენ, ვიდრე თავდასაცავად. სირაქლემისა და წეროს ბუმბულით მორთული და ცხოველის ტყავით დამშვენებული თავსაბურავით მეომარი უფრო წარმოსადგვი ჩანდა. გულმკერდს რომელიმე ცხოველის ბეწვის „გულსაკიდი“ უფარავდათ.

500 ფაქტი მეომრების ისტორიიდან

**ბააკეთე
ზულუ თოჯინები**

179

კნობკრით თავის ქალის გაპობა შეიძლებოდა. იკვლასთან ერთად, ზულუს ტომის ბევრი მეომარი ატარებდა მძიმე ხის ზელკეტს — კნობკრის. თუ იკვლას დაკარგავდნენ, კნობკრით იწყებდნენ ზელჩართულ ბრძოლას.

180

ფარებს ხარის ტყავისგან აკეთებდნენ. ზულუს მეომრის ფარი სიგრძეში 2 მეტრი იყო. ხარის ტყავს ტყვისსვე ღვედებით ჭიმავდნენ ხის სარზე.

დავჭირდება:

- მუცო ნაყინის ჯოხები, ფერადი ფანქრები, წებო
- 1. დაბატე რამდენიმე ზულუ მეომარი მუცოზე.
- 2. გამოჭირი თითოეული მათგანი და გააფერადე.
- 3. თითოეულ მეომარს უკანა მხარეს ნაყინის ჯოხი მაწებე.
- 4. თუ პოლკის შექმნა გინდა, მეომრები ნაყინის ჯოხებით ფიცარს ერთიმეორის მიყოლებით მაწებე.

◀ ზულუთა იმპი, ანუ პოლკი მარშირებისას. ბიჭებს, რომლებიც მეომრებს მიჰყვებოდნენ, ფარდაგები, საჭმელი და სათადარიგო იარაღი მიჰქონდათ.

181

სამხრეთ ამერიკაში შუბებს ბრძოლის დასაწყისშივე ისროდნენ. აცტეკების ხალხმა, იმ ადგილას, სადაც ახლა მექსიკაა, უზარმაზარი იმპერია შექმნა 1400-1510 წლებში. აცტეკებმა არაერთ ბრძოლაში დამარცხეს ამერიკის მკვიდრი სხვა ხალხები. შეტაკება შუბების სროლით იწყებოდა, მერე კი ხელჩართულ ბრძოლას იწყებდნენ.

► მაიას ხალხი ცდილობდა ხელში ჩაეგდო მტრის დიდებულები და მმართველები, რათა ღმერთებისთვის შეეწირა.

▼ ბრძოლაში აცტეკები არწივის, იაგუარისა და სხვა მტაცებლების ფორმის სამოსს იცვამდნენ.

182

ობსიდიანის ქვა სამართუბელოვით ბასრი იყო. აცტეკებმა, მაიას ტომებმა და სამხრეთ ამერიკის სხვა ხალხებმა არ იცოდნენ, როგორ დაეძუშაყებინათ რკინა ან ბრინჯაო, ამიტომ იარაღს ნატურალური მასალისაგან აკეთებდნენ. ვველაზე ეფექტურ იარაღს ობსიდიანის კიდეებალეხილ ფირფიტებს ამგარებდნენ. ობსიდიანი მინასაყით მჭრელი ქვაა.

500 ფაქტი მუომრების ისტორიიდან

183 ხელკეტები მოწინააღმდეგის გონების დასაკარგავად გამოიყენებოდა. ერთ-ერთი მიზეზი ომისთვის მაიას ხალხისა და ატცეკებისთვის ტყვეების ხელში ჩაგდება იყო. ტყვეებს ტაძრებში ღმერთებს მსხვერპლად სწირავდნენ, მაგალითად, უიტცი-ლოპოჩტლს, ომის ღმერთს. ცოცხალ ტყვეს მკვრდს უჭრიდნენ და ჯერ კიდევ მფეთქებელს აცლიდნენ.

184 ფარები დეკორირებული იყო. მაიასა და ატცეკთა ფარები ხისგან გამოთლილი და კაშკაშა ფერებზე შედებილი ცხოველის ტყავითა და ბუმბულით იყო მორთული. ფარებს წრიულად ბუმბულის ან ბეწვის ფოჩებს ჰკიდებდნენ. ბუმბულით რთავდნენ შუბებსაც.

185 ტომაჰავკი ცნობილი იარაღი იყო ჩრდილო-ამერიკულ ტომებში. ეს იყო მოკლეთარიანი ნაჯახი, რომელსაც მძიმე თავი ჰქონდა. თავდაპირველად ტომაჰავკების თავებს ქვისგან თლიდნენ, მაგრამ მას შემდეგ, რაც ჩრდილოეთ ამერიკაში ვეროპელები შეიჭრნენ, ლითონისთავიანი ტომაჰავკების შექმნა დაიწყო.

► ჩრდილოეთ ამერიკის აღმოსავლეთის მკვიდრი ხალხები იბრძოდნენ შუბებითა და ნაჯახებით, რომელთაც ტომაჰავკები ეწოდებოდა.

საბჭოთა ტანკების T-54/T-55-ის
ბაზაზე დაშენებული Axxarit Mk2

მკიფე ჯავშანბრანსპორტორები

„კანგურუ“ ჯარისკაცებისთვის

ოპერაცია „ოვერლორდის“ მსვლელობისას მოკავშირეთა ჯარების ქვეითები უტომობილებითა და ჯეიშანტრანსპორტიორებით სარგებლობდნენ, მაგრამ ბრძოლებში მსუბუქად დაჯეშული ჯეიშანტრანსპორტიორები ჯარისკაცებს სათანადოდ ვერ იცუდნენ. 1944 წლის ზაფხულში საფრანგე-

თის ქალაქ ფალეზზე შერტევისას კანადელთა მუ-2 ხაარშიო კორპუსის ხარდლის, გენერალ-ლეიტენანტ გეი ხომონდის ბრძანებით რამდენიმე თეით-მეაღი პაუბიცა M7 Priest-ი ქვეითთა გადასაფენ მძიმე ჯეიშანტრანსპორტიორად გადაკოდა.

დანადგარებიდან მოიხსნა M5 მ-იანი პაუბიცა და საარტილერიო ყველა შიდა მარეზობილია, და ადგი-

ლებზე ლითონის ფურცლები დადუდა და შუიარალებიდან მხეილკალიბრანი 12,7 მ-იანი საზენიტო ტყვიამფრქვევი დარჩა.

ახალმა სატრანსპორტო საშუალებამ სახელად Priest Kangaroo მიიღო და II ქვეითს იტყედა. რაც მოეარა, მასში ჯარისკაცები ჯეიშანტრანსპორტიორებთან შედარებით უკეთ დაცული იყვნენ.

Ram Kangaroo: მასა — 27 ტ, ყეიპაეი — 2 კაცი, დენანტი — 11 კაცი, კარბურატორიანი ბრაეა — 400-ცხ.ძალიანი, ხინქარე — 40 კმ/სი-ში, ხელის მარაგი — 232 კმ, შუიარაღება — 7,62 მ-იანი ტყვიამფრქვევი

1944 წლის აგვისტოში „ფელდის ტომარაში“ მიმდინარე ბრძოლებისას Priest Kangaroo-ები ტანკებთან ერთად მძვინვარეობდნენ მოქმედებდნენ, რომ მასზე ჯავშანტრანსპორტიორთა რაიონების გაზრდა გადამწყვეტი იქნებოდა.

მამის გაიხსენეს კანადამო გამოყვანილი და რეზერვში მყოფი Ram-ის (შაბდგობიდან M4 Sherman MkIII-ის პანახე) ტიპის ტანკები.

ტანკებიდან მოიხსნა კომპერა და საკურსო ტვივამფრეველი შენარჩუნდა, ხოლო გამოთავისუფლებული სერვისი მთლიანად ქვეითებს დაეთმო.

თეთინაგვითა ჯავშანტრანსპორტიორებით 1944 წელს 79-ე სატანკო დივიზიის შემადგენლობაში Ram Kangaroo-ებით 1-ლი კანადელი და 49-ე ბრიტანული პოლკები აღიჭურვა. პოლკი 2 ესკადრონისგან შედგებოდა და მოთხოვნილი 53 ჯავშანტრანსპორტიორს ითვლიდა.

დაწუნებული ქვეითთა საბრძოლო მანქანა

ქვეითთა საბრძოლო მანქანებმა უწყვეტობა მრავალ ომში გამოავლინეს და ბევრი ქვეითის არმიამო ქვეითთა საცხდელ მხარდაჭერისა და დივიზიის მოვარა ამოწვევებზე რჩება.

თუმცა ამის თაობაზე ისრაელის არმია „ცახალს“ თავისი შეხედულება ატყს. არაბულ ქვეყნებთან ომების თავიუხმებრებათა გათვალისწინებით ისრაელელი სამხედროები ასეთ დასკვნამდე მივიდნენ:

— ქვეითთა საბრძოლო მანქანის მოვარი დანიშნულება ქვეითთა გადაყენება და არა მონიხადალდვის სამიხნეთა განადგურება;

— კომპერის შეიარაღებას დიდი უწყვეტი არ მოაქვს, უკეთა კორპუსის შიდა მოცულობის არცთუ მცირე ნაწილი, როცა ამ სერვისის ქვეითებისთვის გამოყენება ბევრად მეტ ხარგებელს მოიტანდა;

— არასაკმარისი ჯავშანდაცვის გამო საბრძოლო მანქანის დაზიანებისა და მასში მოყოლილი სამხედროების მოშორიდან გამოშვების ალბათობას ზრდას;

1982 წლის ლიბანის ომში „ცახალს“ M113 ტიპის ჯავშანტრანსპორტიორებს ბრძოლა გაუჭირდათ მამის ბერი ისრაელელი ჯარისკაცი M113-ში ფიჭვან თეთიმკვლელობად თვლიდა.

ამ შემთხვევებშიც კი, როცა M113-ის ბორტებს დამატებითი ჯავშანფენები ფარავდა, მისი დამღვე PFI-7-ისთვის სირთულეს მაინც არ წარმოადგენდა.

Nagmachon: მასა — 52 ტ, ტვივათი — 2 კაცი, დესანტი — 10 კაცი, დიზელის ძრავა — 750 ცხ.ძალიანი, შეიარაღება — ოთხი 7,62 მმ-იანი, ან ერთი 12,7 მმ-იანი და სამი 7,62 მმ-იანი ტვივამფრეველი

ომში „ცახალს“ შექმნიხმეული ნაწილებს დიდი დანაკარგი მოუტანა, ამიტომ ჯავშანტრანსპორტიორების ტაქტიკურტვივით მახასიათებლებზე მოთხოვნები გამკაცრდა და მოვარი მოიხიზნადა უკეთესი ჯავშანდაცვა იქცა.

იმ პერიოდში დაიბადა ქვეითთა მისამე საბრძოლო მანქანის იდეა და საცდელად ამერიკელი M2 Bradley შეიქმნა. ფირმა Rafael-ის ერთ-ერთი საამქროში „ბრედლის“ კომპერა მოხსენს და ხანაცვლოდ შეიარაღების უფრო მარტივი კომპლექსი დაუქმეს, ხოლო შექცირებული წინის ხარგზე ჩვეულებრივი და დანიამკური ჯავშანდაცვა დამატება.

გამოცდის დროს მოდერნიზებული საბრძოლო მანქანის საფალი ნაწილი ქვიან ნიადგებზე დამატებული ჯავშნის წინას ვერ უძლებდა და მწუობრიდან ხშირად გამოდიდა. თანაც გადაყვება საკმაოდ ძვირი გამოდგა, ამიტომ პროექტი აღარ გაგრძელბებულა.

კმეული ტანკების ახალი შესაქმელოზამი

ბევრად იდეა ძველი ტანკების ქვეითთა მისამე საბრძოლო მანქანებად გადაცემა ჩანდა. მით უფრო, რომ „ცახალს“ ასეულობით ჩამწერბილ-ნააღვარი ტანკი დაუგროვდა.

ჯავშანტვივითის ამგვარი გადაცე

თების გამოცდილება ისრაელის კომპანიების არ ქონდათ და მხოლოდში არც ანალოგი მოქმეებებოდა. საბრძოლთა მუხედგად, ისრაელელმა საცვლიათს ტვივამფრეველებზე 80-იანი წლების დასაწყისში ბრიტანული Centurion-ის საფუძველზე პირველი მისამე საბრძოლო მანქანა Nagmashot-ი მაინც დაამზადბეს.

პირველი Nagmashot-ის კომპერის ადგილზე თვლიდა, დაბალი ოთხკუთხედიანი ჯავშანი ქვიანდა, რომლის კვლებსაც დახრილად მიღებებული ჯავშანფრეველები ფარავდა.

მაღელი ჯავშნის წინ და გვერდებში ჯავშანფრეველები ტვივამფრეველი მუხეით (უძლებს 7,62 მმ-იან ტვივებს) დამატება, რითაც სროლის დროს მდგანტვითა დაცულობა გაუმჯობესდა. საკმაოდ მოუხერხებელი აღმოჩნდა ჯავშანტრანსპორტიორის დატვივება — შედგანტვივების ვიხორბიდან ვერ ძრავატრანსმისის გაყოფილებს სახურავზე და შეშველ მისამე ჩამოხტობა უხეობდა რაც ბრძოლის დროს სახიფათო იყო.

Nagmashot-ების ექსპლუატაციამო მიღებული გამოცდილებით 80-იანი წლების ბოლოს ისეც Centurion-ის კომპერს ახალი მისამე საბრძოლო მანქანა შეიქმნა.

Nagmachon-ი თვის წინამორბედს

ჭეცს, მაგრამ მილიანად დახურული ჯიხური აქვს, რომლის კიბოში ორი ლიუკია გამოჭრილი. კორპუსის ბორტებს შიშვე კვრანები ფრავს, საიდანაც პირველ ოთხ სექციას დინამიკური დაცვა აქვს და ბოლო სამი კი ფოლადის ფურცლებია, რომლებიც შეტყნულად ზევით არის აწეული და დესანტირებისას ქვეითებს მარინააფლდვის ცეცხლიდან, ასე თუ ისე, იცავს.

თეთნაკეთი ფეთქებადი საშუალებებისა და ტანკსწინააღმდეგო ნაღმებისგან დასაცავად კორპუსის ფსკერიც გაძლიერებულია.

Nagmachon-ის აღჭურვილობაში შუდის კეპლის დასაყენებელი ყუმბარები და თეთნაკეთი ფეთქებად მონობილობათა დამბლოკავი ელექტრონული სისტემაც.

1993 წელს „ცახალმა“ შეიარაღებაში „ცენტურიონის“ ბაზაზე დამზადებული ჯვეშნიანი სარემონტო-სავეკუაციო მანქანა Nakpadon-ი მიიღო, რომელიც იმედროულად შიშვე ჯვეშანტრანსპორტიორიც არის.

Nakpadon-ის სამეთაურო კომპერა M27 აქვს და კორპუს-ბორტებს დინამიკური დაცვის მრავალმრიანი (ფოლადის ფურცლები, ფეთქებადი ნიეთიერებები, რეზინა და კრაზიკა) ბლოკები იცავს.

ასეთი დაცვა უზრუნველყოფს PFG-7-ის გასროლების, ტანკსწინააღმდეგო მართვადი რაკეტებისა და 20 მმ-მდე ჯვეშანსხურტი საბრძოლო მასალებისგან.

შესაწერეთა საბრძოლო მანქანა Puma ძველ „ცენტურიონის“ ბაზაზე შე-

Namer: მასა — 60 ტ, ვეიპაიე — 3 კაცი, დესანტი — 9 კაცი, დიხელის ძრავა — 1200-ც.ძალიანი, ხინქარე — 60 კმ/სთ-ში, სელის მარაგი — 500 კმ, შეიარაღება — დისტანციურად მართვადი 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი, ან 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი და 40 მმ-იანი ვეშმარტორი, ან 30 მმ-იანი ავტომატური ქვეშეტი

იქნა და მისი დანიშნულება დანაღმულ ველეებში უსაფრთხო გასასვლელების შექნაა. „პუმას“ ცხვირზე გორგოლაჭებიანი ტრალი RKM Nohri აქვს დამაგრებული და კიბოზე ფოლადის ეუთხ ატარებს, სადაც 265 მმ-იანი 20 რაკეტა Carpet-ია მოთავსებული.

რაკეტა ფრეზისას მოცულობითი აფეთქების პროფიცირებას იწვევს, რის შემდეგაც 100 მ ხივრბის უსაფრთხო გასასვლელი იქნება.

შეშლაზე უხვასური ძვეითოს საბრძოლო განავანა

არაბეთ-ისრაელის 1967 წლის ომის შემდეგ „ცახალს“ აღაფად 400-მდე გამართული T-54/T-55-ის ტიპის საბჭოთა ტანკი დარჩა, რასაც 1973 წლის „ექსელდიანი ომით“ კიდევ 300-ზე მეტი T-54/T-55 დამატდა.

საბჭოთა ტანკების ბაზაზე კომპანია Nimda-ს ინჟინრება 1988 წელს ხაკმა-

BTP-T მასა — 38,5 ტ, დიხელის ძრავა — 620-ც.ძალიანი, ვეიპაიე — 2 კაცი, დესანტი — 5 კაცი, ხინქარე — 50 კმ/სთ-ში, სელის მარაგი — 500 კმ

ელ ორიგინალური სტუმის ქვეითა სპარტილი მანქანა — Axzarit-ი დაამზადეს. მოხსნილი კომპიუტრის ადგილზე Axzarit-ს შედესანტეთა მოცულობითი ნაკვეთური აქვს, General Motors-ის კომპაქტური ძრავით კიოს მარჯვნივ დგურფინია, რომელსაც ჯეჟმანკარიაპარული ფარავს.

Axzarit-ს, რომელიც უფრო ქანაში სპარტილითიის შეიქმნა, დაბალ სილუეტრან ერთად ჯეჟმანდაცივის საკმომად ჰაღალი ხარისხიც აქვს.

არსებული მონაცემებით, „კახალის“ განკარგულებაში დაახლოებით 250-მდე Axzarit-ია.

ვევლაზე სრულიყოფილ მძიმე ქვეითა სპარტილი მანქანად კი Merkava Mk.1-ის ბაზაზე შექმნილი Namer-ი უნდა ჩაითილოს, რასაც თვად „მურკაჟის“ კომპონირებაც (წინა ნაწილში მოთავსებული ძრავა-ტრანსმისია) უწყობს ხელს.

სერული Namer-ი Merkava Mk.4-ის საფუტელებზე შეადგება და მას ტანკან შედარებით კიდევ უფრო მღიორი ჯეჟმანდაცვა (გამლიორებულია კორპუსის ფსკერი, მუხლებების ხედა ხორკეში კუბულადიური ჭურფებისგან დასაცავი გერანებია ჩაწყობილი და სხვ.) აქვს. ამჟამად „კახალის“ განკარგულებაში დაახლოებით 70-მდე Namer-ია.

სხვა ძვენიება

ისრაელის პროექტმა პირველად რუსეთი დაინტერესება, სადაც ათასობით ძველი ტანკაა შემორჩენილი. ამ ტექნიკის მძიმე ჯეჟმანტრანსპორტიორებად გადაკეთება სხვა ქვეყნებშიც ხედავს.

Temsah: მასა — 39 ტ, ეკიპაჟი — 2 კაცი, დესანტი — 9-10 კაცი, დიზელის ძრავა — 950-ცხ.ძალიანი, სიქმარე — 60 კმ/სა-ში, ხელის მარაჟი — 400 კმ, შეიარაღება — 20 მმ-იანი ქვეუჭები და ორი ტანკსაწინააღმდეგო მართავი რაკეტა ZT-35 Ingwe

1997 წელს ქალაქ ომსკში სამხედრო გამოყენებაზე T-55-ის ბაზაზე დამზადებული რუსული მძიმე ჯეჟმანტრანსპორტიორი БТР-Т გამოიყენეს. ტანკის ტრადიციული კომპონირების (კორპუსის წინა ნაწილი — მართვის სისტემა, ხელი უკანა კი — ძრავას უკავია) შენარჩუნებით კომპიუტრის მოხსნით გამოითვისიულებულ ადგილზე სადესანტო განყოფილება მოწყვი, ხელი შედესანტო ჩასხლენა-გადმოსხდომისთვის განყოფილების სახურავზე ორი ლიუკი გამოიჭრა.

გამლიორდა კორპუსის ფსკრის ნალსაწინააღმდეგო დაცვა და კორპუსი-ბორტი ფოლადის ჯეჟმის გერანებითა და ჩატანებული დინამიკური დაცვის ბლოკებით დაიფარა.

რუსმა კონსტრუქტორებმა აქცენტრი შეიარაღებაზე გააკეთეს, რომელიც მოდულირი ხახისა და სხედასხვა ხახის იარაღის (30 მმ-იანი ავტომატური ქვეუჭები 2A42, 30 მმ-იანი ავტომატური ყუმპარსატორი აგ-17, ორლულიანი 30 მმ-იანი ავტომატი 2A38, ტანკსაწინააღმდეგო მართავი რაკეტა Konkurs-ი, 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრქველი HCB, ორლულიანი 30 მმ-იანი ავტომატი 2A38 და სხვ.) კომინაციებზეა დაფუძნებული.

მარტყე ვადაყოფით სისურველი ვეეცტის მღება რუსებმა ვერ შეძლეს, რადგან БТР-Т-ის შიგური ნაკლი — შედესანტო ჩასხლენა-გადმოსხმის სტემა იყო.

სამხრეთაფრიკელ და ბრიტანელ პარტიორებთან ერთად იორდანიულმა კომპანია King Abdullah II Design and Development Bureau-მ საფუტელიანად გადააკეთა Tariq ტანკის (ბრიტანული Centurion-ი) მოძველებული ტანკი, როცა მტრეაღმტრეი დანიშნულების დაჯეჟშულ პლადიორმზე მუშაობას შეუდგა.

ძრავა ტრანსმისიით კორპუსის წინა ნაწილში გადავიდა და როგორც ქვეითა სპარტილი მანქანებშია კიოს საღებანტო განყოფილების დარჩა. დაბაღპრიფილიან კორპუს რაციონალური დახორის კუთხეზე აქვს გაღლიორებული ჯეჟმანდაცვით გათეაღისწინებულია დინამიკური დაცვის ბლოკის დამატებაც.

ორდანიილთა Temsah-ის პრექტირაცია SOFEX-2000-ზე შედგა. მის ბაზაზე დაეგვილი იყო ჯეჟმანტრანსპორტიორის, სამეიორი-სამტაბო მანქანის, საბრძოლო-სადაზვერუო მანქანისა და სხვა ტექნიკის შექმნა სხედასხვა სარაკრო-საარტილერიო შეიარაღებით.

არის სხვა პროექტებაც. მაგალითად, ინდიომა T-55-ის ბაზაზე TBNA, უკრანამა T-64-ის საფუტელებზე БМПВ-64 შექმნა და ა.შ. ამის მთუხედავად, სერიული წარმოებაშივე ჯერჯერობით ვერც ერთმა მოდელმა ვერ მაღლწა, ამტომ შეიძლება თუქვას, მძიმე ქვეითა სპარტილი მანქანა, ჯეჟმანტრანსპორტიორი მანც ისრაელია ფეიომინა.

თბილისი რაზნიკი

ნაღირის განაღვურება

შაშილ ბასაყე 1965 წელს ჩეჩნეთის სოფელ დიშნე-უქეფჩოში დაიბადა. მომავალი ტერორისტის ბავშვობა თანატოლებისგან არაფრით გამოირჩეოდა. სკოლის დამთავრების შემდეგ ვოლგოგრადის ოლქში გაუჭაზურა, სადაც საბჭოთა შეკრებობაში მუშაობდა და სახბორეებს ამუშებდა, შემდეგ კი საბჭოთა არმიასა ორი წელიწადი იმსახურა.

ჯარიდან დაბრუნებული იურისტობაზე ოცნებობდა და თანაც კლიტური სასწავლებლის მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურისტის დიპლომი სურდა.

ყოფდა, რომ მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის კურსდამთავრებულს დედაქალაქში ან რომელიმე დიდ ქალაქში დაასაქმებდნენ. ასეთი სპეციალისტები ქვეყანაში მრავალრიცხოვან ინტერვეუსთან ერთობში ბასაყემა თქვა, რომ გამომიგებლობდა ოცნებობდა, რათა დანაშაულები

დაეჭარა, როგორც ამის მამამისი, ნამდვილი კომუნისტი ასწავლიდა.

უნივერსიტეტში მისაღები გამოცდების ჩასაბარებლად საჭირო იყო მტკიცე საბაზისო ცოდნა, რომელიც სამწუხაროდ, ბასაყეს არ აღმოაჩნდა და ამის კომპენსირებას შეუპოვრობა-ამპაციურობით ცდილობდა.

მოვლენებით, როცა გასეთები მისი სახელითა და გვართი იყო აპრელებული, ბასაყემა უერნაღისტს უამბო, როგორ მოსთხოვეს იურიდიულ ფაკულტეტზე მსწავლობის ხანაველოდ 5 ათასი დღლარი.

შესაძედ გაუპაროდა, მოსკოვის მინამოქვაობის ინსტიტუტში ჩააბარა, მაგრამ სტუდენტმა ბასაყემა სწავლა ვერ შეძლო და პირველივე სემესტრის შემდეგ გამოცდების ჩაუბარებლობის გამო გაირიცხა.

შელი სათქმელია, როგორ წარიმართებოდა არმუქვარა მინამოქვაობის ბედი, საბჭოთა კავშირს ქვედ რამდენიმე წელიწადს რომ გაუჭო, მაგრამ... აი, დაიწყო 90-იანი წლები, სხვადასხვა ჯეორას ნადირალების, ქურდების, ყვანდებისა და უნეტურისტების ოქროს ხანა.

1991 წელს ბასაყე რუხეთის უჭუნაესი საბჭოს თემჯელომარე რუსლან ხაზბულატკოვთან ერთად იფირ სახლს დაიხედა. თუმცა ამ „საქარა, მაგრამ ძლეუამოსლობა ომს“ ბასაყეს მსგეფებს დიდება ვერ მოუტანა.

იმეე წლის შემოდგომამზე პირველი ტერორისტული აქტი ჩაატარა, — აეროპორტ „მინოვსი“ ხელში ჩაივლო Ty-154 და თურქეთში გაიტაცა, მაგრამ

არ გაუპაროდა. ქვეყანაში მაშინ ისეთი ამბები ხდებოდა, რომ ემსახევა გუჭორდება გარკვევა და გარკვეული თვითმფრინავი არავის შეუნიშნავს.

მალე გამტაცებული სამშობლოში დაბრუნდა. რა თქმა უნდა, იგი არავის უხეხნა და არც სისხლის სამართლის საქმე აღძრულა ტერაქტის თაობაზე.

ცოტა ხნის შემდეგ ბასაყე ჩეჩენი მოხალისეებისგან შექმნილი ვ. წ. აფხაზური ბატალიონის მეთაური გახდა და აფხაზეთში ქართველებს ვბრძოდა გაგრის ფრონტზე.

ტერორისტის სიკვდილის შემდეგ, ერთ-ერთ ტელეგადცევაში სერგეი სტეპანოვმა თქვა, ბასაყეს კარგი მასწავლებლები ჰყვდაო და მაშინვე უარყო თვისი ნათქვამი: „აგერტ ბასაყეს სახელზე შეგსებული ბარათი KFB-ში არ აღმოჩნდა, მასთან სხვა საეკსამსახურები თანამშრომლობდნენ“.

თუ KFB არა, მამსადასამე, GPY — საშედრო დახვერვა, თუმცა მიავარი სადაზვერუო სამსაროელების სპეციალისტები ბასაყეს გჭერონდას საკუთარი სურვილით არ დაიწყებდნენ. ესე იგი, ვიდაცამ უზმანა, მაგრამ ენა? მხელი წარმოსაგვინა, ამ კათხებს ოდესმე მასხეი გაეკეს.

სად შეიძლება მოიძებნოს დღეს ისეთი გაბედული მადლიწილისანი, რომელიც მჭერდღის შვილს მირტგამოს და იტყვის, „ეს მე შეეჭქნა ბასაყისაგან განუმეორებელი ამცეიქებული და დიჯერსანტო“, მიუხედავად ამისა, ასეთი ჩინოეიკები იყენენ.

1994 წელს მისი „აფხაზურა“ ბატალიონი სამშობლოში დაბრუნდა. ახლა „აფხაზეთის გმირი“ ბასაყე ბრძოლაში გამოცდილი ქვედანაყოფის მეთაური იყო. ეს იყო მისი ტროუსეი, მაგრამ მზო-

1995 წლის ივნისში ბდიონოესკის საჰაიდმოფოზე თავდასხმით შაშილ ბასაყის სახელსაყოფლოად ცნობილი გახდა

ლო რვიონული მასშტაბით ტერორისტის ამბიცია აფხაზეთისა და სრულიყო კავკასიის საზღვრებს იქითაც უკედლებოდა.

იწვეზოდა ჩქნეთის პირველი ომი, სადაც ბასავეის მებრძოლებს ხშირად არ უპართლებდა. ბოლოს კი, როცა გენერალ როზლინის ჭკვიანაყოფებმა ჟი-ერთი შუგახებისას ბასავეის რაზმი გვირანად შეტერტვეს, შამილი მიხედა, რომ ომი სახელსა და დიდებას კი არა, შუბლში ტვეიას მოუტანდა. სწორედ მან ჩაიფიქრა ბუდიონოსკის იერაში. მან ვეკლადეფერი სწორად გათვალა: ფტონისექტორების მოღალატეობრივი სხაბრბე, ადგილობრვი ხელისუფლების საზაფხულო მოდუნება და მიღაცივლია მოსაულის ასაღებად გამჭაერება.

ერთი სიტკვითი კარგად მოაფიქრებელი და გათვლილი ტერორისტული აქტი შუგვა და ბანდიტთა ხელში ითიქმას მოილი ქალაქი ადიშიზნდა. ტერორიზმის ისტორიის მხგვესი პრევექციტი არ ახსოვს. მან არჩახელი საზარელი სასაქლო მოაწყო, ფმისიტებისთი ხოცოვდენჩ ბეჭუმბს, მოხუცებს, პაპარაში რამდენიმე მოუაქრე დედამბერი ჩაეხრიალეს.

ბაღსს სახლებიდან ქაქაში ერეკებოდნენ, ფესკაქმლის გაზდას აძიუღებდნენ და ქალაქში საქონელითი მერეკებოდნენ. განსაკურობით ადგილობრივი საგაციითი პოლკის მფრინავებსა და მიღაცივლებს ეტანებოდნენ. შუმღვე ბანდიტებსა საგადამყოფი დიაცავუს, არამზგადარი მქაქაშიმქციითი ჟითობ ნიჭირი ტერორისტი გამოლვა.

ფეკლეთის, როცა ბუდიონოსკს ისინებენ, სხვეიავისტებითი კამიაობენ იმის თაობაზე, საქირო იყო თუ არა სააკლემფორის იერიშითი აღება?

რაც უნდა ითქვას, იერაშიმს ბრძანება გაიცა და მოუხდადეად იმისა, რომ სხვე-

1995 წლის 19 თენისი, ბასავეი ტელეფონით რუკეთის პრემიერ-მინისტრს ვლადპარაკება

დანიშნულების რაზმმა „ალფამ“ სამი თანამებრძოლი დაკარგა, საგადამყოფოს მანეჭ შუგახლეფდა და მოუღოდნულად უკან დახვეის ბრძანება მიიღეს.

სწორედ ეს არის კამათის საგანი. რაც „ალფა“ მთანს ახე შუგახლეფდა, საჭირო იყო ტერორისტების ლიკვიდირება. მართალია, მოიერიშეთა შორის მსხვეტრალი იწუზობდა და რამდენიმე მქეულიც დაიღებოდა, სამგვიროდ №1 ტერორისტი კიდე 11 წელს ვლარ იბიგანებდა.

ბასავეის ლიკვიდირების შემდეგ, მისმულის ზოგიერთი საშუალება ბასავეის მსხვეტრალითი რაოდენობის დათვლის შედეგია. — მოკლულია რაოდენობა ათასს ბერად აქიბებდა.

ტერორისტული აქტებით, რომლებზეც ხახუხისგებლობა, შამილი ბასავემა იყიზრა: 1995 წელი — თუღახხმა ბუდიონოსკს; 1999 წლის აგვისტოს

თუღახხმა დაიღესანხე; 1999 წლის სექტემბერი — საცხოვრებელი სახლების აფიქება მოსკოფსა და კოლგოდონსკი; 2001 წლის იანვარი — ამერიკელი კნეტ ვლადკის, კუმანიტარული მისიის „ქსიმები სახლერეგარეშე“ წერიის გატაცება; 2002 წლის ოქტომბერი — „აროდ-ისტის“ ტრაგედია; 2002 წლის დეკემბერი — შთაერობის სახლის აფიქება გროზნოში; 2003 წლის ფლის-დეკემბერი — ტერაქტებითი როც-ფესტრალზე ტუშინოში, ვესტრკის ელექტრომატარებელში და სასტუმრო „ნაციონალთან“; 2004 წლის მაისი — აფიქება, რასაც შექწირა ჩქნეთის პრემიერმინისტრი ამქედ კადიროვი; 2004 წლის 22 თენისი — ტერორისტების რედი ინგუშეთში; 2004 წლის აგვისტოს-სექტემბერი — სამგზერი ლინერების Tu-134-ისა და Tu-154-ის აფიქება, ბულნინის საშუალო სკოლის ტრაგედია

ხოველ დიშნე-ვედენოში ბასავეის სახლიდან ახლა მხოლოდ ნანგრევებია დარჩენილი

საქართველოში მომავალი ომისა და ტერაქტებისთვის საფუძვლიანად ვზადდებით

და 2005 წლის ოქტომბერში ვასპატების თვალახმა ქვლაქ ნაღისი...

ამ ტერაქტების ჩამოხრები და მსხენალი ბერად ნაკლები თქვონი... 2006 წლის ივლისში, არაჟელ 1995 წლის ფინსში რომ გავსაღებდათ...

ბუღინოეკაძე ბასაყვის სახელი ოთქისი არავის გავჩინა და აი, ევრომის დეგის სახელმწიფოში მიგრე კაცი... პრეზერ-მინისტრი ვაქტორ სერნოდანი და ამბოსი სიტყვისი, რომლებიც დღესვე ვერ დაიფიქს რუსეთში:

— დლო, შაბილ ბასაყე თქვენი ხმა არ ომისი.

ზანაძელებში ომშია და მერე როგორ იმ დღის ბასაყვის ეარსკვლეუბა ამბანათა. მისი სახელი უკუბ მოლო მოლო მსიფილი-ოს. მასთან მოლაპარაკებას ზომ რუსეთის ყოფილმძემვლე პრეზერ-მინისტრი პარამოუბდა და მის ნაკარნესის იწყდა.

ასე დაბადდა №1 ტერორისტისი.

დღესვე მოიხსენებანთ რუსეთში ადამანები, რომლებიც სერნოდანის ბასაყვისთი მოლაპარაკებას ღამის გმარობად უთვლიან. სამწუხაროდ, ეს არასწორია. სჯება მქუქსქუქ უნდა შევროსი. უკუბ არავის ვაპრება, რომ ვაქტორ სერნოდანნი ვაჩისი შაპოევისი საქმეში დიდი სპეკიალისტი იყო. მერამ იმ წყონში ტერორილოგი იყო საქარი.

ამ საქმეს უკუბ შეასრულებდა სამ-ჭოთა კეუმრისი გმირი, ვერნალ-შაირი გენადი ზაიციე. იგი დიღანის სელმდე-სელიობდა „ალფას“ და ტერორისტებთან მოლაპარაკებას წარმატებით აწარმოებდა. მას ამის დიდი გამოუდგულება პქონდა, მერამ ის არავის ვაჩხენებია.

ახლა, როცა გამოქვეყნდება მოლაპარაკების მეტრირუი ჩანსერები, ჩანს, როგორ ტყება ბასაყე პრეზერ-მინისტრიან საუბრითა როგორ უსწრებს

...გაციით ბრძენები რუსეთში ჩამოიაროს ვეღვა პრეზიკა, ოთიველ ვარისკაცს წამარტყავს თაგნი და უინდა, რომ არ ოსროლოს. აი, ზამინ დამ-ყარლება წესრავი”.

ახეთია ბასაყვისი საუბრის ტონი. ჭკუვის დრაგებანი, უკიდურესი უ-მაციოფილების გამოხატეა პრეზერისა და შაისი ქვემეგრდომების მიმართ, რომ წესრავის დამყარება არ შეუძლიათ.

შიაგრა აქ პრეზერის დამყარება ვ არ არის, რაც მან ტერორისტთან მოლაპარაკების დროს განიცადა, ბოლოს და ბოლოს, ის ადამანების ვადარტყანე ფეჭობდა და რაგორე შექმლი, ისე მოქმედებდა.

შიაგრა და უფრო ტრავიკული სერნოდანისი შესძვე ნაბიფე იყო. მან ტერორისტებს უსაფრთხოების გარანტია მისცა. დეუქოთა ზენილის გამო, ოძღუბული შევანა შოგეა გარანტება, მერამ რა შეუტევალი იყო მათი შესრულება?

პრეზერის, აღბით არ იცოდა, რომ მხო-ლი ურ კრატეკამო ანტიტერორისტული სპეცსამსაზურგისი სხვაგვარად მოქმედებ. ვერტმჭიობას და რაინდულ დამო-კლებულბას მათ მიმართ არც ერთი ქვე-ნის სპეცსამსაზური არ მიმაროფს.

ეს შემოკლებული თარგმანი ვერნალ Солдат Удачи-ის 2006 წლის ნო-ემბრის ნომრისაა და მასში გამოხტეფის რუსული განწვობა. „არსენალს“ შამილ ბასაყვთან ვროზნონი რამდენიმე უთვებდა პქონდა და შეუებია შიაგრა კითხვის ვაჩევისი სახეხა — 1980-იან წლებში შამილ ბასაყვმა პრეზერისის ტერიტორიაზე გაიარა ГРУ-ს სპეცმო-ზადების კურსები, რასაც ადასტურებენ იმევე კურსდამთავრებული ქართველები.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

TALIZI ONLINE MAGAZINE მისი ბალანსკვილის ხანგარი. 27, ზაღ: 2141515 www.talizi.ge

საგზაგანო ავიაცია

გაგრძელება. დასწრისი იხ.
„არსენალი“ N17-26, 2012 - N1-5, 2013

ბრიტანული ავიამობილები

გასული საუკუნის 50-იანი წლების დამდეგს ბრიტანეთი ავიამობილების ფლოტის აღორძინებას შეუდგა. ფინანსირების შემცირების გამო ბევრი ავიამობი და მათ შორის მძიმე საესკადროები — **Implacable** და **Indefatigable** (ორივე მწყობრში 1944 წელს შევიდა და 1954 წელს ჯაროად დატოვებ) რეზერვში გაიყვანეს, რის გამოც სამეფო ფლოტს ერთი საესკადრო და 2 მსუბუქი ავიამობი შემორჩა.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ აგებული პირველი ბრიტანული ავიამობი **Eagle** იყო. „ოდემუსის“ კლასის ხომალდის აგება 1942 წელს დაიწყო, წყალში კი 1946 წელს ჩაუშვეს.

მას შემდეგ, რაც ფლოტს დაეინანსება შეუწყობდა, ნახევრად დასრულებული ავიამობიდის ბუდი გაურკვეველი იყო. **Eagle** მწვობრში 1951 წელს ჩადგა, ხოლო მისი „ტრეპისციადის“ **Ark Royal**-ის აგება თითქმის 12 წლის შემდეგ, 1955 წელს დასრულდა.

საწვინი პროექტი „ოდემუსის“ კლასის 4 ავიამობიდის აგებას ითვალისწინებდა, მაგრამ საუფუტელი მხოლოდ სამს ჩაეყარა. აქედან ბოლო ხომალდი სტაქელზე 1946 წელს დაიძალა.

Eagle და **Ark Royal**-ი ვეღვლაზე დიდი ბრიტანული ავიამობიდები იყო. ორივეს სრული სივრცეა 53 ათას ტონა აღემატებოდა. აგებისას პროექ-

ტმა ცვლილებები განიცადა. კუთხურ გემბანთან ერთად ავიამობიდებზე კიდევ ორი ბრიტანული ნიუ კაუ — ორთქლის კატაპულტები და ხარკული დაფლმის სისტემა გამოჩნდა.

ავიამობიდების სტანდარტული საჯიჟაციო ვეფუფი 60 თეთიმფრინავს ითვლიდა და საჭიროების შემთხვევაში რაოდენობა 80-90 ერთეულამდე მატულობდა.

იმდე პერიოდში სამეფო ფლოტს სამი მსუბუქი ავიამობიდი შეემატა. 1953 წელს **Centaur**-ი, 1954 წელს კი **Albion**-ი და **Bulwark**-ი. სამივე **Centaur**-ის პროექტით ავიო, 27 000 ტ წყალწვევის ხომალდები ბორტზე 26 თეთიმფრინავს იტყვდა.

ახალი ბრიტანული თეთიმფრინავები

ახალი ავიამობიდების მიღებასთან ერთად სამეფო ფლოტი ახალი სავეფუფი თეთიმფრინავების შექმნაზეც ზრუნავდა და პირველი მათგანი ფორმა „დე კვილენდის“ მფრ **Sea Vixen**-ი იყო.

ორბრავიან რეაქტიულ თეთიმფრინავს ავიამობიდის საერსწინააღმდეგო თუდაცვის უზრუნველყოფა ნებისმიერ მტეცაბირობებში უნდა შესძლებოდა. ის პირველი ბრიტანული სავეფუფი გამანადგურებელი იყო, რომელზეც ჰექსეტი „სკრია-სკრია“ კლასის რადენება შეეკვალეს. ორადგილიანი **Sea Vixen**-ი ფლოტში შეაარალებამი 1959 წელს მიიღო.

Buccaneer-ი ტაქტიკური ბირთვული იარაღის მატარებელი პირველი ბრიტანული საგემბანო თვითმფრინავი იყო

Sea Vixen-ის არსებობა საპერო ბრძოლისთვის საჭირო „პაერი-პაერი“ კლასის ოთხ რაკეტასთან ერთად 68 მმ-იანი 72 უპართივი რაკეტა შედიოდა, მაგრამ სახმელეთო სამხსენებთან სამბოლოვლად თვითმფრინავის მთავარი საშუალება Red Bread-ის ტიპის ტაქტიკური ბირთვული ბომბი იყო.

50-იანი წლების საუკეთესო ბრიტანულ დამტრეფელ თვითმფრინავად უდგოდა Buccaneer-ი თვლეს. ის მსოფლიოში პირველი რეაქტიული თვითმფრინავი იყო, რომელიც სპეციალურად დაბალი სიმაღლეზე სამოქმედოდ შეიქმნა.

მოწინააღმდეგის რადარებისგან დასახსლტომად, თვითმფრინავს ზღვიდან 15-20 მ სიმაღლეზე 900-1000 კმ/სთ-ში სიჩქარით ფრენა შეეძლო.

ახალი თვითმფრინავის შესაქმნელად, სადემონსტრაციო მიერ გამოცხადებულ კონკურსში წარმოდგენილი 12 პროექტიდან გამარჯვება ფინანსი Blackburn-ის თვითმფრინავმა დაიმსახურა. მისი პროექტორების ინჟინრებმა იმ დროს არსებული ყველაზე თანამედროვე მეთოდები გამოიყენეს, მათ შორის მოსახლურ შრის გადამბრუნის სისტემა.

თავად მოსახლურე შრე პაერში მოძრაი ნებისმიერი სხეულის ზედაპირზე წარმოქმნილი პაერის თხელი ფენაა. თვლით ამის შემჩნევა შეუძლებელია, თუმცა ფრენისას საფრენ აპარატს

ის გარკვეულ წინააღმდეგობას უქმნის. Blackburn-ის ფრთის წინა ნიბის გასწვრივ არსებული ჭერბიტადან ძრავების კომპრესორებიდან არბმული პაერის ნაკადით მაღალი წნეით შემობერვა ხდებოდა. ეს ტექნიკური სახელე ფრთის ამწეე ძალას მნიშვნელოვნად ზრდიდა, მაგრამ თვითმფრინავს განსაკუთრებულობა — ბომბნაკვეერი იყო.

თვითმფრინავის დანიშნულებიდან გამომდინარე, მისი ძირითადი შეიარაღება ბირთვული ბომბი იყო. თუმცა დაბალი სიმაღლიდან თითქმის ზებგერითი სიჩქარით ფრენისას, ბომბის ჩამოვლდება პრობლემატური იყო — მამწედომი ნაკადი ტრადიციული ბომბნაკვეურის საგდულებს გაღების საშუალებას არ მისცემდა. ამიტომ ინჟინრებმა საკმაოდ ორიგინალური გამოსავალი მოიძებნეს, ბომბის ჩამოვლების წინ ბომბნაკვეური თავდავიარა ტრიალდებოდა და საგდული თვითმფრინავის შგნით ექცეოდა.

პირველი Blackburn-ი 1958 წელს აფრინდა. ერთი წლის შემდეგ საპერო

ფლოტმა პირველი სერიული თვითმფრინავები მიიღო და 1962 წელს აუამზიდა „არკ როიალზე“ პირველი ესკადრილია ჩამოვლიდა.

ექსპლუატაციის პროცესში ორდგილიან თვითმფრინავზე შეიცვალა ძრავები, დაეშტა პაერში საქვეით გამართვის სისტემა და გაუმჯობესდა აღჭურვილობა.

Blackburn-ის სახლავი კარიერა ზანმოკლე აღმოჩნდა და 84 გაუმჯობესებული აპარატის გამოშვების შემდეგ 1968 წელს მისი სერიული წარმოება დაჩრდულა, ხოლო დაშლილი ესკადრილიებიდან დაჩრდილი თვითმფრინავები სამხედრო-საპაერო ძალებს გადაეცა.

Blackburn-ის შიმართ არსებული სახმელეთო მფრინავების ნგბატური დამოკიდებულება მალე შეიცვალა. სოლიდური საბრძოლო დატკერითვა (15 454 კგ) და უნიკალური შესაძლებლობები თვითმფრინავს მრისხანე იარაღად აქცევდა.

თვითმფრინავის მაღალი საბრძოლო პოტენციალი აშშ-ში წყავლის შტატში გამართულ ყოველწლიურ ამერიკულ-ბრიტანულ სწვლებებზე დადასტურდა. რამდენიმე ათეულ მეტრ სიმაღლეზე 900-1000 კმ/სთ სიჩქარით მფრენი თვითმფრინავის „დაჭერა“ არა მხოლოდ რადარებს, უახლეს F-15-ებსაც უჭირდათ. სამხედრო-საპაერო ძალებისთვის Blackburn-ების წარმოება 1977 წლამდე გაგრძელდა და ასაკის მიუხედავად, თვითმფრინავები „უღაბ-

Sea Vixen-ი პირველი ბრიტანული საგემბანო გამანადგურებელია, რომელზეც ექმეტი „პაერი-პაერი“ კლასის რაკეტებმა ჩაანთვლა

თანამედროვე ავიამხედველ ანგარი არა მხოლოდ თვითმფრინავების შენახვისთვის, არამედ მათ შესატყვისად და ყოველმხრივი შემოწმებისთვის გამოიყენება

ნოს ქარიშხალშიც“ მინიმალობიდან უდაბნოს გამოვლენა შედეგობა 12-მა თვითმფრინავმა 216 საბრძოლო გაურჯა შეასრულა. თვითმფრინავები დამტკიცებულ Tornado-ებისთვის სამიზნის დაზარალების სხვადასხვა სახეობის და თავდაცვით მნიშვნელოვან ობიექტებს მართავდა ბომბების ახადგურებდნენ.

ავიამხედველის მკვლევია — ანგარი

ავიამხედველის მკვლევარობა არა მხოლოდ მათი სამსახური თვისებით და თვითმფრინავების სწრაფი მღვანე-გამოცემა განისაზღვრება. გარკვეულწილად მნიშვნელოვან როლს ავიამხედველის ფუნქციონირებაში თვითმფრინავების მოვლაც თამაშობს.

საკუპანო თვითმფრინავების პირველი მტერი ზღვის მარლიანი წყალია. ეს განსაკუთრებით დამლაშვლად ნაჭრისშემოწმანგრიან პირველი მსოფლიო ომისდროინდელ თვითმფრინავებზე მოქმედებდა.

პირველ პილოტავიამხედველ თვითმფრინავებს ზღვისა და ქარისგან გამბანზე მწყობრილი ბრუნების ანგარიები აუღებენ. 1915 წლისთვის ისინი შედარებით მტკიცე ლათონის კონსტრუქციების შეკვალა. თუმცა თვითმფრინავების მოვლის განლაგების უარყოფითი მხარეები თვითდასვე ნათელი იყო.

პირველი „არე როიალი“ პირველი ავიამხედი იყო, რომელზეც თვითმფრინავებს, გემბანის ქვეშ მწყობრილ სპეციალურ ტრაპებში თანახუნდნენ. იქვე განლაგებული სარემონტო სახელონიებიც.

მაღე ანგარი ყველა ავიამხედვის უცვლელი ატრიაბუტი გახდა. ბრატანელები კიდევ უფრო შორს წაიღებენ და ავიამხედველზე გემბანი დაჯგუშებს, რათა ანგარიში მდგარი თვითმფრინავები ნომებისგან დაიცუეს.

ამერიკელების განსხვავებული მიდგომა სკინდათ — „სარატოვას“ და „დუხინგტონის“ გამოკლებით ავიამხედვის ანგარებს დაჯგუშული გემბანი არ იცუდა. მტერი, არც ბორტები სკინდა და უშეტესად დია კონსტრუქციის წარსადაგენდა. ამერიკელების აზრით, იუ ანგარიში ბომბი აუკუბეჭობდა, დია ბორტები აუცილებების ტვლის წყურაღაღებებს შეუქუებდა ხელს. სხვათა შორის, მტერი მხოფლია ომში ამერიკული ავიამხედვის მისამე დაზიანება სწორედ ანგარის მდვიდომ განსაპრობა. ანგარიდან გემბანზე და პირაქით, თვითმფრინავები სპეციალური მწყობრილობით, ელექტრონით გადასეუთ.

პირველ პილოტავიამხედველზე ხომალდიდან თვითმფრინავების წყალზე ნაშუება-ამწყვისთვის საკუპანო ამწეს იეზუნდნენ, რომელსაც გემბანზე არკოე მცირე ადგილი ეკუთ.

გემბანზე თვითმფრინავების ამოსაყვანი ლიუკი უამინდობისას დაზტერებს საჭიროებად და ამიტომაც ლიუკის სახურავი მოძრაე გახაღეს — ის სა-

ანგარი და საფრენისონ გემბანებს შორის მოძრაე პლატფორმად გადაიქცა.

პირველად ელექტრონი პირველ მსოფლიო ომისდროინდელ ბრატანეული ანგარისსა“ და „ანარანის“ ტიპის პილოტავიამხედველზე განწდა. ხშირად ელექტრონის ზომის თვითმფრინავის გაბარტებითან ერთად ავიამხედვის კონსტრუქციული თავისებურებებიც განაპრობებს. მტერი მხოფლია ომისმდე შექმნილ ყველა ავიამხედველითი ელექტრონი გემბანის თავსა და ძილოში იყო. ასეი განსლაგებას ავიამხედვის სრისალურ ფუნქციონირებაში თავისი სრთულეები შექტონდა, რის გამოც ხომალდის მარტუნა და მარჯუნა ბორტებზე გადაიტანეს.

ასეი ცვლილებები პირველად ამერიკელებმა შეიტანეს. დღეს მხოფლია ომი ყველაზე დიდ „ნიმიცის“ კლასის თითოეულ არტიმურ ავიამხედვ 4-4 ელექტრონი აქცს.

ალმშახანდრომ ავტამიძე

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

„ნიმიცის“ კლასის ავიამხედველ ელექტრონებს, გემბანზე ურადიოულად ორი თვითმფრინავი ანგავს

საქართველოს
ანტიკვნიტატი

ჯიშა ვოდეი

1727-1759

ძროწოლოში

- 1727 დაიბადა 2 იანვარს ვესტრპეში, კერძო.
- 1741 ჩაირიცხა სამეფო სახელაო-ქვეითთა პოლკში.
- 1743 დეტინგენთან ფრანგებს ებრძოდა.
- 1746 ებრძოდა იაკობიტებს ფალკონკსა და კალოღონთან.
- 1758 კუნძულ კეპ-ბრეტონზე ფრანგთა სიმაგრე ლუისბურგი აიღო.
- 1759 გარდაიცვალა 13 დეკემბერს კუბეკში.

შვიდწლიან ომში

1750 წელს ვიცი-პოლკოეიკის წოდება და მეორე ქვეითთა პოლკის სარდლობა უბოძეს.

მართალია, უკვე მძიმედ იყო აუად, მაგრამ ჯარის ბრწყინვალე მწვრთნელის სახელი მაინც დაიმკვიდრა, როდესაც 1757 წელს შვიდწლიანი ომი განაღდა, ვოლფმა საფრანგეთის არტილერიის ოკეანის სანაპიროზე წარუმატებელ რეიდში მიიღო მონაწილეობა როსფორთან.

ბართალია, 32 წლის ბავარალი ჯიშა ვოლფი ბაზარაულში იყო დაავადებული, მაგრამ 1759 წელს მამულებში იმდროინდელ ფრანგებს აჯახავი ნაერთმა და ახით ახალა ბრიტანეთს დააჯახებინა.

დაიბადა 1727 წლის 2 იანვარს ვესტრპეში, ანგონი, უფროდ ვოლფი, ბავარულ-თაიბანანი იყო. 14 წლის ჯიშის სარდლო სახლავო-ქვეითთა პოლკში ჩაირიცხა, მაგრამ დაუპოვნებლივ ქვეითთა მეთორმეტე პოლკში მამულებს, მაგრამ დაუპოვნებლივ იმნებულა პოლკოვალ ბარონიშვანს, რათა თანაშრომლობი პირადი მამულებლოვის ომამოდი მეთარო მახლდათ თარიგებინათ ფრანგთა მინაღმრებ მამადავალ ბრძოლასში. 1746 წელს ომამოდი აღმობანი იყო ბავარულ პოლკის სარდლოში იმდროინდელ ფალკონკსა და კალოღონთან იაკობიტთა აჯახებინას.

1758 წელს ვოლფმა კანადაში, კუნძულ კეპ-ბრეტონზე ფრანგების სიმაგრე ლუისბურგს შეუტია და აიღო, ვოლფი ინგლისში ჯანმრთელობის აღსადგენად დაბრუნდა, მაგრამ პრემიერ-მინისტრმა უილიამ პიტ-იუნიორსმა განერაღმ-მათორის წინა მისცა და უკანვე გაგზავნა კანადაში. მისი მზანი კუბეკის აღება იყო.

1759 წლის იქნისმა ვოლფის 5000-კაციანი ფლოტი კუნძულ ორლოკის მამდა, ქალაქის პირდაპირ ფრანგული არმა ამასობაში ციკაბო ფერდობებზე, კარგად დაცულ ადგილებში გამაგრებულყო და საბრძოლველად გამოსვლის არ ჩქარობდა, სხედდ ვიქიმ ვოლფს ლოდინს ღრო არ ქეინდა, ქალაქის

აღმოსულებით დასახლება ბომბონ გამაგრებულ ფრანგებზე უმედლო შეტევის მერე, ვოლფმა მებრძოლები მდინარე წმინდა ლავრენტის გასწვრივ, ერთ მიღზე წაიყვანა კეპ-დაიონდამდე, რამელიც ახლა ვოლფის სახელს ატარებს. აქედან პლატო აბრაამის ვაჭმელ საცაღებუ ბილიკია, რომელზე გელაჯ დიდ ღროს მიითხებს და ისიც შილოდ მსუბუქედ აღუქრავლი კაცი თუ მოახერხებს მის წყვამდე მიღწევას.

ვოლფი ბავშვის ხილვა

ვოლფი პირველი იყო, ვინც ამ ბილიკზე შედგა ფეხი და ზვეით დაიწყო აცოცება. ეს დიდი რისკი იყო. ბილიკი ალაგ-ალაგ ლარტაფებით იყო დასუ-

კალოღონის ბრძოლაში ვიქიმ ვოლფმა არ შეასრულა ბრძანება და დატოვია შოტლანდიელები არ დახვედრატა

ტფი

ყველა თაობის საყვარელი გავითი 1934 წლიდან

რლი და ფრანგები ვერ წარმოადგენ-
დნენ, თუ შტური ამ მხრიდან მაღაწედა
მათ ბანაკს. ჯარისკაცები ხუბის ფეს-
ვებსა და ტოტეზე ეკონწიალებო-
ნენ და ასე იკაფებდნენ გზას. პლატოს
წევრზე დაუჩუბებელი ფრანგთა დაცვა
მათი გამოწვევით თავზარდაცემული გა-

იქცა. ვოლფი კი უკვე დღის ბოლოს
აბრაამის ვაკის შუაგულში აღმოჩნდა.
მონკალში ვოლფის ჯარა მხოლოდ
ჯანგარი დგონა, ამიტომ შებრძოლება
გადაწყვიტა. ამ შეტაკებას მონკალშიც
ემსხვერძა და ვოლფიც კვებეკი ხუთ
დღეში დასვენდა.

მომდევნო წელს ინგლისელებმა მონ-
რელი აიღეს. ასე რომ, მთელი კანადა
დიდი ბრიტანეთის ხელში გადავიდა.

ბერი თანამედროვე ამტკიცებდა, რომ
ვოლფის გაძვლიობა პლატო აბრაამის
შტეტისას მისი სიმღვევიდან გამო-
დინარობდა. „ვიცი ხომ არ არის? —
უთითებს ჯორჯ II-ს, — თუ ასეა, იმე-
დაა, ჩემს ზოგიერთ გენერალსაც დაკე-
ბეს“.

კეპეაქის დაპყრობა

● 1758 წლის თვისში ვოლფმა ლუ-
ისბურგს შეუტია, თან ბობოქარ ზღვა-
ში მიიკვლიდა გზას და კინეგტონი-
ქოუკთან ცეცხლის წვიმამდე გაიარა.
მან 1 200 დამცველს ციხესიმაგრისკენ
დაახვეთა. ვოლფმა შეუქურის ბატარეა
იგდო ხელში და კუნძულის ერთადერთი
მანათობელი საშუალება ნამსხვრევე-
ბად აქცია. ამას სამი მხრიდან ციხესი-

მაგრის დაბოძვა მოჰყვა. 25 თვისის,
როდესაც იმედი გადაეწერათ, რომ
ფრანგებით დასახლებული კვებეკი-
დან გააღწევდნენ, კვებეკი დაწებდა.
ამით ვოლფს რეპუტაცია კიდევ უფრო
აუმაღლა. მან გენერალ-მაიორის ჩი-
ნი მიიღო და კვებეკისკენ საზღვაო და
ქვეითთა ძალების წარმართვა დაეცალა.

● 1759 წლის 12 სექტემბერს აბრა-
ამის ვაკეზე ვოლფის ასევე რისკიანი
სტრატეგია იყო, რაც მისი ოფიცერების
შუქცხობამ გააპროტესტა. თუმცა, აბ-
რაამის ვაკეზე ბრძოლამ საითხე ცო-
ტა ნაკლები გახტანა. ვოლფი სამჯერ
დაიჭრა, შესაძლ უკვე სასიკვდილო
ჭრილობა მიიღო, მონკალშიც სასი-
კვდილო ჭრილობამ იმსხვრებლა მთორე
დღეს.

ბრძოლის ველზე დაცემამ ჯუიშ
ვოლფი უროვნულ გმირად აქცია. ამ-
ბოგენ, უფრო მეტხანს რომ ეცხოვრა,
ბევრ რამეს მაღაწედაო, მაგრამ მის
სწეულებას თუ გვიჩსინებთ, იმაზე მე-
ტიც კი იციოცხლა, ვიდრე მოხალღ-
ნელი იყო.

მოამზადა
ლევან ივანოვიძე

**იმეანება ჩხი მასწავლებელი
შესანიშნავი სამხედრო
ინჟინერის, პოლკოვნიკ
სოსო ბარამიძის
ნათლ ხორებას**

რეჟიმები ვეღა ქართველთათვის, ახე თუ ისე. ცნობილია და მას დანერგულებით აღარ განვიხილავთ. წყნე სტატის მძინაია დავით აღმაშენებლის სამხედრო რეჟიმების განხილვა და მისი, როგორც თავისი დროის უდიდესი მოაჯირაღლის წარმომცნა.

სამყოფო ტახტზე დავითი ხერხეულესი, 16 წლისა ავიდა. შვიდსპარსატისტული თავაყებულობისა და თურქთა შუბსუფების გამო ქვეყნა პოლიტიკური და დიპლომატიული კატასტროფის წინაშე იდგა, ხელეი სამყოფო ხელისუფელუბა იმდენად იყო დაქანსებული, რომ მისი ძალაუფლება დასავლეთი და აღმოსავლეთი საქართველოს ზოგიერთ რეგიონს არ ხელდებოდა.

ქვემო ქართლს სპარსატისტი კლდეკარის ერისთავები — ბაღვაშია დინასტია მართუდა. ცალკე იყო კახეთ-ქვერეთის სამყოფო, რომელეც მეფის ხელისუფელუბას არ ეპირზიდებოდა.

თბილისი მამხიანებს ქეინდამ დაკეცული, ამბტომ დედაქალაქის სტატუსით ქუთაისი სარგებლობდა.

ქვეყნა თურქ-სელჩუკთა იმპერიათ დიდ ხარეს უხდიდა, მაგრამ მომთაბარე თურქების შუბსუფები მანე არ წლებოდა.

მთელი ქვეყანა, განსაკუთრებით კი სამხრეთის რეგიონები, მიდიანად იყო განადგურებული და მოსახლეობისაგან დაცლული.

დავით აღმაშენებელი

როგორც „არსენალის“ წინა სტატებში უწერდით (N165) XI საუკუნეში მეორე აზიასა და ახლო აღმოსავლეთში თურქ-სელჩუკთა გამოსწამ წყნის სამხრეთით ძირეულად შეცვალა პოლიტიკური სურათი, — აზალი აგრესიული მეზობელი ზედიზედ ისრობდა და სპობდა სახელმწიფოებს, ვეღაღყეობა იქით მიდიოდა, რომ „დიდი თურქობის“ მსხვერპლი საქართველოც გახდებოდა. და მამინ, როცა ხსნა არსად ჩანდა, ქვეყნას მეფედ მოვლენა დავით აღმაშენებელი. იდგა ქრისტეს-შობიდან 1089 წელი!

დავით აღმაშენებლის უდიდესი ნი-

ჭი, ფენომენური გენია, სოცირა სიმამაცე, არასოდეს დამდგარა ექვემდებარებას. მას ვეღაღყე დიდი დეკლიო მიუძღვის ქვეყნის წინაშე და დეკნდარული მეფე-ხარბალი სამართლიანად თოვლებს ვეღა დროის უდიდეს ქართველად.

დავით აღმაშენებლის მეფობისა და მოღვაწეობის უპირაყო სამეცნიერო გამოკლდე თუ მხატვრული ნაწარმოები მიკლდნა. მათგან უღვიოდ გამოხარეცია შესანიშნევი სამხედრო ისტორიკოსის, სოსო მარგიშვილის ფუნდამენტური სამხედრო ისტორიული გამოკლდე „მთიეთი და რეალიზა დავით აღმაშენებლის მეფობის შესახებ“.

დეკნდარული მეფის დეკლიო და

ცხრა საუკუნეზე მეტი გეოდა დეგნდარული მეფის გამეფებდნად და გაოცებას იწვევს მისი გენია, — როგორ შეძლო 16 წლისამ თითების წინასწარ შეგვიწვივი გეგმით დაკეცული ქვეყნის ეტაპ-ეტაპ შენება? ერთი დაუყოქრებელი ნახავთე ხომ კატასტროფის მოატანდა!

ახალგაზრდა მეფეს, რა თქმა უნდა, ნამდვილად არ შეეძლო ვეღა პრობლემის ერთდროულად გადაჭრა, მაგრამ მოაერა ამოცანა აუცილებელი რეჟიმების ქვეყნის გაერთიანება და ბრძოლესათვის მზადება იყო.

დავითს უპირველესად უნდა გამოეუნაზა და შემოეკრებია ის პატრიოტი მა-

ბელშეილები, ვინც მეფის და ქვეყნის ერთგული იქნებოდნენ. ისტორიაში არ არსებულა ძლიერი სახელმწიფო ბიურა და ერთგული კადრების გარეშე ხოლო ვფელან და ყველითის სახელმწიფოს ზერხემალს ძლიერი საკუთარსახურები და ძლიერი არმია ქონდა.

ახალგაზრდა მეფე თავადვე გასაოცარი აღლი გამოიხიბა, როცა დაქვევლი ქვეყნის შერება ერთგული კადრების შერჩევით, ძლიერი მსტორების ისტორია საქართველოში და კალიფიანი სამხინსტრების“ შექმნით დასწყო.

„არსენალმა“ წლებს წინ წინა პლანზე წამოსწია აღმაშენებლის რეფორმა (იხ. „არსენალი“ 2006 წ. №№25, 26, 27. ბესიკ ალადაშვილი „მსტორების ისტორია საქართველოში“), თუ როგორ აეღიბებდა დავითი „დახვერვის დეპარტამენტს“, მსტორთა ინსტრუქტს.

ისტორიული წყაროები არ იუწყებიან, თუ რა სოციალური კატეგორიის ხალხი იყო „დახვერვის დეპარტამენტის“ ზერხემალი.

„არსენალმა“ საინტერესო დებულება წამოაყენა, — კრძალ, მეფის ერთგული ავტრების უზრავლესობა საშლელყოება უნდა ვოფილიყო, რომელთა ნიღობა-გულენა საკათოვლოს ველა ფრნაში ძალიან დიდი იყო და აღზარებისას უამრავი უმნიშვნელოვნეი ზესაიდუმლო ინფორმაციის მოკრება შეეძლო.

სხვა მხრე წარმოდგენილი იქნებოდა დაქაშული ქვეყნის მართვა, რადგან ამ დროს კომუნიკაციის სხვა საშუალება არ არსებობდა და ველას მოსახმენად სამეფო კარს ხალხი არ ყოფიდა.

იმდროინდელი საქართველოს ველა კლასი და ველა სისტემა, შიდა სეპარატინიზმზე რომ აღარაფერი ვთქვათ, უგაროსნების, ბინანტიის, არაბული სამგაროს, სელჩუკების და თათის უგურის „ავტრებით“ იყო გაყვებული.

თანდათან უბრალო ხალხში, ხელოსნებში, ფეოდალებში, ვაჭართა ფენებსა და უპირველესად საქართველოს კლესიაშიც, მოხდა მეფის ერთგული მსტორების გადმობირება და ჩანერგვა.

მეფის საკადრო რეფორმამ ძალევი გამოიღო საფოფი. ერთგული მსტორებისა და ვკლესიის შემუქობით მეფე ველა საგარეო და საშინაო საფრთხეს აუნტროლებდა და ველა მოღალატის გამოვლენას აზერხებდა.

„მსტორთა ინსტრუქტს“ და სა-

ზოგადოდ, შიდა ძალებს, თანამედროვე მდებარებით „შინაგან საქმეთა და პოლიციის მინისტრია“ — მანდატურთუხუცესი ხელმძღვანელობდა.

მეფის მკორე, ასევე გადაღებული ამოცანა სამხედრო რეფორმა იყო. დავითმა აქაც საკადრო რეფორმის და-

„ქართლის ცხოვრება“
„ამას თამსა გამოფილენ ფრანენი (ჯვაროსნები), აღიღეს იერუსალიმი და ანტიოქია, და შექვევითა ღმრთისათა მოეშენა ქვეყანა ქართლისა, გამლიერდა დავით, განიმარავლა სპანი და არღარა მისცა სულთანს ხარაჯა (ხარკი) და ვერღარა დაიხამიბებდეს თურქნი ქართლს“...

იწყო და მთელი ქვეყნის სამხედრო პოტენციალი ერთ უსწევას დაუქვევებებარა. ჯარებსაც „შინაგანი ძალების“ მსგავსად „თავდაცვის მინისტრია“ — ამირსპასალარია ხელმძღვანელობდა.

აღმაშენებლის მამისგან დამლილი, მორალურად დათრგუნული, უღისეპლისო, არარეგულარული ჯარი უგყო, მას არ გააწნდა ჩამოვადებული იერარქია.

ფეოდალური სეპარატინიზმი იმდენ-

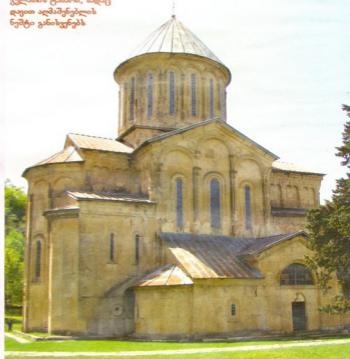
ნად შორს იყო წასული, ვერცხეილად ული კუთხების სამხედრო რანხები მხოლოდ ადგილობრვე ფეოდალებს ემარჩილებოდნენ და მათი ბრძანების გარეშე სამეფოსათვის საკმარო სამხედრო ოპერაციებში არ მონაწილეობდნენ. პირითი, სეპარატინისტ ფეოდალებს მეფის წინააღმდეგე კი შეეძლოთ საკუთარი რანხების გამოფენა.

მეფობის პირველ წლებში აღმაშენებელს არათუ დიდი სამხედრო ძალა, არამედ მხოლოდ ერთგული მეომრების რანხები ყოილებოდა, რომელთა მაქსიმალური რაოდენობა 1000-1500 მეომარზე მეტი არ იქნებოდა.

მეფეს ამ მკორე, ერთგული ძალით უნდა დაეწყო გარეშე მტრებსა და შიდა სეპარატინიზმთან ბრძოლა, ასეთი რესურსებით და მოშლილი სამხედრო სისტემით კი შეუძლებელი იქნებოდა სელჩუკების ამკარა ბრძოლა ან დიდი სამხედრო ოპერაციის ნატარება.

აქედან გამომდინარე, აღმაშენებლის პირველი სტრატეგია მთლიანად პარტიზანულ საბრძოლო მოქმედების ტაქტიკაზე იყო აგებული.

გელათის ტაძარი, სადაც დავით აღმაშენებლის ნეშტი განისვენებს

ამერიკელები დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ M777 ტიპის პაუზიციების აერომობილურობის შესაძლებლობას

გუქისთავზე, ფრონტის ხაზზე ზეზო უშუ-
რასთან.

ამ ტიპის ქართული პაუზიციების ინ-
ტენსიური გამოყენება მას შემდეგ 2004
და განსაკუთრებით 2008 წლის ცხინ-
ვლის ომებში მოხდა. აგვისტოს ომის
დროს D-30 პაუზიციები ქვეითი ბრიგა-

დების საარტილერიო დივიზიონების
შეიარაღებაში იყო და ისინი ინტენსი-
ურ საარტილერიო დაბომბვებს ახორ-
ციელებდნენ.

სამწუხაროდ მოწინააღმდეგე ზელ-
ში ჩაივდო მე-4 ქვეითი ბრიგადის სა-
არტილერიო დივიზიონის ყველა D-30,

ჩ3000 დონის 152 მმ კალიბრის ამერიკული ბუქსირებადი პაუზიცი M777 მხოლოდ 4,2 ტონას იწონის, რაც საშუალებას იძლევა მისი ტრანსპორტირება შეველ-მორენებმა და კონკრეტოპანება განახარციელონ. ამას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება აფღანეთში, აშშ-ის საზღვაო ქვეითთა კორპუსის დანაყოფების მიერ ოპერაციების განხორციელების დროს.
M777-დან ჭურვის სროლის მაქსიმალური ხიზორე 24-30 კმ-ს შეადგენს, ხოლო მართლაც ჭურვის Excalibur-ის გამოყენების შემთხვევაში მიზნის 10 მ ხიზურტით დაზიანება 40 კმ-იდან შეიძლება.

ისევე როგორც კალიბრის ხეობაში ჩრ-
ჩნელი რამდენიმე ასეთი პაუზიცი.

საქართველოს ტერტორიული მდი-
ანობისთვის ბრძოლებში გამოყენებულ
ქართული პაუზიციების ანალოგებს, რომ-
ლებიც ვერ კიდევ მრავლადაა დანაწილი
რუსეთის არმიის შეიარაღებაში, მოსკოვ
შეიარაღებიდან მოხსნას უბარებს.

რუსი გენერლების ძირითადი მო-
ტყვაცია ის არის, რომ მათ არმაან
D-30A ტიპის პაუზიციების (D-30-ი-
მოდერნიზებული ვარიანტი) თითქმის
არც ერთი გამოაროული ვხვდმალარი
არ დარჩა და მათ შეკეთებას უზრწე-
ნათ, ისინი მოლიანად მოხსნან შეი-
არაღებიდან და მოვლი რუსული არმია
გადააფავანონ ერთი ძირითად 152 მმ-იან
კალიბრზე.

რუსეთის თვდაცვის სამინისტროში
122 მმ-იანი ბუქსირებადი D-30 ტიპის
პაუზიციების ჩამნაცვლებლად 152 მმ-იან,
ასევე ბუქსირებად MCTA-Б-ს მიმწევენ.

152 მმ კალიბრის საარტილერიო
ჭურვი დაზიანების ძალით რა თქმა უნ-

რუსეთის არმიის 152 მმ-იანი პაუზიციები
MCTA-Б საცეხლუ პოზიციანზე

ქართველი სამხედრო ინსტრუმენტები
 ავღანეთში ავღანულ არტილერიისთვის
 ორ წელზე მეტია D-30 პაუბიცების
 საბრძოლო გამოყენებას ასწავლიან

და, აღემატება 122 მმ-ს და ლოგოკურად
 ეზობს ორი-სამი უფრო მსხვილკალიბ-
 რიანი ქურვის სროლა სამიზნის, ცნ,
 ეიდრე ათილდე შედარებით მცირეკა-
 ლიბრიანი ქურვის გასროლა.
 მეორე მხრივ იმასაც აქვს მნიშვნე-
 ლობა, თუ როგორ ხდება პაუბიცების

ბუქსირება. 3,2-ტონიანი D-30-ის გა-
 დატანა ორიზიდან სატყარიო ავტო-
 მოილხაც შეუძლია, მაშინ, როდესაც
 ორჯერ მსამე, 7-ტონიანი MCTA-5-ს
 გადასაყენად უფრო ძლიერი ავტომო-
 ბილია საჭირო.

როგორც ჩანს, რუსეთის არმიის
 ახალ სარდლობას სურს, ამერიკელების
 მბრძანებელ მხილად ერთი საარტილერ-
 რიო კალიბრი დაიტოვოს, თუმცა 155 მმ-
 იანი ამერიკული ბუქსირებადი პაუბიცა
 M777, რომელიც 7-ტონიანი რუსული
 MCTA-5-ს ანალოგიად მოიაზრება, მხო-
 ლედ 4,2 ტონის იწონის, რაც განსაზო-
 ბებელია ამ ამერიკულ პაუბიცაში ტო-
 ტანის მასალის ფართოდ გამოყენებით.

ძირითად ერთ საარტილერო კა-
 ლიბრზე გადასვლა მომგებიანი ეკო-
 ნომიური და ლოგისტიკური თვალ-
 საზრისით, თუმცა ზოგიერთი მიზნების
 დასაზინებლად უფრო მცირე კალიბრ-
 ის საარტილერო ქურკების გამოყე-
 ნება უფრო მომგებიანია.
 ადრიათ ამ მიზნების გამო და D-30 შე-
 დარებით მცირე მასის გათვალისწინებ-

ჩვენი ღონისძიება: 122 მმ-იანი ბუქ-
 სირებადი პაუბიცა D-30 1960-იან
 წლებში შეიკმნა ნაალაფარი გერ-
 მანული საარტილერო დანადგარ-
 რების კონსტრუქციული უღუმენტე-
 ბის გათვალისწინებით პაუბიციდან
 წუთში 6-8 გასროლის განზორციე-
 ელება შეიძლება. ღელის მდლდა
 აწვეის მაქსიმალური კუთხე 70 გრა-
 დუსს შეადგენს, პაუბიცა 122 მმ-იან
 21,7 კგ-იან მსხვერფად-ფუგასურ
 ქურკს მაქსიმალურ 15,3 კმ სიზო-
 რზე შეიგროს.

თავ რუსეთის არმიის შეიარაღებიდან ამ
 პაუბიცების მასობრივად ამოღების მოუ-
 ხედვად, მათ შეიარაღებაში მაინც დაუ-
 ტოვებენ რუსეთის სასაერო-საღესანტო
 ვარებს და ჩრდილო კავკასიაში დის-
 ლოცირებულ 56-ე საღესანტო-პოიცი-
 შე ბრიგადას. ანუ რუსული D-30-ების
 საბრძოლო გამოყენების აღბათობა კე-
 კასის რეგიონში ჯერ კიდევ რჩება.

ჩვენი ღონისძიება: 152 მმ კალიბ-
 რის ბუქსირებადი პაუბიცა MCTA-5
 (აგვისტოს ომის დროს ქართულმა
 არმიამ ერთი ასეთი პაუბიცა დაკარ-
 გა ზაცეცხლედ პოზიციის დაბომბვის
 დროს) 7 ტონამდე იწონის, რის გა-
 მოც მისი გადატანა მხოლოდ მსოფ-
 ლიში უველახე დად შეუღლმფრენ
 Mi-26-ს შეუძლია, მაშინ, როდესაც
 3,2-ტონიანი D-30-ს ბავიერზე
 Mi-8MT ტიპის შეუღლმფრენებიც
 ზიდავენ. MCTA-5 მსხვერფად-ფუგა-
 სურ ქურკს მაქსიმალურ 24,7 კმ-ზე
 ისვრის, ხოლო აქტიურ-რეპტიულ
 მსხვერფად-ფუგასურ ქურკს კი 28,9
 კმ-მდე.

მსკლუი

„არსენალი“ ქართული ავტომატი გაგოსადა

HK416 ქართულად — „გუგუანგუის“ M4-ზე გუგულ სიგულ...

ბოლო პერიოდში „თბილეთიანუნი-ში“ „დეფორების“ და „ლაზიკას“ პრეზენტაციების დროს ურდულბას იქივეა ტელეკადრებში ერთ-ორი წამით გასიჩინილი ციხლსასროლი იარაღი, რომელიც M4 ტაპის ავტომატურ სიფერისო შაშხანას პევიდა.

დეუს M4-ით ვეღარეის გააკვირვებ, რადგან ამ იარაღით ქართული არმიის შუიარაღება ხუთი წლის წინ დიწყო და თითქმის ოთხწლიანი აუღანური მიღწენების დროს ის საქართულოს შუიარაღებულ ძიღების იასობით საშეღრო მოსამსახურე არტუ ცეღად ითუვისა. ასე რომ, ამ ამერიკული ავტომატური სიფერისო კარბინის ნკლი თუ დირსება კარგად ივის.

„თბილეთიანუნი“ არავითხულ გამოეწინილი ქართული წარმოების იარაღად მოხსენიებულ პროტოტაპებში,

ამერიკულ M4-ს მიმგეხებული ავტომატური სიფერისო შაშხანა, იგივე ავტომატი, ბეგრად ქართულია, ეღბრე „დეფორი“ თუ „ლაზიკა“.

შართლია „დეფორის“ და „ლაზიკას“ გარე და შიღა დიზიანი და აწყობა ქართული სეველისტების ნახელეთია, მაგრამ ამ რთული სახრბილო ჯეჟმინქანების ძირთიადი არტრბუტები: შასი, ძრევა, ტრანსმისია, დამსინების და ციხლის შართის საუეღებები უეხეჟოშია ნაეილი.

რაც შუტება პარეულ ქართულ ავტომატურ სიფერისო შაშხანად მონიღულ იარაღს, შასი დიზიანი თითქმის ხეღმსწენით იმეორებს არა ამერიკულ M4-ს, არბედ გერმანულ HK416-ს, თუეცა შასი გველი დებალი, ლულის წითელი (იღონდ მუღის გარდა), სწორედ საქართველოშია დამზადებული.

რას წარმოადგენს პარეულ ქართულ ავტომატად მონიღული ავტომატური

სიფერისო შაშხანა, „არსენალი“ შასი უშუალო საციეხლე გამოცდილთ გაღწევეტა, რათი თუვისი ურთული მქოთხველისითის დეტალურად გაეციო.

„დეფორის“ და „თბილეთიანუნი“ დიზინრბით „არსენალი“ ნატარა ამ ავტომატის საციეხლე გამოცდა, რომელსაც თუღდაბრეულად G-13 ვრეცა, თუეცა ვოფილი ხელსიუღების ინიციატითი სახელად G-5 დავრეცა უეხიბი (ან უფრო სწორად, აბსოლუტურად გასაკეცი) მიხეხების გამო.

თუიღნევე ვიტყვით, რომ G-5-ის შუტინაზე ქართულ შხარებს ერთ-ერთი, ძირთიად, მგობრულად განწობილი ქვეწის ხაიარაღი ფირმის სეციეალისტები ჰმარბოდინენ, რომელიან ერთიადეც არსეულ იქნა ავტომატური სიფერისო შაშხანის კონცეუციის შუღარებით მისაღები და მტრ-ნაკლებად ადუღად განსახორციელებული პროექტი.

თქმეა, სანამ თავად G-5-ის აღწერას გადავალი, მოგვეჩვენო არცთუ ისე მჭიდრო ისტორიული რაკურსის გაკეთება. დასავლეთის ინტეგრაციისა და NATO-ში შეხვლის სურვილით ხშირად, რომ 2007 წლიდან საქართველოს პარლამენტმა ხელისუფლებამ აშშ-ში დასწო M4 ტიპის ავტომატური სიარული კარბინებისა და მსოფლიო განკუთვნილი 5,56X45 მმ კალიბრის NATO-ს სტანდარტის ვაზნების შესაძლევა.

სამართლე ითქვას, NATO-ს თავსებადობა სულაც არ მოითხოვდა იმ საქართველოსაგან, რომელსაც ჯერ MAP-იც კი არ ჰქონდა (და არც ახლა აქვს) მიღებული, რომ მაინცდამაინც NATO-ს, 5,56 მმ კალიბრზე გადაეყვანა მთელი არმია, ბოლო წლებში ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსში გაცივრებული აღმოსავლეთი ევროპის ქვეყნების არმიების შეიარაღება კვლავ რჩებოდა (და ახლაც რჩება) საბჭოთა 5,45X39 მმ კალიბრის ვაზნებზე გათვლილი სხვადასხვა მოდიფიკაციის „კალაშნიკოვები“ და არც ჩებებს, პოლონელებს თუ ბულგარელებს არაფერს სხვის „კალაშნიკოვების“ გადავრას.

ქართული არმიისთვის აშშ-ში M4-ების (თანაც „კუმსისტრის“ ფორმისა ანა „კოლტის“) შეხედვას თვითდამე ახლდა სახელმწიფო პარის ნაშუბი (ისევე როგორც იმდროინდელ სერ სხვა ვადაწყვეტილებას, რომელიც არმიას და მოლიანად ქვეყნის ჭებოდა), რას გამოე 2008 წლის აგვისტოს ომის დროს ქართულ არმიას ასალსუქნილი M4-ები საბრძოლო მოქმედებებში პრაქტიკულად არ გამოიყენებოდა. ამას ობიექტურა მიზეზი ჰქონდა — ჯარს არ სჯეროდა ამერიკული M4-ების და ის არც ჰქონდა სათანადო დონეზე შესწავლილი, ამიტომაც ქართული ჭეხით ბრძავებში ბრძოლებში ისევე საბჭოთა „კალაშნიკოვით“ ჩაერთვნენ, რამდენიმე დღეში კი რუხეთის საარმიო დანაყოფებში ქართულ სამხედრო ბაზებიდან აღებული რამდენიმე ათასი ამერიკული M4 დწვეს და აღაფრე წაიღეს.

აგვისტოს ომის შემდგომ ქართულ არმიას მეტი დრო ჰქონდა დარწინილი M4-ების ასათვისებლად, მით უმეტეს, მთი უნეც ავღანეთში ISAF-ის მისიაში წასასვლელად ეწხადებოდნენ 2009 წლის შემოდგომიდან.

მას შემდეგ ითქმის 4 წელია ვახელი და შეაძლება ითქვას, ქართული არმიის პირადი შემადგენლობის დიდმა ნაწილმა უკვე შეტ-ნაკლები წარმატებით ათთვისა ამერიკული M4-ები, რა-

M4

M4-ზე G36-ის აირვადამტანი სისტემის დაყენების შედეგად HK416 მიიღეს

G36

HK416

M4-ის აირგადამტანი წერილი მილაკი (მარცხნივ) და HK416-ის მცირე მანიბრე გადაადგილებადი აირგადამტანი (მარჯვნივ) ლულების თვისებები

მაკ ბუნებრივად გადაჭრა პრობლემა, თუ რა სახის შეიარაღება უნდა ჰქონოდა არმიას — საბჭოთა „კალაშნიკოვები“ თუ ამერიკული M4-ები.

აქ ათაღის ტიპზე შეტად გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭებოდა თავად ვაზნის კალიბრისა და ტიპის არჩევას, რადგან რამდენიმე სხვადასხვა კალიბრის ვაზნის ქონა შეიარაღებაში ძალიან ართულებდა ლოგისტიკურ მომარაგებას, განსაკუთრებით საბრძოლო მოქმედებების დროს.

არადა, ქართული არმიის შეიარაღებაში ძალიან დროულად რჩებოდა (და ახლაც რჩება) რამდენიმე კალიბრისა და ტიპის ვაზნა, მათ შორის 7,62X39 მმ კალიბრის ვაზნები განკუთვნილი AKM-ის „კალაშნიკოვის“ ავტომატისთვის, 5,45X39 მმ კალიბრის ვაზნები AK-74-ისთვის და 5,56X45 მმ კალიბრის M4-ებისთვის.

ამ სტატიის ავტორს საშუალება ჰქონდა ვერ კიდევ 1997 წელს გამოეცადა 5,56 მმ კალიბრის M16 ტიპის ავტომატური

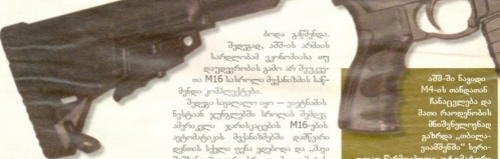
თუკა იმ სამხედროებს, რომლებსაც M16-ებისა თუ M4-ების გამოყენება პოლიციისთვის ვარდა რეალური საბრძოლო მოქმედებების შინაში უწყველად ამ ამერიკული ახალით ხშირად უკმაყოფილო იყვნენ, — კროლდ, მისი საიმედოობით ეს განაპირობა ვიეტნამის ომის დროს ფრანკ „კოლტისა“ და აშშ-ის არმიის სარდლობის ორმა შევლიდა.

სარეკლამო მიზნებიდან გამომდინარე, ფრანკ „კოლტი“ მიუღო მსოფლიოში თავის იწინებდა, რომ მათ ახალ ათაღს — M16-ს პრაქტიკულად არ სჭირდებოდა.

მიუხედავად იმისა, რომ „დიდგორისა“ თუ „აღზიკასგან“ განსხვავებით ქართული G-5 გერმანული HK416-ის ასლია, სამაშულო წარმოების დეტალების პროცენტული რაოდენობით მათ ბევრად უსწრებს

ნის აირგადამტანი სისტემა კვანძდება არა აქვს და გასროლა უკმაყოფილო გადახული დამწვარი ღვინის აირების ნაწილი წერილი მილაკის საშუალებით აღწევს საცემოდ და მას უკან გადაადგილებს. სწორედ ეს აირგადამტანი წერილი მილაკი M16-ებისა და M4-ების თვისებები — ხშირი სროლის დროს ის დამწვარი ღვინის აირების ნარჩენებით ბინძურდება და აირები საკურო წვეთი ევლარ აწევიან საცემს, რაც ართულებს გადატენის სრულყოფილად შესრულებას და ავტომატიც „აქვდება“.

1995 წლის ბუნდესვერმა შეიარაღებაში მიიღო G36 ტიპის ავტომატური საიერიშო შაშხანა, რომელიც M16-ით 5,56X45 მმ კალიბრის ვაზნებს იყენებდა, თუკა არ ახასიათებდა „შვი

ბოლა ვაქმუნდა, შედეგად, აშშ-ის არმიის სარდლობამ ეკონომიისა თუ დაუდევრობის გამო არ შეუკეთა M16 სასროლი მექანიზმის საწყენი კომპლექტები.

შედეგი საგადალი იყო — ვიეტნამის ნესტიან ჯუნგლებში სროლის შემდეგ ამერიკული ჯარისკაცების M16-ების ავტომატიკის მექანიზმებში დამწვარი ღვინის სქელი ფენა ევლებოდა და „შვი შაშხანაც“ აღარ ისროდა, მით უმეტეს, რომ არმია სხვა ტიპის ღვინით ვაზნებს იყენებდა, ვიდრე „კოლტის“ ათაღის გამოცემა.

აი, სწორედ ახლა მედით იმ მოვარ თვამდე, რის გამოც ახლდა შეხავალი დაგვიპირდა.

M16-ისა თუ M4-ის ნაკლებსამელობაზე ინტენსიური სროლის დროს კონსტს არაფერ დაძრავდა, რომ არა მათი შექმნევის, ცნობილი სათარალო კონსტრუქტორის თეონ სტონერის ერთი მნიშვნელოვანი შეცდომა, რაც დრომ გამოავლინა, — კროლდ, M16 ტიპის ავტომატური საიერიშო შაშხანა

აშშ-ში ნაიფი M4-ის თანდათან ჩანაცვლება და მათი რაოდენობის მნიშვნელოვნად გაზრდა „თითილიკამშენში“ სერიულად წარმოებული ავტომატური საიერიშო შაშხანებით მერსპეტიკის არ არის მოკლებული

ქართული ავტომატური საიერიშო შაშხანის გამოცემა 5 ათასზე მეტი ტყვია უზარალოდ გაიხაროდა

საიერიშო შაშხანები უკრაინაში, იაპროუისკის პოლიგონზე, ხოლო M4-ები 2008 წლის დასაწყისში საქართველოს ერთ-ერთ პოლიგონზე. მაშინვე ჩამოყალიბდა აზრი, რომ ამერიკული „შვი შაშხანა“ სროლის სახეობით, ხოლო M4 კი მსოფლიოს მხარზე მორგების სადავილით ბევრად აღემატებოდა საბჭოთა „კალაშნიკოვებს“.

შაშხანის“ „საბავშვო ავადყოფილია“, რადგან მისი მოქმედების ავტომატიკა დაყუანებულა არა წერილი მილაკით არის გადატანაზე, არამედ აირცილინდრის მცირე მანიბრე გადაადგილებაზე, რომელიც ამ დროს საეკილური ბურკტით ამოძრავებს საცემს.

სტატიის ავტორს საშუალება ჰქონდა 2002 წელს გაეცნობოდა G-36-ების მოქმედების პრინციპს, როდესაც ანტიტროპისტული ცენტრის მებრძოლები

ანკაის ხეობაში შეიძინა და გერმანულ იარაღზე საუკეთესო წარმოდგენა ჩამოუყალიბდა.

როგორც ჩანს, შეადგებოდა 5,56X45 მმ კალიბრის ვახანზე კარგი ავტომატური საიერიშო შაშხანის შექმნა, რომლის სამიშლილობა ინტენსიური სროლის დროს არაეინ დააყენებდა გუმბამს.

გეგმობა, ამითაც იხელმძღვანელებს „სკელერ-კოხის“ შექმნელებმა, რომლებმაც ამერიკელი არმიის კომპონისული ვარიანტი — ახალი ავტომატური საიერიშო შაშხანა HK416 შესთავაზეს.

ეს ავტომატი ძალიან ჰგავს ამერიკულ M4-ს, რაც გერმანული საიარაღო ბუნებისთვის კარგად გათვლილი მარკეტინგული სელა გახლდათ რადგან ამერი-

ფაქტობრივად, გერმანული HK416-ის ასლია და ანალოგიური ტაქტიკურ-ტექნიკური მახასიათებლები აქვს.

თუმცა „არსენალისთვის“ აქ მთავარი სულ სხვაა, ეგრძელ, G-5-ის ლელა. საქმე ის არის, რომ გასული საუკუნის 80-იანი წლებიდან წვენი არაერთი კუსტარული თუ საქარბნი წესით დამზადებული ცეცხლსასროლი იარაღი შეუქმნიათ, რომლებსაც ასევე კუსტარული ან სხვა სერიალად წარმოებული პისტოლეტიდან თუ ავტომატიდან აღებული ლელები ქონდა.

G-5-ის ორიგინალია კი ის არის, რომ მას საქართველოში დამზადებული

შს „თბილეთი“ ამქმნის“ ცენტრალური დირექტორის შოთა ცერცვალიძის განცხადებით, ამ ავტომატის საჭირო მაღალი მდგრადობის კომპონენტური მასხალები მათი საქარბნი თერმობა-

G-5-ზე დაგენებული გასროლის ხმისა და ცეცხლის ალის შემამცირებელი მონეობილიბაც საქართველოშია დამზადებული. მისი შემქმნელების თქმით, თითქმის 900 მ/წმ საწეხის საქარბის მჭრე 5,56 მმ კალიბრის ტყვიის გასროლისას იგი ხმას 85 დეციბელამდე ამცირებს

ჩვენი ღონისძიება:
ქართული ავტომატური საიერიშო შაშხანა G-5 (მეორენიარად G-13)-ის სიგრძე გაშლილი კონდახით 840 მმ-ს შეადგენს, დაკეცილით — 756 მმ-ს, ხოლო ლელის სიგრძე — 370 მმ-ს. მქონდში 5,56X45 მმ კალიბრის 30 ვახნა თესდება

„პიკატინის“ ტიპის მიმართულებებზე, რომელიც ასევე „თბილეთი“ ამქმნის“ დამზადებული, ველთა ხახის საიარაღო აქუსეზური შაგრდებდა, დაწყებული ოპტიკური სამიზნეობითა და დამის ხედვის მონეობით და დამთავრებული წინა ზელის მოსაკიდით, ლახერული მიზანმიმინინენულითა და ლელისქვემა შემბარსატორციონით

ლახერეგომატცხვა ჩამოსხმული, გარდა მქონდისა, რადგან ამ უკანასკნელის ამქმნა დიდ პარტიბად შექმნა უფრო იაფი ველთა, ვიდრე მისი წარმოების აქცობა. მისევე თქმით, ამქმნად მიმდინარეობს ამ ავტომატების საცდელი პარტიის წარმოება.

„არსენალმა“ G-5-ის გამოცდისას ერთეულად და ავტომატურ რეჟიმში სროლისას რამდენიმე მჭრე დაცალა და ამ იარაღზე ასეთი შობეკედილება დარწმუნდა: ის სროლისას, ფაქტობრივად, არაერთი განსხვავდება M4-ისგან, რაც არც არის გასაკვირი, რადგან დიზაინით და ავტომატიკის მუშაობის პრინციპითაც მას ამყობებს.

განსხვავებას შეამჩნევს ის, ვისაც ხანგრძლივ და გასურებულ ბრძოლაში მოუწყებს ამ ავტომატის იმედად ვოუნა, რადგან G-5-ის ავტომატიკის მჭრე მანძილზე გადაადგილება იარაღეუნი უფრო სამიწო აღმოჩნდება, ვიდრე M4-ის პირდაპირი არეგდამტანი წერელი მქონდა.

ირაკლი ალადაშვილი

კლ ჯარისკაცს მის მშობლებს M4-ის დიზაინის ახალ ცეცხლსასროლ იარაღს სთავაზობდნენ, რომელსაც „სუსტი წერტილის“ — პირდაპირი არეგდამტანი წერელი მქონდას ნაცვლად G36-ის უკვე გამოცდილი მჭრე მანძილზე გადაადგილება იარაღისიანდო ქმნიდა.

HK416-ისთვის (მისი სახელი შედეგად იქნა ინტენსიური სროლის შედეგად არის მქონდას „გაქვლეა“, რადგან მჭრე მანძილზე გადაადგილება იარაღისიანდო ბჭრად საიმედოდ მუშაობს.

პირველ ქართული ავტომატური საიერიშო შაშხანად (თუმცა ის უფრო კარბინია, ვიდრე შაშხანა, ლელის სიგრძისან გამოიმდინარე) წოდებული G-5,

ლელა აქვს, რაც შესაძლებელი შეიქმნა თანამედროვე ჩარბების მუშობრის მქმნე (უფრო მეტი დაკონკრეტებისგან ამჯერად თავს შევიკავებთ).

საქართველო G-5

საქართველო